

JEAN MONNET PUBLICATION

EU - a Space of Opportunities and Challenges

JEAN MONNET PUBLICATION

JEAN MONNET PUBLICATION

ROUND TABLE PROCEEDINGS

**EU - A SPACE OF
OPPORTUNITIES AND
CHALLENGES**

28 APRIL 2017

CHIȘINĂU - 2017

CZU 3:61.1EU(082)=135.1=111

E 89

Jean Monnet Publication. Round Table Proceedings, EU- a space of opportunities and challenges

Editor: Rodica CRUDU

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

"EU - a space of opportunities and challenges", round table (2017 ; Chișinău). Round table proceedings "EU - a space of opportunities and challenges", 28 april 2017 / sci. com.: Boris Chistruga [et al.] ; org. com.: Rodica Crudu [et al.]. - Chișinău : S. n., 2017 (Tipogr. "Artpoligraf"). - 174 p. : fig., tab.

Antetit.: Jean Monnet Publication, Acad. de Studii Econ. din Moldova. - Text : lb. rom., engl. - Rez.: lb. rom., engl. - Bibliogr. la sfârșitul art. - 20 ex.

ISBN 978-9975-3129-6-7.

Co-funded by the
Erasmus+Programme
of the European Union

"The European Commission support for this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the view of the authorss, and Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

The publication is issued within the project "**Jean Monnet Chair of EU Policies towards Innovation, Creativity and Entrepreneurship - EU2INNO**", ref. nr. nr. 2016/2332-574680-EPP-1-2016-1MD-EPPJMO-CHAIR

All rights reserved. This information may be freely used and copied for non-commercial purposes, provided that the source is acknowledged (© Academy of Economic Studies of Moldova).

A free **electronic version** of this publication is available at:

<http://ase.md/ro/eu2inno.html>

Scientific Committee:

Boris CHISTRUGA, Dr.hab., Univ. Prof., Academy of Economic Studies of Moldova (ASEM)

Nicolae TAU, Dr.hab., Univ. Prof., .., ASEM

Zorina ŞIŞCAN, Dr.hab., Assoc. prof., ASEM

Rodica CRUDU, Dr., Assoc. prof., ASEM

Mihai HACHI, Dr., Assoc. prof., ASEM

Larisa DODU-GUGEA, Dr., Assoc. prof., ASEM

Maria CHISCA, PhD st., univ. lect., ASEM

Marina POPA, PhD st., univ. lect, ASEM

Organising Committee:

Rodica CRUDU, Dr., Assoc. prof., ASEM

Maria CHISCA, PhD st., univ. lect., ASEM

Marina POPA, PhD st., univ. lect., ASEM

CONTENTS:

The role of EU in Transnistrian conflict resolution through the prism of its neighborhood policy	
Aurelian LAVRIC	6
<hr/>	
Paradisuri fiscale și combaterea concurenței neloiale în UE	
Natalia LOBANOV	15
<hr/>	
The impact of EU funds on national economies	
Mircea DIAVOR	31
<hr/>	
Promovarea politicilor de ocupare a forței de muncă tinere în spațiul de oportunități al UE	
Corina CĂUȘAN, Liuba DOROFEEVA	39
<hr/>	
The influence of international economic migration upon the economy of the Republic of Moldova	
Augustin IGNATOV, Rodica CRUDU	57
<hr/>	
The role of the EU-Moldova Association Agreement in the development of the national economy of the Republic of Moldova	
Svetlana COVAS, Maria CHIȘCĂ	76
<hr/>	
European Union after Brexit: possible consequences for the Republic of Moldova	
Catalina PLATON, Rodica CRUDU	87
<hr/>	
Employee motivation and its role in international, European and national business competitiveness	
Nicoleta TOFAN, Larisa DODU-GUGEA	98

Relațiile comerciale ale Republicii Moldova cu Uniunea Europeană: realizări și perspective	
Valeria GARABAGIU, Rodica CRUDU	114
Particularitățile fluxurilor migraționiste în statele UE	
Veronica MIRZINCU, Rodica CRUDU	129
Culisele Zonei Euro în contextul actual al Uniunii Monetare Europene	
Livia ȚÎBÎRNĂ, Marina POPA	144
Women's Economic Empowerment within European Union	
Diana PERJU, Irina USATÎI, Maria CHIȘCĂ	156
Oportunitățile studenților moldoveni de a studia în străinătate prin prisma programelor europene de mobilitate academică	
Gheorghe VULPE, Marina POPA	165

**THE ROLE OF EU IN TRANSNISTRIAN CONFLICT
RESOLUTION THROUGH THE PRISM OF ITS
NEIGHBORHOOD POLICY**

Aurelian LAVRIC, Ph.D.,
postdoctoral, associate professor,
Centre for Defense and Security Strategic Studies,
"Alexandru cel Bun" Armed Forces Military Academy,
Chisinau, Republic of Moldova,
superior scientific researcher
E-mail: aurelianlavric@hotmail.com

Abstract. *Transnistrian conflict is one of a series of disputes at the EU borders. In the Eastern space, together with the conflict from Eastern Ukraine, Transnistrian dispute worries the European community. Brussels is vitally interested in stability and security in Eastern Europe, because it affects the security and prosperity of EU. Brussels is a member of 5+2 format of negotiations on Transnistrian conflict settlement. Therefore, the EU can contribute to the successful conclusion of negotiations by finding a lasting solution.*

At the present, the Transnistrian conflict is frozen. Still, because Russia is the supporter of the separatist regime from Tiraspol, in the event of expansion of the conflict from Eastern Ukraine in its Southern region, the Transnistrian conflict could be thawed, i.e. re-launched. This can affect EU as a neighbor of Moldova. Therefore, we can expect that EU will pay sufficient attention to the evolutions inside Moldova and Ukraine. Brussels can have a crucial role in conflict resolution in Transnistria by: 1) monitoring the situation, 2) supporting responsible decision makers, 3) activating a crisis

center on Transnistrian conflict and on situation in Republic of Moldova – as an associated to EU state, with serious problems, which affects the European security system.

Keywords: Transnistrian conflict, European Union, European Neighborhood Policy, Republic of Moldova, Regional Security System.

1. Introduction

Transnistrian conflict is one in the list of a series of disputes at the borders of the European Union. In the Eastern dimension, together with the conflicts from Lugansk and Donetsk (Donbas) regions of Ukraine, Transnistrian conflict worries the European and the international communities. Brussels is vitally interested in stability and security in Eastern Europe, because the situation of that area affects the security and prosperity of EU. The European Neighborhood Policy (ENP), lunched in 2003, was design as a tool to contribute to the stabilization of all border area. In 2009, EU lunched the Eastern Partnership program (EaP), inside of ENP, which comprised six post-soviet states: Ukraine, Moldova, Belarus, Georgia, Azerbaijan and Armenia. From the beginning of the EaP and until now, three states (Moldova, Georgia and Ukraine) signed Association Agreements with European Union and expressed their at least verbal determination to implement the agenda of European Integration – to adopt the European values, principles and standards.

2. The Role of EU in Transnistrian Conflict Resolution

Brussels is a member of the 5+2 format of negotiations on Transnistrian conflict settlement. Therefore, the EU can and must contribute to the successful conclusion of negotiations by finding a lasting solution.

In comparison with other disputes, especially with the conflict from Lugansk and Donetsk, the Transnistrian conflict is a frozen one, i.e. now it is of a low intensity. Still, because the supporter of the separatist regime from Tiraspol is Russia, in the event of escalating conflict in Eastern Ukraine and its expansion in the South – in the region called Novorossia (Southern Ukraine) – the Transnistrian conflict could be thawed, i.e. re-launched. This can affect EU as a closest neighbor of the Republic of Moldova (by possible refugees' flows and others). Therefore, it can be expected that EU will pay sufficient attention to the evolutions inside Moldova, as well as it is interested in positive evolutions in Southern and Eastern Ukraine area. In fact, the Transnistrian conflict must be approached in the context of the situation from the East-European region – a field of geopolitical confrontation between Russia and West (NATO – USA and EU).

From the point of view of determination of state authorities to resolve territorial (separatist) conflicts, it is very visible that there is a big difference between the attitudes of Kiev and Chisinau political elites. It is obvious which state wants to solve its territorial conflict, inside of its international recognized borders, and which state does not want. Still, EU could stimulate the Moldovan Government to reach a durable settlement of the conflict, in the interests of the national

security of the Republic of Moldovan and in the interests of the community of European states, in order to establish a balance of powers in front line with reconsolidating Russian sphere of influence, taking into account the great financial EU support, and, therefore, the great influence on Moldovan "pro-European" governmental alliance.

The low interest of the EU for the Transnistrian conflict is obvious comparing the attitude of Brussels towards Russia, regarding, from one hand, the conflict in Donetsk (Donbas) and in Lugansk, and from another hand, regarding the Transnistrian conflict. EU never imposed sanctions to Russia for its incontestable involvement in 1992 war in Eastern part of Moldova (the hottest faze of the Transnistrian conflict), with regular military troops (the former 14 Soviet army), as Brussels adopted sanctions to Moscow for its support to separatist regimes from Eastern Ukraine (since 2014).

EU can have a crucial role in crisis management of the frozen Transnistrian conflict, by:

1. Monitoring the situation (including by cooperating with local NGOs, which know better the situation and understand better the causes of internal political events),

2. Supporting decision makers (political forces who really want security, stability and prosperity for Moldova and who want our country to become a supplier, not a consumer of security and resources from the EU) and civil society (NGOs) interested in conflict resolution.

3. Activating a crisis center on Transnistrian conflict and on situation in Republic of Moldova – as an associated to

EU state, with serious problems, which affects the European security system.

3. Crisis Management in the Transnistrian Conflict

Crisis management of any part involved in a conflict or in a negotiation process, regarding a conflict resolution, requires a strategy. Unfortunately, the Moldovan authorities do not have such a document. A strategy results from a policy, a policy results from a vision, a vision results from a mission of the state. Unfortunately, Moldovan state yet does not a mission, a vision and a policy of state building, including of Transnistrian conflict resolution. Because of the lack of a state mission, a policy of reintegration, a strategy, and a tactics, there is no a plan of the conflict resolution.

As an associated state to EU, Moldova could apply for Brussels' aid in developing such instruments (at list to develop a strategy of reintegration). However, due to some hidden aspects (due to some possible financial interests and business personal relations of some politicians from Moldovan authorities together with the Transnistrian leaders), about such a request the Moldovan society does not now nothing yet.

The crisis management is an attempt to control events during a crisis in order to prevent a systematic and significant violence. The decision problem facing an official managing a crisis is to find a balance between toughness and tenderness, between the use of coercion and the granting of concessions, between aggression and adaptation. In this context, can be

remarked that too much coercion can lead to violence, which can spiral out of control and may acquire a dynamic of its own. Too much adjustment can lead to capitulation and to "peace at any price" (which happened at the end of 1992 war on the Dniester riverbanks). For responsible and professional state authorities the essence of the crisis management is to know when to give up and when to be firm. Unfortunately, in the case of Transnistrian conflict, Moldovan politicians in power in 1992 capitulated and until now there are no visible real efforts from the part of Moldovan government to resolve the conflict, despite the rhetoric of the Moldovan politician in power, which says to European strategic partners and to international community that Moldova is fully engaged in Transnistrian conflict resolution.

4. Transnistrian Conflict Resolution: Scenarios

There are a few scenarios of conflict resolution in Transnistrian file. Here are three of them:

1. Federalization within an international treaty recognizing the neutrality of Moldova (for example, by the model of Austria, from 1955), which would be signed by the participants in the 5+2 format of negotiations, especially: EU, USA (NATO would be very appropriate), Russia (in case NATO signs, from another hand can sign the representative of the Organization of Collective Treaty of Security [abbreviation in Russian: ОДКБ]);

2. An exchange of territories between Moldova and Ukraine: some parts of Transnistria, populated by Ukrainians, with parts of Odesa and Chernivtsi regions, populated by

Moldovans, – by the model of exchanging territories by Czech Republic and Slovakia in 1994 (Czechoslovakia was divided in 1993, so there were respected the Final Act from the Conference from Helsinki, in 1975);

3. To keep the conflict frozen “until better times”.

All these solutions could be taken into account and could be discussed in 5+2 format – all the positive and negative aspects of them. It is clear that the Moldovan society and the Moldovan authorities are not in favor of a war as an instrument to solve the Transnistrian conflict. There are a few factors from this regard:

1. A bad economic situation of Moldovan economy (due to a high level of corruption and embezzlement),

2. A high level of technical and human redness of the Russian army – the supporter of the Transnistrian separatist regime,

3. A weak national Moldovan identity (in comparison with Ukrainian identity),

4. A society divided by geopolitical criteria,

5. A low level of confidence/trust of a big part of the Moldovan society towards the political leadership of the country.

Unfortunately, because of the embezzlement of one billion US \$ from the reserves of the National Bank of Moldova, which became a public debt, not many Transnistrian people will accept the reintegration of their region into Moldova. Such an evolution will mean that the citizens from the Transnistrian region will have to pay for what others stole (i.e. ”Pro-European” Alliance, supported by

EU since 2009, which manipulated the Moldovan electorate, as well as the EU authorities from Brussels and from the capitals of the main European countries).

5. Conclusions

Despite its frozen state, the Transnistrian conflict remains a factor of concern regarding the regional security. Due to the conflict in the Eastern Ukraine (Donetsk and Lugansk), the Eastern Europe became a region that can be treated as a source of destabilization and threat to national security not only of Ukraine and Moldova, but as well of other Central-European states. This situation is a consequence of the geopolitical dispute between Russia – which wants to re-establish its sphere of influence – and West. The initiatives to be close to the Western civilization (European Union and NATO) have led to wars in Southern Ossetia (Georgia – in 2008) and in Donbas and Lugansk regions (Ukraine – from 2014 and until now). Even the war from 1992 on the riverbanks of the Dniester, in Moldova, was an attempt of Russia to maintain the Republic of Moldova in its sphere of influence, after Moscow lost control on the Baltic former soviet republics.

The EU can play a crucial role in Transnistrian conflict resolution, due to its influence on Moldovan authorities and on Transnistrian political and economic elites. As the EU market is the main attraction for the Transnistrian economic agents, also due to a more severe regime at the Moldovan-Ukrainian border, from the part of Ukrainian

authorities, in new conditions there are good premises which shows that the Transnistrian conflict could be solved.

References:

1. Berca Alex, *Ucraina. Un punct de vedere geopolitic*, Editura Top Form, București, 2014.
2. Feodorov Yuri, *Hybrid War a là russe/Гибридная война по-русски*, Центр исследований армии, конверсии и разоружения, Киев, 2016.
3. Filip Corneliu, *Dosarul Transnistria. Istoria unui „conflict înghețat”*, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Inaternaționale, București, 2011.
4. Kosienkowski Marcin, *Continuity an Change in Transnistria's Foreign Policy after the 2011 Presidential Elections*, The Catholic University of Liublin Publishing House, Liublin, 2012;
5. Străuțiu Eugen, Tabără Vasile, *A Comparative Analysis of the Development on the Two Bancs of the Dniester. Implemented policies, desirable policies*, Tehno Media, Sibiu, 2015.

**PARADISURILE FISCALE ȘI COMBATERICA
CONCURENȚEI NELOIALE ÎN UNIUNEA
EUROPEANĂ**

Natalia LOBANOV, Conferențiar .universitar, dr.hab.,
Academia de Studii Economice din Moldova
E-mail: n17@inbox.ru

***Abstract:** Existența și eficiența unor regimuri fiscale și de activitate deosebite, precum sunt zonele offshore, poate fi apreciată ca o formă a luptei de concurență dintre state. În ultimele decenii, în contextul globalizării businessului internațional a sporit atât participarea sectorului offshore în economia mondială, cât și preocuparea comunității mondiale în legătură cu potențialele provocări pentru sistemul financiar european și mondial. Dacă anterior reglementarea anti-offshore era o preocupare a fiecărui stat aparte, treptat aceasta capătă o anvergură internațională, cu participarea unor organizații precum Comisia Europeană, OCDE, FATF, G20, etc.*

***Cuvinte cheie:** offshore, paradis fiscal, evaziune fiscală, cooperare.*

***JEL:** F02*

Introducere

Zonele offshore sau paradisurile fiscale joacă un rol important în accentuarea mișcării de capitaluri și alcătuirea unor rețele complexe de tranzacții și interacțiuni între state, companii multinaționale, persoane fizice foarte bogate și indivizi obișnuiți. În ultimii ani, parametrii generali ai

relațiilor economice internaționale au trecut prin schimbări radicale, care au condus la o nouă ordine globală și la apariția de noi oportunități sau constrângeri pentru climatul de afaceri offshore. Printre factorii care au creat un climat propice dezvoltării accentuate a zonelor offshore putem enumera: globalizarea economiei mondiale și breșele create în sistemul fiscal internațional.

Material și metodă

Termenul „paradis fiscal” mai des se utilizează în literatură de specialitate decât termenul „offshore”. Termenul propriu-zis de paradis fiscal este preluat din limba engleză – «tax heaven» și înseamnă refugiu, port fiscal. [1, p.48]

OCDE definește paradisul fiscal ca fiind o jurisdicție în cadrul căreia se poate evita plățirea impozitelor, care, de altfel, ar fi plătite în țări cu un nivel relativ ridicat de impozitare.[2]

OCDE identifică următoarele caracteristici ale paradisurilor fiscale [2]:

- taxe foarte scăzute sau taxe zero pentru veniturile nerezidenților;
- confidențialitate în ceea ce privește beneficiarii companiilor, trusturilor și a conturilor bancare;
- atragerea de societăți paravan cu activitate fictivă;
- lipsa schimbului de informații eficiente cu alte țări și jurisdicții.

În cadrul paradisurilor fiscale principale se pot identifica șapte tipuri de țări:

1) Țări care nu aplică nici un fel de impuneri asupra veniturilor și creșterilor de capital numite „zero heavens” sau „pure heavens”: Anguilla, Aruba, Insulele Bahamas, Insulele Bermude, Insulele Cayman, Insulele Marshall, Mauritius.

2) Țări în care impozitul pe venit sau beneficiu este redus (rate fixe stabilite de autorități sau în combinație cu scutiri sau reduceri provenite din tratatele de evitare a dublei impuneri): Cipru, Liechtenstein, Malta, Elveția, Jersey, Insulele Virgine Britanice.

3) Țări în care impozitul este stabilit pe o bază teritorială: Costa Rica, Hong Kong, Liberia, Malaezia, Panama, Filipine, Marea Britanie (pentru societățile nerezidente). Contribuabilii beneficiază de o exonerare a beneficiilor obținute prin operațiuni realizate în afara teritoriului.

4) Țări care oferă tratamente speciale companiilor offshore și companiilor holding: Austria, Ungaria, Luxemburg, Olanda, Singapore, Thailanda.

5) Țări (regiuni) în care sunt scutite de taxe companiile ce produc pentru export: Irlanda și Madeira.

6) Țări în care sunt oferite avantajele fiscale companiilor de afaceri internaționale – companii orientate sau nu spre investiții, dar care se califică drept companii financiare offshore privilegiate: Antigua, Insulele Bahamas, Insulele Bermude, Insulele Virgine Britanice, Montserrat, Nevis.

7) Țări care oferă avantaje fiscale specifice societăților bancare sau altor instituții financiare cu activități

offshore: Hong Kong, Madeira, Malaezia, Filipine, Singapore, Thailanda, Vanuatu.

Ca răspuns la crearea structurilor offshore și plasarea resurselor bănești în străinătate, guvernele statelor dezvoltate întreprind acțiuni de combatere a eschivării de la plata impozitelor prin crearea unor organizații internaționale și încheierea acordurilor internaționale, scopul cărora este depistarea persoanelor ce comit escrocherii și evaziune fiscală.

Un efect sporit în dezvoltarea economiei mondiale a avut Conferința Internațională a Întreprinzătorilor „Offshore 2000” din Londra. În cadrul conferinței date au participat un șir de legiuitori din mai multe zone offshore, reprezentanți ai sectorului bancar, birouri de avocați ai Uniunii Europene și ai Comisiei Europene.

Escrocheriile financiare și evaziunile fiscale din zonele offshore pot destabiliza sistemul financiar mondial. Pentru combaterea acestor crime în cadrul Conferinței s-a propus lichidarea în aceste zone a sistemului bancar favorizat, introducerea standardului unic bancar și crearea unui sistem internațional de comunicare dintre bănci și companiile investiționale. Programul unic de comunicare va depista în regim automat tranzacțiile bancare suspecte și va transmite toată informația necesară organelor de resort din domeniu.

Un rol incontestabil în combaterea concurenței fiscale neloiale îl are Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică - un forum unic de conlucrare pentru a răspunde provocărilor economice, sociale, a celor ce țin de globalizare și de exploatare a oportunităților globalizării.

Actualmente această organizație numără 34 de state membre, inclusiv majoritatea marilor puteri industriale ale lumii. Nici un paradis fiscal nu este parte la această organizație. Pentru prima dată OCDE a abordat problema respectivă în anul 1986, iar în 1998 a apărut raportul privind concurența fiscală neloială, în care au fost formulate criteriile de determinare a practicilor fiscale neloiale, precum și metodele de combatere a acestora. Raportul califica drept neloiale nu numai paradisurie fiscale, dar și unele regimuri preferențiale, acordate unor țări terțe, inclusiv de unele țări din OCDE. Pe parcursul anilor, criteriile de determinare a paradisului fiscal au fost supuse unei revizuirii, și în prezent stipulează:

- Taxe nominale sau zero;
- Confidențialitate strictă și lipsa schimbului de informație cu organele fiscale din alte țări;
- Transparență insuficientă în aplicarea legilor și actelor administrative.

Totodată, luat aparte, primul criteriu nu se consideră suficient pentru a aduce acuzații de concurență neloială, ci este doar un moment de pornire pentru cercetarea țării în vederea aplicării criteriului doi și trei.

În ce privește metodele de contracarare a practicilor nocive, OCDE nu dispune de atribuții pentru a impune sancțiuni. Acest aspect este în vizorul statelor membre, pe când OCDE le înaintează recomandări. Recomandările, fiind 19 la număr, includ trei grupe majore:

1. Recomandări referitoare la legislația internă, ce vizează introducerea în sistemul fiscal al țărilor OCDE unor reguli ce anulează avantajele de pe urma utilizării zonelor

offshore, simplificarea accesului autorităților fiscale la informația bancară, rapoartele rezidenților referitoare la operațiunile din străinătate etc;

2. Recomandări ce vizează acordurile fiscale: introducerea în acordurile fiscale a țărilor membre ale OCDE unor prevederi referitoare la schimbul de informații și conlucrarea organelor fiscale, prevederi ce exclud utilizarea acordului de către companiile offshore, renunțare la semnarea acordurilor cu paradisurile fiscale etc;

3. Recomandări ce vizează cooperarea internațională: crearea unui Forum pe problemele concurenței fiscale nelociale pentru transpunerea în viață a recomandărilor, elaborarea listei oficiale a paradisurilor fiscale, influențarea paradisurilor fiscale prin intermediul țărilor care au relații strânse cu ele, elaborarea principiilor administrării fiscale corecte, organizarea interacțiunii cu țările care nu sunt membre ale OCDE etc.

După criza din anii 2008-2009 organizațiile internaționale au ocupat o poziție destul de dură pentru ca jurisdicțiile offshore să se conformeze standardelor internaționale de transparență în materie fiscală.

Astfel de standarde aprobabile într-un document special al OCDE în 2009, cer ca guvernele naționale să manifeste disponibilitatea pentru un schimb de informații fiscale la cererea țării partenere. În pachetul de informație sunt incluse rapoartele contabile, informația bancară, indiferent de acțiunea secretului bancar, informația privind proprietatea. Concomitent, se stipulează protecția confidențialității informației obținute și utilizarea acesteia în scopuri limitate.

Conform OCDE, peste 90 de țări și-au asumat obligațiunea de a se conforma acestor standarde.

Un instrument important de presiune asupra jurisdicțiilor offshore a devenit publicarea, începând cu anul 2009, a listelor albe, negre și gri, în care țările sunt calificate în dependență de disponibilitatea lor de a se conforma standardelor internaționale de transparență fiscală. [3]

În majoritatea lor, jurisdicțiile offshore acceptă cerințele OCDE, asumându-și obligațiuni referitoare la transparență fiscală, deși revendică menținerea dreptului său la taxe reduse sau inexistente. Din anul 2009 au fost încheiate peste 700 de acorduri privind schimbul de informații fiscale. După cum arată experiența, presiunea asupra jurisdicțiilor offshore din partea organizațiilor internaționale poate fi destul de eficientă.

Despre înăsprirea pozițiilor comunității internaționale față de evaziunea fiscală mărturisește și o decizie recentă a FATF, care în februarie 2012 a aprobat recomandările, ce permit de a califica neachitarea impozitelor drept spălare de bani. Deoarece standardele internaționale de contracarare a spălării banilor sunt obligatorii pentru țările membre ale FATF, decizia respectivă extinde posibilitățile în domeniul cercetării și contracarării crimelor fiscale cu utilizarea jurisdicțiilor offshore.

Potrivit unui raport al Comisiei Europene, aproximativ 1 trilion de euro se pierd în fiecare an în Uniunea Europeană din cauza evaziunii fiscale. "Deși statele membre trebuie să ia măsuri naționale mai dure împotriva evaziunii fiscale,

soluțiile unilaterale nu vor funcționa", a declarat Algirdas Semeta, comisarul european pentru taxe și impozite.

În pachetul de măsuri se regăsesc două recomandări principale. Prima se referă la "încurajarea" statelor membre să identifice paradisurile fiscale și să le treacă pe "lista neagră". De asemenea, există și măsuri pentru obligarea acestor paradisuri fiscale să respecte legislația europeană.

A doua recomandare sugerează statelor membre modul în care să rezolve problemele legate de scapările legislative, ce permit evaziuniștilor să scape nepedepsiți.

Nu în ultimul rând, pachetul de măsuri își propune să reducă așa-numită concurență a taxelor, în care statele membre se luptă pentru a oferi sistemul fiscal cel mai avantajos pentru companii. Dacă va fi necesar, CE a anunțat că va implementa și legi în această privință. [4]

La summitul G20, forum care reunește economiile dezvoltate și marile economii emergente, desfășurat la Sankt Petersburg în anul 2013, a fost adoptat Planul de acțiuni propus de OCDE, care vizează evaziunea fiscală prin intermediul jurisdicțiilor offshore cu rate de impozitare mici sau inexistente și reprezintă un set de măsuri recomandate spre implementare pe parcursul cel mult a doi ani. Majoritatea din cele 20 de state au susținut inițiativa care presupune coordonarea, în linii mari, a politicilor fiscale naționale din aceste țări. Astfel, experiența în materie de integrare fiscală a Uniunii Europene în curând va fi urmată de toate țările membre ale G20.

Mai mult, țările ce fac parte din G20 deja au convenit asupra introducerii în mod automat a schimbului reciproc de

informații fiscale spre finele anului 2015, în baza mecanismului preconizat de Convenția multilaterală de la Strasbourg privind susținerea administrativă reciprocă în dosare fiscale, la care participă în prezent 56 de țări ale lumii. Deși Elveția ocupă o poziție specială și nu acceptă nici într-o formă schimbul automat de informații, este puțin probabil ca procesul să fie stopat.[5]

Noile standarde impuse de acordurile BASEL III impun cerințe de capital superioare și de o mai bună calitate, pentru o mai bună gestiune a riscurilor, introducerea unui raport de manevră menit să stopeze cerințele bazate pe riscuri, măsuri privind acumularea de capital pentru perioadele de stres și introducerea a două noi standarde de lichiditate.[6] Pachetul cuprinde Directiva UE nr. 36/2013 cu privire la accesul la activitatea instituțiilor de credit și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și Regulamentul (UE) nr. 575/2013. Măsurile din pachet, care au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2014, au ca scop consolidarea stabilității financiare prin sporirea rezistenței sectorului bancar la șocuri financiare, să contribuie la o creștere economică durabilă, prin introducerea de norme armonizate necesare pentru piața unică și, în același timp, prin garantarea fluxului creditelor către economia reală.

Pachetul vizează o proporție mai mare a capitalului de cea mai bună calitate pentru a acoperi pierderile neașteptate, cerințe de capital suplimentar sub forma rezervelor și dispoziții privind lichiditatea și efectul de levier.[7]

În iunie 2015 Uniunea Europeană a făcut publică "lista neagră" cu paradisuri fiscale, care cuprinde țări de pe cinci

continente."Sperăm că toate aceste jurisdicții vor adopta în curând standardele internaționale, mai ales în ceea ce privește schimbul de informații, pentru a lupta împotriva evaziunii fiscale. Într-adevăr, unele dintre ele au început să facă acest lucru", se arată într-un comunicat publicat pe site-ul Comisiei Europene.

Iată lista completă cu paradisuri fiscale:

- Europa: Andorra, Liechtenstein, Guernsey și Monaco;
- Africa: Liberia, Maurițius și Seychelles;
- Asia: Brunei, Hong-Kong și Maldive;
- Oceania: Insulele Cooks, Nauru, Niue, Insulele Marshall și Vanuatu;
- Americile: Anguilla, Antigua și Barbuda, Bahamas, Barbados, Belize, Bermuda, Insulele Virgine Britanice, Insulele Cayman, Grenada, Montserrat, Panama, Sfântul Vicentiu și Grenadinele, Sfântul Cristofor și Nevis, Insulele Turks și Caicos, Insulele Virgine Americane. O țară a intrat în acest "clasament" dacă a fost pe lista neagră a cel puțin 10 state membre UE. [7]

În aprilie 2016 un cutremur investigativ a lovit lumea - PanamaPapers - o anchetă jurnalistică efectuată în comun de 107 instituții media care au reușit să intre în posesia unor documente din arhivele secrete ale unei societăți panameze de consultanță. Este un scandal mondial fără precedent legat de sute de mii de entități offshore din Panama, conectate la nume mari ale planetei: din politică, din afaceri și chiar din lumea sportului. Datele se referă la cel puțin 12 foști și actuali

șefi de stat și 128 de personalități publice implicați în tranzacții financiare ilicite.

Peste 10 milioane de documente au fost examinate cu atenție de jurnaliști de investigații și lansate într-un prim episod exploziv în presa din mai multe țări.

Conform postului german de televiziune ARD, documentele evaluate constau în emailuri, extrase de cont, copii după pașapoarte și alte documente. Pe lângă dezvăluirea activităților offshore desfășurate de 140 politicieni și oficiali de rang înalt din întreaga lume, datele includ și numele unor spioni, traficanți de droguri și alți infractori. Numeroase celebrități și sportivi de top au profitat de avantajele companiilor offshore.

Documentele obținute de jurnaliști conțin conține informații despre 214.000 de entități offshore, conectate la persoane din 200 de țări.

Documentele care au stat la baza dezvăluirilor făcute pe 3.04.16 au fost obținute de publicația germană „Süddeutsche Zeitung”, fiind primite de la o sursă anonimă. Documentele din Panama Papers acoperă perioada anilor '70 până în primăvara 2016. Veridicitatea acestora a fost confirmată în urma comparației cu documente publice, dosare judecătorești, dar și cu alte documente legate de firma de avocatură Mossack Fonseca, obținute de presa germană în trecut.

Aceasta a fost fondată în 1977 de avocatul de origine germană Jürgen Mossack și, potrivit site-ului de prezentare, este specializată în crearea de firme offshore. La ora actuală, Mossack Fonseca este a patra cea mai mare firmă din lume

care oferă astfel de servicii, cu sediul central în Panama și cu filiale în peste 35 de țări, o bună parte din ele fiind paradisuri fiscale precum Elveția sau Insulele Seychelles. Într-un drept la replică reprezentanții Mossack Fonseca au declarat că nu au făcut nimic ilegal. „Prin serviciile oferite respectăm atât litera, cât și spiritul legii. Din această cauză, în cei aproape 40 de ani de activitate nu am fost acuzați de ilegalități nici măcar o dată”, se arată în răspunsul companiei.

Figura 1. Repartizarea pe glob a țărilor și teritoriilor paradisuri fiscale.

Sursa: [8]

În opinia prof. Gabriel Zucman, în prezent, jurisdicțiile offshore ascund \$7600 mlrd. Circa 30% din acești bani se află în Elveția. Apoi Singapore, Hong Kong, Luxembourg, Insulele Bahamas, Insulele Cayman, Jersey. [9]

Statele Uniunii Europene și-au exprimat sprijinul față de elaborarea unei liste europene unice cu paradisurile

fiscale, inițiativă venită din partea Comisiei Europene în urma scandalului Panama Papers. Reuniți la Amsterdam, la un consiliu informal ECOFIN, miniștrii Economiei și Finanțelor din statele Uniunii Europene au sprijinit „crearea unei liste cu țările care nu cooperează” în materie de transparență fiscală. [10]

De asemenea, miniștrii europeni și-au dat acordul pentru luarea de "măsuri defensive coordonate, ce vor trebui susținute de Consiliul European, în stransă colaborare și în paralel cu OCDE, pentru stabilirea criteriilor internaționale la acest capitol". La această reuniune nu s-a adoptat nicio decizie efectivă, dar a fost confirmat sprijinul statelor UE față de planul prezentat ce menționează elaborarea unei astfel de liste în șase luni.

În același context, miniștrii europeni de Finanțe au confirmat demararea unui proiect pilot pentru schimbul de informații despre adevărații beneficiari ai societăților offshore înregistrate în paradisurile fiscale.

Rezultate și discuții

Așa dar, statele creează în teritoriile sale jurisdicții offshore în scopul atragerii capitalului străin, dezvoltării sistemului financiar-bancar, tehnologiilor informaționale, contribuie la ocuparea forței de muncă, în special avocaților, contabililor, în comunicații, asigurare, bănci. De regulă, țările dezvoltate prestează servicii offshore doar în anumite regiuni ale teritoriului său, sau în anumite domenii de activitate. Mai multe țări dezvoltate susțin businessul offshore în țările aflate sub

influența sa (Marea Britanie – Insulele Virgine Britanice, Jersey, Guernsey, Franța – Monaco, Elveția – Liechtenstein etc). Prin aceste centre circulă un volum considerabil al fluxurilor financiare moniale, controlate de cercurile financiare britanice, franceze, elvețiene.

Dar oficialii din țările industrializate cu rate înalte de impozitare, cu un sistem stabilit al controlului valutar și fiscal, acuză businessul offshore, deoarece bugetele acestor țări rămân fără impozite, ce s-ar constitui din activitatea firmelor pe teritoriul său.

În plus, prin sistemul mondial offshore are loc redistribuirea mijloacelor financiare din țările de origine înspre zonele offshore, ceea ce influențează negativ situația investițională, mediul economic, social și ecologic. De aceea marile țări industrializate adoptă legi anti-offshore, în scopul de a reduce exodul de capital și de a minimiza avantajele financiare ale derulării tranzacțiilor prin zonele offshore, a activa lupta cu eschivarea de la plata impozitelor.

Concluzii

În ultima perioadă de timp, apar contradicții și la nivel de jurisdicții offshore. Dacă într-o structură offshore sporește monitoringul fluxurilor financiare, se asigură o transparență mai mare, are loc colaborarea cu organele de drept, care cercetează ilegalitățile economice și financiare, atunci, fluxurile financiare se reorientează spre alte jurisdicții offshore. Astfel, jurisdicțiile offshore se confruntă cu dilema de a

intensifica controlul, de a îmbunătăți imaginea, pierzând, totodată, o parte din clientelă, sau, de a extinde privilegiile, contând pe afluxul unor mijloace financiare suplimentare, ceea ce va spori atenția asupra zonei respective din partea instituțiilor internaționale.

Comunitatea mondială are o atitudine rezervată față de sistemul offshore, ceea ce se explică prin momentele negative în activitate, inclusiv utilizarea acestora de către elemente criminale în scopul finanțării terorismului și narco-businessului. De aceea comunitatea mondială cere de la jurisdicțiile offshore transparență, renunțarea la secretul comercial, extinderea colaborării cu organele de dept, perfecționarea reglementării sferei financiare.

Chiar dacă presiunile internaționale au constrâns unele paradisuri fiscale să-și revizuiască practicile, drumul către transparență încă este lung, mai ales din cauza slabei cooperări a autorităților locale în aplicarea standardelor internaționale menite să identifice beneficiarii reali ai societăților și originea fondurilor acestora.

Referințe bibliografice:

1. CARAIANI, G. Zonele libere și paradisurile fiscale. Editura Lumina Lex, 1999. 269 p.
2. www.oxfam.org.uk/applications/blogs/pressoffice/?newsblog
3. LOBANOV, Natalia. Evoluția reglementării internaționale anti-offshore. În: Revista Militară.

- Studii de securitate și apărare. 2015, Nr. 2 (14), p.66-72, 0,6 c.a. ISSN 1857- 405X
4. <http://www.ziare.com/impozit/evaziune/comisia-europeana-in-lupta-cu-evaziunea-fiscala-ce-masuri-propune-1205969>:
  5. <http://www.forbes.ru/mneniya-column/konkurentsia/244588-konets> volnitsy-kakie-posledstviya-sammit-g20-budet-imet-dlya-of
  6. <http://www.ziare.com/articole/acordul+basel+iii>
  7. <http://www.wall-street.ro/articol/Economie/159374/directive-ue-reglementari-1-ianuarie-2014.html#ixzz3WjR6ggkB>
  8. <http://www.france24.com/static/infographies/carte-paradis-fiscaux/paradis-fiscaux.html?keepThis=true&TBiframe=true&height=720&width=986>
  9. <http://www.ziare.com/impozit/fiscal/lista-neagra-a-uniunii-europene-cu-paradisuri-fiscale-1368883>
  10. <http://www.ziare.com/panama-papers/panama-leaks/dupa-dezvaluirile-panama-papers-ue-face-lista-neagra-a-paradisurilor-fiscale-1418494>
  11. LOBANOV, Natalia. Avantaje și constrângeri ale tranzacțiilor off-shore. În: *Economica*, 2011, Nr.3 (77), p.69-75, 0,6 c.a. ISSN 1810-9136

THE IMPACT OF EU FUNDS ON NATIONAL ECONOMIES

Mircea DIAVOR, PhD student,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: mirceadiavor@gmail.com

***Abstract:** Countries that choose the accession to the EU are beneficiaries of pre-accession funds. We will focus the cases of Romania and Bulgaria since those are closest to us, and we will analyze the pre-accession instruments. We will also analyze the evolution of the economic data of the countries that have benefited from EU funds, and later became members.*

***Key words:** pre-accession funds, GDP per capita, financial assistance, exports.*

***JEL classification:** F 43*

Introduction

Romania and Bulgaria joined the EU on January 1, 2007. From 1992 to 1999 Romania received funds from the EU in the amount of approximately 1.2 billion euro. Starting with the year 2000 there are three main pre-accession funds: PHARE, ISPA and SAPARD. In the period 2000-2003 Romania received approximately 660 million euro per year through the three instruments. Poland, another beneficiary of EU funding, in 1990 had a smaller GDP than Ukraine and yet

today Poland's GDP is three times the size of Ukraine's. Republic of Moldova as an aspiring member of the EU can draw conclusions from others experiences.

Material and method. As main data sources, we will use EU statistical and analysis reports, as well as various articles written on the subject.

Results and discussions. We will begin by describing the three main instruments of funding.

The PHARE program has started in 1989 was designed to provide assistance to Poland and Hungary, later it was extended to other countries. From the year 2000 to 2006 the funding for the three instruments was in the amount of 3 billion euro, of which 1.5 billion euro was made available for PHARE, 1 billion for ISPA and 500 million for SAPARD.

“PHARE remains the main instrument of assistance, focusing on two main priorities: institution building (strengthening the administrative and institutional capacity) and investment support (financing of investment to bring firms and infrastructure into line with the European standards). Its role continuously increased, aiming at supporting the preparation for the EU accession, through concrete measures having as objective the fulfillment of the Copenhagen criteria.

PHARE provides structural assistance at the regional level (institution building and investments in Economic and Social Cohesion) and finances measures in the field of cross-border cooperation and nuclear safety. During the period 2000-2003 Romania benefited of more than 1 billion euro PHARE funds allocated through national programs, cross

border cooperation programs, and projects in the field of nuclear safety.” [1]

ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession) is second in terms of funding, it focuses on:

- “Rehabilitation of environment infrastructure (upgrading the water supply, sewerage and wastewater treatment systems, management of waste in urban areas);
- Improvement and upgrading the transport infrastructure (modernisation of national roads, rehabilitation and upgrading railway sections, etc.).”

[1]

SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development) has the objective to establish a Community framework for supporting sustainable and rural development in candidate countries, to solve problems affecting the long term adjustment of the agricultural sector and rural areas, to help implement the Community acquis in matters of the common agricultural policy and related policies. [1] In the table 1 it is represented the amount of funding received as part of pre-accession funds received by twelve countries (Table 1). We can see that Romania and Poland were the main beneficiaries of funding. Romania received almost 19.6% of funding. All countries experienced a period of increased economic growth and modernization in almost all areas, something that can happen in Republic of Moldova.

Table 1.
EU Pre-Accession Financial Assistance, 1990-2006 (€

Beneficiary	EC Assistance	Beneficiary	EC Assistance
Bulgaria	2358.1	Malta	57.0
Cyprus	61.7	Poland	3994.1
Czech Republic	1062.2	Romania	3671.6
Estonia	346.0	Slovakia	806.2
Hungary	1478.9	Slovenia	358.4
Latvia	422.7	Multi-Beneficiary	3248.7
Lithuania	808.5	TOTAL	18673.1

million)

Source: [2]

Table 2 analyzes the real GDP per capita evolution. We can see a positive evolution for almost all members, Romania and Bulgaria have registered improvements of 27.78% and 35.71% respectively, well above the average of 4.85%, which is to be expected. Table 2 shows the importance of the pre-accessions funds. The evolution of real GDP per capita proves the result of EU integration brings sustainable results for aspiring members such as Republic of Moldova.

In Romania EU funding concentrates on two large areas: regional policy and agriculture and rural development (Fig.1). The total amount of EU funding in Romania for 2013 was 5.6 billion euros.

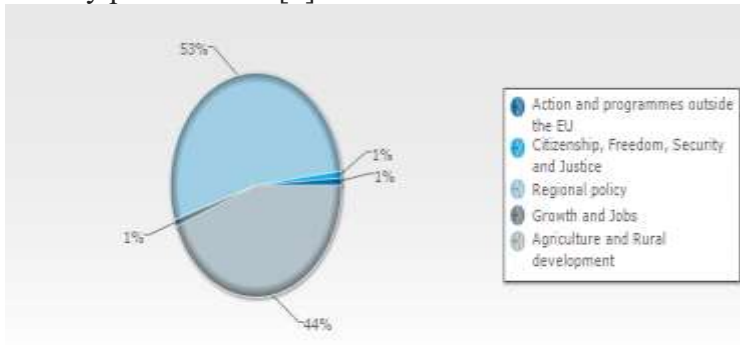
Table 2.
Real GDP per capita (€ per inhabitant)

Country	2004	2013	Progress	Rank
<i>EU (27 countries)</i>	22200	23300	+4.85%	
<i>Luxembourg</i>	62700	62400	-0.5%	1 in EU
Bulgaria	2800	3800	+35.71%	12
Cyprus	18000	16400	-8.9%	1
Czech Republic	9600	11300	+17.71%	4
Estonia	7600	9600	+26.32%	5
Hungary	8400	9000	+7.14%	7
Latvia	5200	7100	+36.54%	10
Lithuania	5800	8500	+46.55%	9
Malta	11900	13800	+15.97%	3
Poland	6200	8600	+38.71%	8
Romania	3600	4600	+27.78%	11
Slovakia	6700	9500	+41.79%	6
Slovenia	13800	14800	+7.26%	2

Source: [2] “The largest share of the money that Romania receives from the EU budget goes to its regions. The regional policy aims to reduce the economic, social and territorial disparities between Europe’s regions. Regional funds invest in a wide range of projects supporting job creation, competitiveness, economic growth, improved quality of life and sustainable development.

Transport and research are top priorities for Romania: the EU is helping build a new motorway between Orăştie and Sibiu, and also financing new laboratories for a Romanian research company.” [3]

“The second largest area of EU expenditure in Romania is agriculture and rural development. EU agricultural policy supports farmers and promotes safe and good food, but it also looks after the environment and stimulates rural economies. The agricultural income per worker increased by around 51 % between 2007 and 2012. A young farmer from Cluj is just one example of EU funding in action: he was able to purchase new machinery and equipment, extend his farmland and diversify production.” [3]

Figure 1. EU funding in Romania 2013

Source: [3]

Another aspect that we need to look at is evolution of trade, the effects of being part of the single market. In Table 3 there are analyzed the effects on trade (Table 3). In table 3 we notice that almost all countries have become more export dependent, with Slovakia registering 97.6 % exports of good services as % of GDP, in fact all countries (except Cyprus) have higher dependency on exports the EU average.

Table 3.
Exports of goods and services in % of GDP

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bulgaria	47,4	48,5	51,9	40,5	61,2	59,5	58,2	47,5	57,4	66,5	66,7	70,2
Cyprus	51,2	47,5	48,3	48,6	48,1	48,2	45,8	40,8	42,0	43,5	43,5	45,0
Czech Republic	57,6	59,1	63	64,4	67	68,2	64,4	59	66,6	72,9	78,0	78,6
Estonia	70,9	69,1	73,0	77,7	72,7	67,1	71,0	63,8	77,5	87,3	90,2	87,7
Hungary	63,3	61,4	63,3	65,9	77,7	81,3	81,7	77,6	65,1	91,6	94,7	96,2
Latvia	41,3	42,2	44	48,2	45,1	42,5	43,1	43,9	53,6	58,8	61,6	59,7
Lithuania	52,4	50,9	51,9	57,3	58,8	53,8	59,6	54,2	67,7	77,2	83,9	86,9
Malta	81,4	77,0	76,3	74,9	88,8	92,2	91,8	81,8	90,6	97,1	102,1	93,7
Poland	28,6	33,3	37,5	37,1	40,4	40,8	39,9	39,4	42,2	45,1	46,7	47,8
Romania	35,4	34,8	36,8	33,1	32,3	29,3	30,4	30,6	35,4	40,0	40,6	42,2
Slovakia	71,1	75,8	74,5	76,3	84,5	86,9	83,5	70,6	80,4	89,5	96,6	97,6
Slovenia	55,1	53,8	57,8	62,2	66,5	69,5	67,9	59,4	66,6	73	76,1	78,1
EU (28 countries)	35,2	34,5	36,7	37,1	39,5	40	41,2	36,9	40,9	43,8	44,9	44,8
Euro area (18 countries)	36,3	36,3	36,7	38,1	40,4	41,5	42	36,9	41,3	44,3	45,9	45,9

Source: [2]

Thus, from the performed analysis, we can formulate the following **conclusions**:

- EU pre-accession funds have positive effect on countries from which Republic of Moldova can benefit;
- Real GDP per capita has increased in countries that have become members of EU;
- Exports of goods and services as % of GDP has increased in most countries, representing a source of profits, as well as a possible source of vulnerability;
- Republic of Moldova should take full advantage of the pre-accession funds to ensure long term sustainable growth.

References:

1. <https://ue.mae.ro/en/node/456>, cited 20.05.2017;
2. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/pdf/financial_assistance/phare/evaluation/2015/20150806-phare-ex-post-evaluation-final-report.pdf, cited 20.05.2017;
3. http://ec.europa.eu/budget/mycountry/RO/index_en.cfm#cinfo, cited 20.05.2017;
4. <https://revistas.ucm.es/index.php/RUNI/article/viewFile/51803/47994>, cited 20.05.2017;
5. <https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2012-2-page-161.htm>; cited 20.05.2017;
6. <http://www.upg-bulletin-se.ro/archive/2006-2/11.%20Iacovoiu.pdf>; cited 20.05.2017;
7. <http://www.esiweb.org/enlargement/wp-content/uploads/2009/02/Annual-Report-on-pre-accession-assistance-2006-PHARE-SAPARD-ISPAA.pdf>, cited 20.05.2017;
8. http://www.rcis.ro/images/documente/rcis28_04.pdf, cited 20.05.2017;
9. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453224/IPOL-JOIN_ET\(2011\)453224_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/453224/IPOL-JOIN_ET(2011)453224_EN.pdf), cited 20.05.2017.

**ACCESUL TINERILOR DIN MEDIUL RURAL LA
FORMARE PROFESIONALĂ ȘI LA UN MOD DE
VIAȚĂ SĂNĂTOS ÎN CONCESIUNEA INTEGRĂRII
EUROPENE**

Causan CORINA, Dr., lector universitar,
Academia de Economie și Drept, fiala Tiraspol
E-mail: causan@list.ru

Liuba DOROFEEVA, doctorandă,
Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Nivelul de educație este unul dintre factorii decisivi în angajarea în câmpul muncii. Analiza nivelului de instruire al tinerilor din mediul rural din Republica Moldova arată că nivelul de instruire al acestora rămâne cu mult în urmă de cel urban. În Uniunea Europeană conținutul procesului educativ din mediul rural, urmărește dezvoltarea și lărgirea ciclurilor de formare tehnică și profesională, atât la nivelul învățământului elementar, cât și la nivel secundar. Implementarea cercetării de marketing pe piața muncii în corelație cu consolidarea sistemului de orientare și pregătire profesională a tinerilor, pot contribui esențial la creșterea inserției tinerilor în câmpul muncii.*

Cuvinte-cheie: *Tineri, mediu rural, formare profesională, marketing pe piața muncii.*

Tinerii contemporani reprezintă prima generație de la proclamarea independenței Republicii Moldova. În acest context este important de analizat relația dintre ocupare și

problemele cu care se confruntă tinerii din mediul rural în domeniul formării profesionale și al sănătății.

Strategia de la Lisabona 2000 stipulează că „educația trebuie să se adapteze atît cerințelor societății cunoașterii, cît și nevoii de îmbunătățire a calității forței de muncă ocupate. Ea trebuie să ofere oportunități de învățare și de formare, adaptate diferitelor etape ale vieții”.

Conform Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2015–2018, educația joacă un rol esențial în combaterea sărăciei și în asigurarea creșterii economice durabile, iar pentru a valorifica această oportunitate este necesară asigurarea unui acces echitabil la serviciile de educație și calitatea adecvată a acestora. Integrearea obiectivului de asigurare a calității serviciilor educaționale în Strategie este argumentată prin aportul calității serviciilor educaționale la creșterea competitivității capitalului uman și a gradului de coeziune socială.

În Republica Moldova, instruirea tinerilor este concentrată în instituțiile de învățămînt gimnazial, secundar profesional, în colegii și instituții de învățămînt superior. În ultimii ani, ponderea tinerilor încadrați în procesul educațional a avut o tendință de scădere în toate tipurile de instituții școlare (tabelul 1).

Din analiza tabelului 1 pot fi deduse următoarele concluzii:

- În anii de referință, în urma agravării situației demografice, aprofundării crizei economice și optimizării sistemului educațional, numărul de școli, gimnaziilor și licee s-

a redus cu 138 unități, iar numărul de elevi în aceste instituții s-a redus cu 62,4 mii.

- Numărul instituțiilor de învățământ secundar profesional s-a micșorat cu 8 unități, iar numărul elevilor s-a redus cu 4,0 mii.

- Numărul colegiilor s-a redus cu 2 unități, iar numărul elevilor s-a micșorat cu 2,9 mii.

- Schimbări esențiale s-au produs în sistemul învățământului superior: numărul instituțiilor a crescut de la 31 la 34 unități, iar numărul studenților, dimpotrivă, s-a redus cu 12,3 mii. Instituțiile de învățământ superior, în conformitate cu Procesul de la Bologna, au trecut la cele trei cicluri de studii: licențiat, masterat și doctorat.

Totodată, trebuie menționat, că numărul studenților care revin la 10000 locuitori se află la nivelul mediei țărilor Uniunii Europene. Există discrepanțe substanțiale în coraportul dintre specialități din cadrul învățământului universitar și celui preuniversitar. De ex., în anul 2015, din numărul total de absolvenți ai ciclului I specialitățile de economie, drept și umanistice au constituit 73,2%. Anume absolvenții acestor specialități actualmente completează armata șomerilor pe piața muncii din interiorul țării sau pleacă peste hotare în căutarea unui loc de muncă. În colegii, ponderea specialităților de profil economic, drept și umanistic constituie 54,2%. Actuala piață a muncii din Republica Moldova cere restructurarea sistemului educațional și orientarea lui spre pregătirea cadrelor în corespundere cu cerințele economiei naționale.

Tabelul 1.

Numărul de elevi/studenti ai instituțiilor de învățământ

	2011- 2012	2012- 2013	2013- 2014	2014- 2015	2015- 2016
Școli, gimnazii și licee – total	1512,0	1489,0	1460,0	1397,0	1374,0
elevi – total, mii	415,5	396,5	381,4	367,2	353,1
elevi la 10000 locuitori	1166,0	1114,0	1071,0	1032,0	992,0
absolvenți – mii	70,6	67,4	62,9	58,1	54,6
absolvenți la 10000 locuitori	197,0	189,0	177,0	163,0	153,0
Instituții de învățământ secundar profesional – total	75,0	75,0	70,0	67,0	67,0
elevi – total, mii	22,2	21,4	20,3	19,6	18,2
elevi la 10000 locuitori	62,0	60,0	57,0	55,0	51,0
absolvenți – mii	33,0	13,2	12,0	10,4	10,4
absolvenți la 10000 locuitori	109,8	37,0	34,0	29,0	29,0
Colegii – total	308,0	48,0	48,0	47,0	45,0
elevi – mii	26,6	32,2	31,4	30,7	29,3
elevi la 10000 locuitori	75,0	90,0	88,0	86,0	82,0
absolvenții colegiilor – mii	33,0	6,8	7,2	7,4	7,4
absolvenți la 10000 locuitori	109,8	19,0	20,0	21,0	21,0
Instituții de învățământ superior – total	33,0	33,0	34,0	34,0	32,0
studenți – mii	109,8	107,8	103,8	102,5	97,3
studenți la 10000 locuitori	308,0	303,0	292,0	288,0	273,0
absolvenți – mii	26,6	28,4	27,8	26,7	24,8

absolvenți la 10000 locuitori	75,0	80,0	78,0	75,0	70,0
----------------------------------	------	------	------	------	------

Sursa: Moldova în cifre, 2016. Chișinău, 2017, p. 28-29 .

Piața muncii din mediul rural al Republica Moldova este dominată de angajarea forței de muncă în economia de subzistență, cu un nivel redus de calificare și este relativ detașată de la mecanismele economiei de piață, fapt care influențează negativ asupra eficienței economice din mediul rural.

În Republica Moldova sînt șanse reduse pentru absolvenți de a se angaja:

- Implicarea angajatorilor și a partenerilor sociali relevanți este foarte limitată în ceea ce privește planificarea educației universitare.
- Legăturile dintre universități și angajatori sînt foarte slabe, spre deosebire de practica din învățămîntul profesional și cel tehnic.

Din perspectiva relevanței învățămîntului superior la cerințele pieței muncii, pot fi menționate următoarele *dificultăți*:

- ✓ Sistemul nu este corelat cu nevoile unei piețe a muncii dinamice.
- ✓ Absența unor echivalări clare între formarea universitară și criteriile (formale și bazate pe competențe) de pe piața muncii.
- ✓ Absența unor studii și analize sistematice privind corelația existentă între oferta de formare universitară și cerințele pieței muncii, atît sub aspect cantitativ (cifra de școlarizare nu este fundamentată pe o analiză a evoluției

cererii de muncă), cât și structural (pe domenii și niveluri de calificare).

✓ Inconsistențe în dezvoltarea unei strategii de consolidare a parteneriatului cu mediul economic și cel social. Parteneriatele cu comunitatea de afaceri sînt dezvoltate insuficient.

Nivelul de pregătire a cadrelor din mediul rural este relativ jos, ceea ce provoacă probleme în procesul de integrare a forței de muncă rurală atît în interiorul economiei naționale, cât și în fluxurile europene și cele internaționale.

Metodele curente de predare continuă să fie bazate pe memorizarea și reproducerea informației, și nu pe dezvoltarea deprinderilor practice, încurajarea gândirii independente și formarea abilităților de a lua decizii care ar pregăti tinerii pentru viața lor profesională și personală.

Calitatea educației este legată direct de nivelul de pregătire a corpului didactic din instituțiile școlare. Actualmente, numai aproximativ 10% din totalul resurselor umane din domeniul educației dețin gradul de calificare „superior” sau „întîi”. Ponderea profesorilor tineri constituie în jur de 10%, iar a celor de vîrstă pensionară – circa 20%.

În ultimii ani, pe lîngă descreșterea numărului absolut de copii care merg la școală, s-a redus și rata brută a școlarizării în mediul rural. Există și o formă ascunsă de abandon școlar, atunci cînd elevii vin la școală doar de cîteva ori pe lună, aceste cazuri nefiind documentate în statisticile oficiale, de aceea datele școlarizării reale pot fi mai joase. Rata de cuprindere în învățămînt în mediul rural denotă că

doar 86,1% copii (nivelul educațional primar) și 81,8% copii (nivelul educațional gimnazial) sînt școlarizați (tabelul 2).

Factorii principali care conduc la descreșterea ratelor de școlarizare sînt: sărăcia, care afectează familiile cu copii, migrația părinților, lipsa instituțiilor de învățămînt în localitate, discrepanțele în finanțarea sistemului educațional și lipsa cadrului normativ care ar stipula responsabilitățile părinților, școlilor și administrațiilor locale referitor la școlarizare.

Tabelul 2.
**Rata de cuprindere în învățămînt pe niveluri
educaționale (%)**

Nivel	2011/1 2	2012/1 3	2013/1 4	2014/1 5	2015/1 6
Învățămînt ul preșcolar	65,2	66,1	67,1	69,0	71,4
Învățămînt ul primar	89,4	88,9	88,0	87,5	86,1
Învățămînt ul gimnazial	86,3	85,3	84,3	83,2	81,8

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor statistice ale BNS al Republicii Moldova.

O altă problemă ce ține de infrastructura instituțiilor de învățămînt și care afectează accesul la educație este localizarea geografică. Conform rezultatelor sondajului realizat de Institutul de Politici Publice, tinerii care pleacă de acasă pentru a urma studii mai înalte suportă cheltuieli sporite

și în aspectul financiar, fapt ce are un impact decisiv asupra deciziei de a continua studiile.

Ponderea celor care învață în localitatea natală este mai mare în zonele urbane (69,0%) și mai mică în zonele rurale (36,2%), cu o medie de 51,2% în republica, formînd o discrepanță geografică semnificativă în defavoarea tinerilor din mediul rural.

În Transnistria, ponderea tinerilor care învață în localitatea natală este aproximativ aceeași ca și în celelalte regiuni ale Republicii Moldova, fiind de 53,1%, dar mai mulți tineri din zonele rurale se deplasează zilnic la instituțiile de învățămînt (21,5% din Transnistria față de 7,4% din restul teritoriilor republicii), avînd în vedere distanțele mai mici.

Analiza nivelului de instruire al tinerilor din mediul rural arată că nivelul de instruire al acestora ramîne cu mult în urmă de cel urban. Astfel, tinerii din localitățile rurale își fac studiile cu preponderență la nivelul secundar profesional. La nivelul superior, în anul 2015/2016 au fost înregistrați doar 8,2%, față de 36,6% tineri din aceleași grupe de vîrstă din mediul urban. Această situație este rezultatul atît al localizării geografice a instituțiilor de învățămînt, a nivelului mai slab de instruire, cît și al motivării mai slabe a tinerilor rurali de a-și continua studiile.

În ultimii ani s-au întreprins măsuri de ordin organizațional și financiar de îmbunătățire a proceselor de instruire în școli, gimnazii și licee: au fost modernizate planurile și programele de studii, au sporit alocațiile bugetare pentru educație, s-au întreprins măsuri de optimizare a

sistemului educațional. Însă aceste măsuri pozitive încă nu au dus la sporirea substanțială a calității procesului educațional.

Țările-membre ale UE garantează egalitatea în drepturi, precum și dreptul la învățământ pentru toți membrii societății. Pentru învățământul din zonele rurale este prioritară menținerea instituțiilor școlare și organizarea acestora în funcție de necesitățile din teren.

Tabelul 3.

Populația ocupată după nivelul de instruire, pe grupe de vîrstă și medii, în anul 2015/2016 (mii persoane)

Medii, grupe de vîrstă	Total	Nivel de instruire					
		Superior	Mediu de specialitate	Secundar profesional	Liceal; mediu general	Gimnazial	Primar sau fără școală primară
Total	1172,8	297,9	172,1	260,4	225,5	209,0	7,9
15-24 ani	104,3	19,9	10,1	20,4	20,8	31,3	1,7
25-34 ani	298,7	114,9	22,3	45,4	49,5	64,0	2,7
Urban	550,5	229,8	94,5	95,0	93,7	37,0	0,6
15-24 ani	44,8	14,2	5,5	5,1	12,7	7,1	0,2
25-34 ani	168,4	93,0	15,5	19,3	28,5	12,1	-
Rural	622,3	68,0	77,7	165,4	131,8	172,0	7,3
15-24 ani	59,5	5,7	4,7	15,3	8,2	24,2	1,5
25-34 ani	130,3	21,9	6,7	26,1	20,9	52,0	2,7

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor statistice ale BNS al Republicii Moldova.

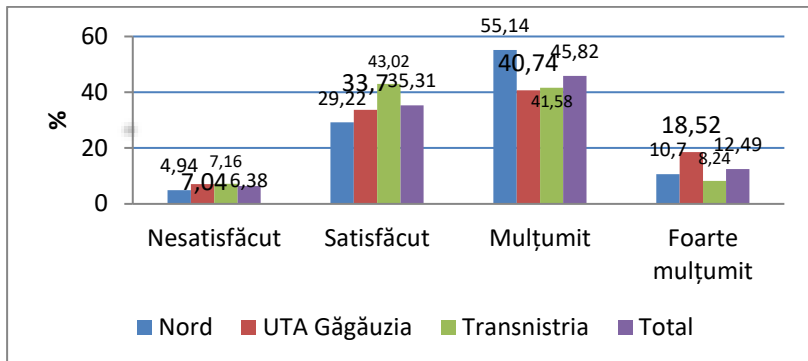
În privința conținutului procesului educativ din mediul rural, se urmărește dezvoltarea și lărgirea ciclurilor de formare tehnică și profesională, atât la nivelul învățământului elementar, cât și la nivel secundar.

Țările sînt obligate să vegheze în special la organizarea unor echipe de formatori specializați și la elaborarea unor programe de formare corespunzătoare, mai ales în domeniile agriculturii, silviculturii, acvaculturii, pescuitului, artizanatului rural și tehnologiilor avansate.

Obligații deosebite le revin țărilor-membre ale UE în educarea tinerei generații pentru respectarea mediului ambiant, a patrimoniului istoric și cultural și pentru înțelegerea însemnătății mediului rural pentru societate în ansamblul ei.

Despre nivelul instruirii obținute în sistemul școlar ne mărturisesc și datele sondajului realizat de autori în anul 2016. Studiul efectuat a abordat problema calității procesului educațional prin evaluarea nivelului de satisfacție a tinerilor de condițiile din școli, de studiile primite și de utilitatea acestora.

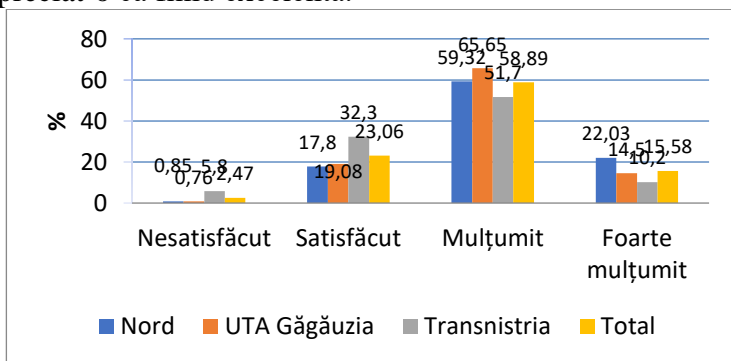
Practic 60% din respondenți au considerat că dispun de condiții bune sau excelente de învățămînt. Numai 6,38% au apreciat condițiile de învățămînt ca fiind nesatisfăcătoare. O astfel de situație a fost înregistrată în toate regiunile supuse investigării. Respondenții au apreciat și calitatea studiilor obținute pînă în prezent (figura 2.2). Circa 58,89% din tinerii anchetați au apreciat calitatea studiilor ca fiind bună.

Fig. 2.1. Nivelul de satisfacție de dotarea tehnică a instituției de învățămînt pe regiuni (în %)

Sursa: Realizată de autori în baza rezultatelor sondajului.

În același timp, 25,53% consideră calitatea studiilor satisfăcătoare sau nesatisfăcătoare și numai 15,58% au apreciat-o ca fiind excelentă.

Fig. 2.2. Aprecierea nivelului calității studiilor obținute pînă în prezent (în %)

Sursa: Realizată de autori în baza rezultatelor sondajului.

Respondenții sondajului au fost rugați să aprecieze pe o scară de la 1 la 10 utilitatea cunoștințelor obținute în procesul educațional la nivel de școală și la nivel de universitate.

Rezultatele medii, pe regiuni, sînt relativ similare. Respondenții din Transnistria au dat cele mai joase note. Utilitatea cunoștințelor obținute la școală au fost apreciate cu 5,89, iar la universitate – cu 5,17.

Tabelul 4.
Utilitatea cunoștințelor obținute în instituțiile publice de învățămînt, în funcție de distribuirea geografică a respondenților (în %)

Scara	Școală				Universitate			
	Nord	UTA Găgăuzia	Transnistria	Total	Nord	UTA Găgăuzia	Transnistria	Total
1	0	0,74	0,37	0,56	0	0,43	0	0,43
2	0	0,37	2,21	1,29	0	1,28	1,11	1,20
3	6,94	12,18	14,40	8,86	0,82	8,94	7,01	5,59
4	4,08	13,28	19,93	11,07	3,70	16,17	2,36	7,41
5	6,94	15,13	15,50	10,21	9,88	17,02	31,36	19,42
6	6,53	7,38	7,75	5,04	8,23	13,19	11,07	10,83
7	22,45	15,13	9,59	8,24	11,52	11,91	8,86	10,76
8	29,80	18,08	9,59	9,22	13,17	10,64	4,06	9,29
9	17,14	11,07	12,91	7,99	20,99	10,64	2,58	11,40
10	6,12	6,64	7,75	4,80	7,82	9,79	1,11	6,24
Mediana	7,22	6,28	5,89	6,46	7,48	6,21	5,17	6,29

Sursa: Elaborat de autori în baza rezultatelor sondajului.

Respondenții din Unitatea Teritorială Autonomă Găgăuzia și-au apreciat cunoștințele acumulate la școala și la universitate respectiv cu 6,28 și 6,21. Respondenții din zona de

Nord a republicii au oferit cele mai înalte calificative, apreciind utilitatea cunoștințelor cu 7,22 și, respectiv, 7,48.

Rezultatele au demonstrat că școala nu pregătește elevii la un nivel suficient pentru viață. Tinerii susțin că programul de studii este foarte academic și supraîncărcat cu informații inutile; nu este orientat spre dezvoltarea unor deprinderi practice și pregătirea pentru viața de adult.

Programul școlar nu oferă dreptul de a alege disciplinele și conține un volum mare de informație care nu poate fi memorat. Conținutul programului este mai dificil, comparativ cu programele din alte țări, unde o parte dintre disciplinele școlare sînt obligatorii, iar restul – opționale și adolescentul poate alege. Tinerii apreciază calitatea unor manuale ca fiind joasă, iar manuale de alternativă nu există.

Există un șir de probleme nesoluționate și în domeniul de instruire și educație în instituțiile medii de specialitate și universități. După cum se menționează în Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”, actualul sistem educațional este orientat spre studiile universitare, în detrimentul învățămîntului secundar profesional și celui mediu de specialitate. De ex., în anul de studii 1991–1992, în cadrul învățămîntului universitar își făceau studiile 54 mii de studenți, iar în anii 2015–2016 numărul lor a crescut pînă la 67,3 mii (sau de aproape 2 ori), pe cînd în învățămîntul secundar profesional, în anii de referință numărul studenților s-a redus de la 59 de mii la 18,2 mii (sau de 3 ori); în învățămîntul mediu de specialitate numărul elevilor s-a redus de la 50 mii la 29,3 mii (sau de 1,7 ori). Învățămîntul superior în Republica Moldova este în creștere, în pofida faptului că

64,4% dintre studenți își fac studiile prin contract, cu achitarea taxei de studii [2].

Cheltuielile pentru educație în Republica Moldova au atins cifra de 9,2% din PIB (media europeană fiind de 5,5%), fără ca să producă un impact economic și social semnificativ.

Din punct de vedere al pieței forței de muncă, în Republica Moldova, la 1 ianuarie 2014 au fost înregistrate 900 mii de persoane cu vîrstă de 15–29 de ani, sau 25% din numărul total al populației. Conform datelor BNS, 3 din 10 tineri (28%) sînt ocupați, adică au un loc de muncă. Rata de ocupare în rîndul tinerilor (15–29 ani) în mărime de 28% se menține practic la nivelul anilor precedenți. Totodată, la tinerii de 15–24 ani rata de ocupare constituie doar 18,1%, pe cînd la cei de 25–29 ani indicatorul înregistrează o valoare de 2,4 ori mai mare (44,2%), fiind chiar mai mare decît media pe țară (39,3% pentru populația de 15 ani și mai mult) [1].

Printre persoanele tinere ocupate, 3 din 4 (74%) lucrează în calitate de salariați, iar aproximativ un sfert (23%) desfășoară activități pe cont propriu; 2,3% din tineri, concomitent cu activitatea de muncă, mai urmează și o instruire formală în cadrul sistemului național de învățămînt. Trei din zece tineri (31,4%) au locuri de muncă informale, iar în rîndul tinerilor salariați 11% lucrează fără contracte individuale de muncă (munca nedeclarată). Tinerii din orașe reușesc într-o proporție mai mare să găsească un loc de lucru permanent, decît cei din mediul rural (75% față de 54%). Se atestă o pondere relativ mică a absolvenților care se încadrează în cîmpul muncii conform calificărilor obținute în instituțiile de învățămînt, însă absența unor mecanisme de

monitorizare a carierei profesionale a acestora face ca problema să fie mai puțin vizibilă. Circa 30% dintre absolvenți nu activează conform calificărilor obținute în instituțiile de învățământ, fapt care denotă irelevanța studiilor și incapacitatea de angajare. Conform angajatorilor, tinerii angajați nu dețin cunoștințele și aptitudinile necesare pieței muncii, pentru că planurile educaționale și conținutul disciplinelor nu asigură relevanță studiilor.

Nivelul de educație este unul dintre factorii decisivi în angajarea în câmpul muncii. Întreprinderile solicită un nivel mai înalt de profesionalism sau competențe specifice din partea lucrătorilor. Cel mai des, agenții economici menționează că se confruntă cu decalajul semnificativ dintre necesitățile lor și cunoștințele profesionale ale absolvenților. Programele educaționale determină și adaptabilitatea redusă a tinerilor muncitori la condițiile companiei. Acest fapt, de cele mai dese ori, conduce la o fluctuație sporită de personal. Pe de o parte, este vorba despre muncitorul nemulțumit de faptul că nu poate face față cerințelor, iar pe de altă parte, despre patronul care nu beneficiază de randamentul scontat al resurselor umane angajate. Este alarmant și faptul că tinerii muncitori nu dau dovadă de devotament față de muncă, fapt confirmat de 52,2% dintre companiile respondente.

Corelarea dintre cererea pieței forței de muncă și oferta educațională va avea un impact considerabil asupra dezvoltării economice. Modernizarea sistemului de pregătire profesională și perfecționarea mecanismelor de formare continuă a forței de muncă vor permite cetățenilor să se adapteze la noile condiții de pe piața muncii. Parteneriatul

dintre sistemul educațional și reprezentanții pieței muncii va conduce la generarea unei oferte educaționale care să corespundă cantitativ, calitativ și structural cererii forței de muncă. Aceasta, la rîndul său, va contribui la reducerea ratei șomajului și a fluxului cetățenilor care pleacă peste hotare, precum și a ratei populației expuse riscului sărăciei.

În această ordine de idei este oportună propunerea de *a implementa cercetări de marketing pe piața muncii*, în corelație cu consolidarea sistemului de orientare și pregătire profesională. Cercetările de marketing pe piața muncii pot contribui esențial la prevenirea unor schimbări pe piață, astfel încît consecințele negative ale acestora să fie minime. Totodată, reabilitarea institutului de orientare profesională ar conduce la optimizarea costurilor legate de formarea ofertei de muncă, proces care, de regulă, durează și este costisitor.

În ceea ce privește sistemul de pregătire profesională, acesta trebuie restucturat esențial. În noile condiții economice, persoanele aflate în proces de pregătire profesională trebuie să capete nu atît cunoștințe aprofundate în materii de specialitate înguste, importanța cărora nu o contestă nimeni, cît deprinderi mai generale, cum ar fi cunoașterea limbilor moderne, a calculatorului, sau de comportament în procesul de angajare în condițiile unei economii fluctuante, aflate în proces de tranziție la economia de piață. Anume, o nouă concepție a învățămîntului profesional poate reduce esențial rata șomajului din rîndul tinerilor, în special al celor cu studii medii de specialitate [4 p. 68].

Crearea Agenției Naționale pentru Asigurarea Calității Învățământului Superior și Cercetare este crucială pentru evaluarea și acreditarea instituțiilor și a programelor de formare/dezvoltare profesională a specialiștilor pentru piața muncii [2]. Cadrul Național al Calificărilor și Standardelor ocupaționale va orienta procesul de studii spre dezvoltarea competențelor solicitate pe piața muncii. În același timp vor fi fortificate capacitățile de prognozare a forței de muncă, punându-se accent pe crearea oportunităților de formare profesională pe parcursul vieții. Programele de studii vor fi orientate spre majorarea ponderii orelor practice, precum și spre dezvoltarea, în cadrul universităților, a capacităților de cercetare.

Implicit, ridicarea standardelor de calitate va plafona numărul de studenți încadrați în învățământul superior în funcție de capacitățile reale și de însușirea unor competențe profesionale necesare pentru carieră. Sporirea calității procesului educațional va contribui la crearea unui climat investițional atractiv și benefic, datorită forței de muncă calificate, responsabile, flexibile, contribuind la sporirea productivității muncii și a competitivității. În consecință, va crește calitatea produselor/serviciilor în economia națională. Promovarea transferului de cunoștințe urmează a fi efectuată într-o manieră în care ideile inovatoare să fie transpuse în noi produse și servicii, care generează creștere, locuri de muncă de calitate și care contribuie la soluționarea problemelor societății, astfel încât să consolideze coeziunea economică și socială, numai cu ajutorul de implimentare a programelor de susținere a parteneriatului in actiune UE. Formarea forței de muncă

calificate va fi asigurată prin promovarea orientării în carieră, începînd cu învățămîntul general, și prin oferirea posibilităților de formare profesională continuă pe parcursul întregii vieți.

Referințe bibliografice:

1. Codul educației al RM. Nr. 152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, nr. 319-324.
2. Agenția pentru dezvoltare regională Vest. Planul de dezvoltare regională 2013-2016 regiunea Vest. http://www.adrvest.ro/attach_files/Capitolul_VI_Spatiul_rural.pdf. (vizitat 02.02.2017)
3. Anuarul Statistic al Republicii Moldova. 2014. Chișinău, 2015. 556 p.
4. Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2013. Chișinău, 2015. 145 p.
5. Strategia Națională în domeniul politicii de tineret 2014-2020. http://mts.ro/wp-content/uploads/2013/10/Strategie_22.10.2016_integrat_revOM.docx#_Toc370211882(vizitat 02.02.17).
6. Gorobievski S. Managementul calității vieții și migrarea populației din Republica Moldova. În: Republica Moldova : Provocările migrației. Chișinău, 2009, p.
7. Caușan C. Măsuri de stimulare a activității de muncă a tineretului rural în Republica Moldova. În: Meridian Ingineresc, 2015, Nr.4, p. 84-88.
8. Caușan C. Accesul tineretului rural la educație și sănătate. În: Conferința Tehnico-Științifică a Colaboratorilor, Doctoranzilor și Studenților (15-17 noiembrie 2015). Chișinău, 2016, Vol. 3, p. 396-397.

**THE INFLUENCE OF INTERNATIONAL
ECONOMIC MIGRATION UPON THE ECONOMY
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

Augustin IGNATOV

International Economic Relations Faculty student,
Academy of Economic Studies of Moldova

E-mail: augustinlignatov1@gmail.com

Rodica CRUDU, PhD, assoc. prof.,

Jean Monnet Professor,

Academy of Economic Studies of Moldova

E-mail: rodikakrudu@gmail.com

Abstract: *The beginning of 2000's marked the mass labour emigration of Moldovans to the Russian Federation and some European Union states including Greece, Italy and Portugal. This phenomenon was caused by internal push factors including the high level of poverty and unemployment among population and relatively aggressive environment for entrepreneurship and businesses. The present research brings an insight upon the effects of mass labour emigration upon the economy of the Republic of Moldova and the future development perspectives. The paper concludes that the economic benefits expresses through remittances are not sufficient to cover the missed economic opportunities Moldova has lost due to migration. The theoretical analysis backed by corresponding indicators underlines the idea that the governmental policies de jure were oriented towards stopping emigration but de facto the vice versa happened. This observation is characteristic for the whole researched*

period and namely y. 2000-2015. Nevertheless, it is necessary to highlight that the analysis takes also into consideration the Eastern Partnership (EaP) states as to have a comparative and better understanding upon the regional economic evolution.

Key-words: *migration; remittances; investments; savings; capital formation;*

JEL classification: F16; F22; F24; O15; R23

1. Introduction

During the period of y. 2000-2015 the international labour emigration in the Republic of Moldova has considerably increased in intensity affecting all the country and gradually slipping towards an endemic character. Accordingly, there can be distinguished 3 migration stages 1) y. 2000- 2008; 2) y. 2009-2010 and 3) y. 2011-2015. The first stage is characteristic by constant growth of labour emigration from the Republic of Moldova the fact which can be assessed both through the increase in the remittances and of population involved. The second period is determined by relative constant number of Moldovans abroad but a significant decrease in the international transfers provided to country's residents. If the first and second periods of emigration (y. 2000-2011) were characterized by a relatively temporary character than the third period the international emigration of Moldovans became permanent due to the establishment of migrants with their families in the hosting countries. Consequently, the size of remittances started to

decline and the Republic of Moldova began to face worsening economics and tensioning social environment.

There have been undertaken various researches on the matter including both foreign and Moldovan economists which tend rather to underline the positive impact of migration upon receiving countries and detrimental upon the sending states. GÖRLICH et all (2008) approached the subject from the perspective of long versus seasonal migration and the effects upon the household sector. The authors also offer a general overview of the determinant factors pushing the population to emigrate. HRISTEV et all (2009) contributes by providing coverage upon the distribution of remittances among the individuals in the Republic of Moldova. The paper also creates a general framework of analysis of migration related issues, including the influence of remittances upon education and poverty reduction. BOLGANSCHI (2011) studies the issue of international economic emigration from the Republic of Moldova taking into account the rural and land use aspects while PINGER (2009) provides coverage regarding the motivations of migrants either to emigrate or to stay home. It also takes into account the benefits the Republic of Moldova obtains from the short and long-term migration. STRATAN et all (2013) reflect the effects of remittances upon the financial and investment activity, employment and inflation as well as the poverty reduction, and human capital development. STEMMER (2011) offer insight regarding the future economic development challenges the Republic of Moldova will face as internal social crisis accentuates due to

the mass population exodus. On his turn NIKAS (2014) comes with an overview of migration influence upon three key-macroeconomic indicators and namely consumption, imports and investment.

The present research is elaborated to examine the influence of international economic migration from Moldova upon the internal capital formation and savings account as well as upon the FDI considering the fact that these indicators are the forecasting signs of future economic growth potential. Moreover, the analysis of economic development is performed for all Eastern Partnership (EaP) countries to provide understanding upon regional economic trends.

2. Methodology

The methodology includes both qualitative and quantitative analysis covering a wide range of indicators including raw and processed data. So, the qualitative research is involved to reason the migration and economic phenomena and establish connections based on scientific experience and opinions of different economists. The quantitative research is used to analyse both raw data as well the processed one including such indicators as remittances received gross, per capita & share of GDP, remittance vs FDI evolution, gross domestic savings, gross savings and gross fixed capital formation. Moreover, the indicators are used to calculate some correlations which allow drawing relevant findings and conclusions. In such a way the article considers five main directions including 1) the analysis of remittances flows in gross and relative values in the Republic of Moldova in

comparison with other Eastern Partnership countries (RM & EaP); 2) comparison between remittance and FDI flows (Moldova & EaP); 3) analysis of gross domestic savings and gross capital formation from the perspective of remittances (Moldova & EaP); 4) explaining the findings and drawing relevant conclusion; 5) offering recommendations. The main data source of the present paper is the World Bank.

3. Analysis of remittances' flows in gross and relative values of the R. of Moldova in comparison with other Eastern Partnership countries

According to the data provided by the Ministry of Foreign Affairs and European Integration of the Republic of Moldova there are more than 805 thousand Moldovans working or living abroad making up almost 28% of the total population (Ziarul National, 2016). As the migration of Moldovans comprises a longer period of time and in most of the cases is represented by a temporary character the negative socio-economic effects are altered and the lack of internal economic activity is rather compensated by rich inflows of remittances.

According to the National Bureau of Statistics in the Republic of Moldova in the year 2016 were registered 1219 thousands economic active citizens. Employees reach the number of more than 700 thousand, self-employed almost 390 thousand, others represent the rest. In such a way, it can be remarked that in gross values the number of people who migrated exceed both the level of country's employees and self-employed or compared to the total number of economic

active population then migrants make up almost 66%¹. Certainly, the migration during the period of y. 2000-2015 reached an endemic character, as the Moldovans working or living abroad compares to 66% of total intern economic active population.

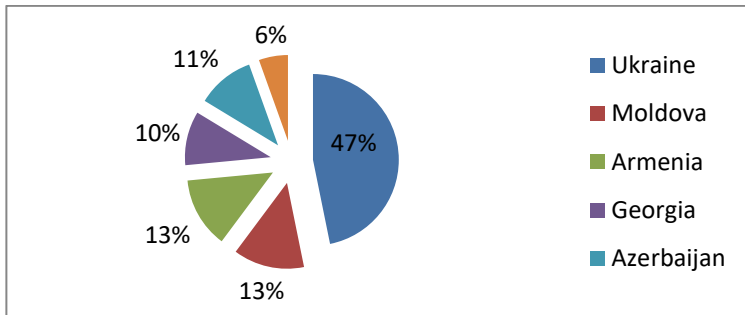
The main benefit the Republic of Moldova receives from the international economic migration is represented by the remittances transfers which, as generally accepted, stimulate internal consumption and therefore economic growth. Yet, we challenge this general belief and intend to demonstrate that the economic growth empowered by the abundance of remittances has little effect upon competitiveness growth.

All countries from the Eastern Partnership, including the Republic of Moldova cumulated received as remittance transfers to national residents during the period of 2000-2015 more than 150 billion USD. The distribution by country of interest is shown in the figure 1.

As it can be observed the dominant position in the cumulated balance is held by Ukraine, almost 47% from 150 billion USD remittance pie. Also, portions are registered by Moldova and Armenia 13% both and Georgia, 10% while Belarus has 6%. This why it appears the necessity to look upon remittance flows taking into account the population size and their shares into GDPs each country registers.

---

¹ Calculations performed based on data provided by the National Bureau of Statistics of Moldova. Available at: www.statistica.md

Figure 1: Share of Eastern Partnership states in the cumulated remittance balance for y. 2000-2015, %

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

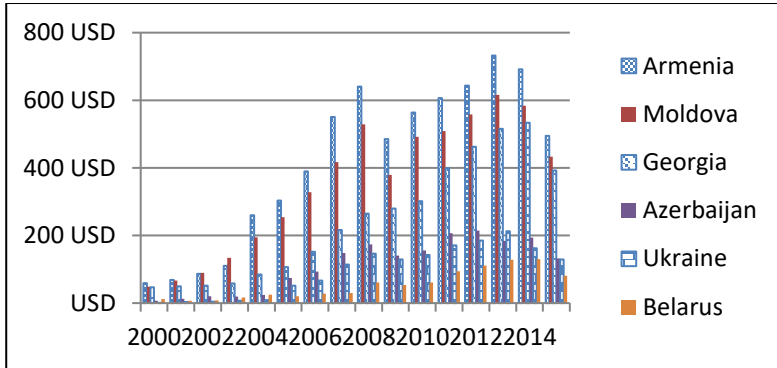
This fact allows better understanding of the matter as the influence of international migration, mainly through remittances, is adjusted to comparable values. In such a way, the insight upon the Republic of Moldova and other Eastern Partnership states has more relevance.

Therefore, by examining the figure number 2 and 3 it is possible to identify the most remittance dependent EaP countries.

Figure 2 shows that Armenia and Moldova receive the greatest amount of per capita remittances followed by Georgia. In this context, Azerbaijan, Ukraine and Belarus register lower levels meaning smaller economic influence of remittances upon the economy. In such a way, it can be determined the economic consumption power the remittances add to each citizen of the respective country. So, Armenia, Moldova and Georgia have additional consumption boost which at the first glance seems to be a favourable condition

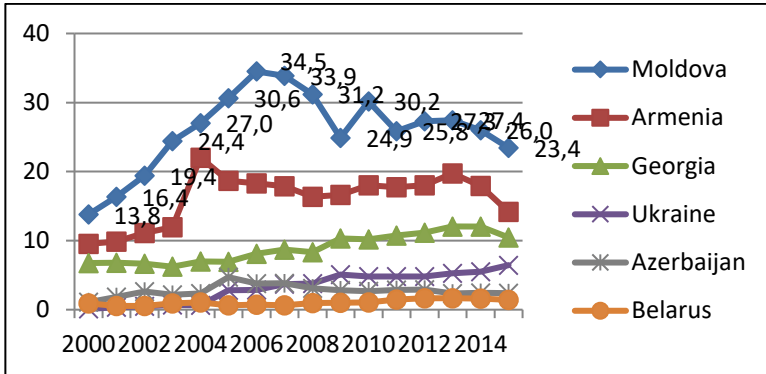
to further economic growth and can be seen as an advantage over the rest of EaP states.

Figure 2: Remittance per capita per year of Eastern Partnership countries, USD

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

Nevertheless, it is necessary to mention that not every consumption leads to sustainable and consistent economic growth. The figure number 3, comes to underline the idea that Moldova, Armenia and Georgia are most remittances relying countries from the whole Eastern Partnership. In this context, however, it is necessary to say that the Republic of Moldova is by far the most dependent country with 23.4% share in the 2015 GDP and the historical height of almost 35% in the y. 2006. This fact allows highlighting the idea that almost one fifth of Moldova's GDP in the y. 2015 was made outside the country, compared to Armenia, 14.2% and Georgia, 10%, Ukraine, 6.5%, Azerbaijan, 2.4% and Belarus, 1.4%.

Figure 3: Personal remittances, received by Eastern Partnership countries (% of GDP), %

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

Thus, based on the information provided in the figures 2 & 3 it can be underlined that Moldova is by far the most economic dependent country on international labour migration as compared to other EaP nations because of high households' remittance receipts and their share in the gross domestic product.

4. Comparison between remittance and FDI flows

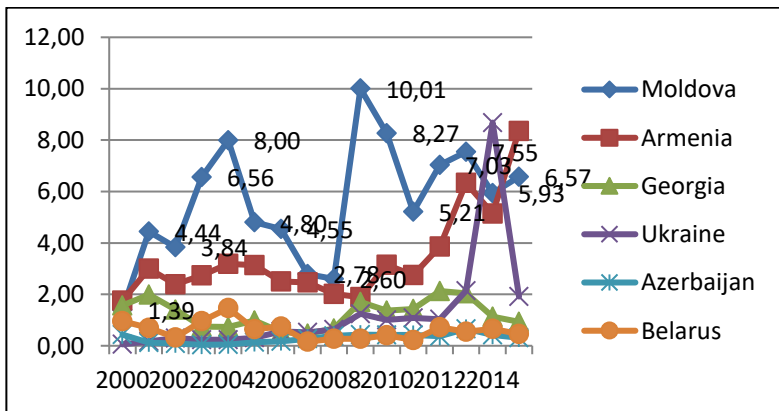
It is generally accepted that remittance transfers are an important financial source to stimulate economic growth both through the contribution to the receiving country's internal consumption as well as to its national savings account. Nevertheless, the economic development impact of remittances is poor, as compared for instance with the economic effects of FDI. This fact is valid due to the existing socio-economic infrastructure of the regions sending migrant

workforce which due to its specifics slow down the transformation of remittances from raw consumption to savings and consequently to investments. According to TAYLOR (1999) poor infrastructure from which migrants come, incomplete or missing credit markets in migrant sending worsen the capacity of harnessing, cumulating and pouring remittances savings into investments projects. The same author concludes that migration and consequent product, the remittances as allegedly do not promote economic growth. So, the lack of business opportunities and financial infrastructure make the remittances to lose ground to FDI considering provision of economic development to a certain region or country. Moreover, remittances tend to dry out the investments due to their economic impact by causing inflationary raise of wages or raw material costs, more solid domestic currency which rather stimulate outbound import than export. In such a way the economic growth is distorted and worsened FDI attractiveness.

So, it can be remarked that for some EaP countries the remittances exceed the FDI inflows by several times (figure 4). The Republic of Moldova record weakest position of FDI compared to remittance among all EaP countries. In such a way in Moldova during the period of y. 2000-2015 the remittances exceeded, on average, the FDI inflows by 5.6 times compared to Armenia, 3.42 times, Georgia, 1.24 times, Ukraine, 1.26 times, Belarus, 0.60 times and Azerbaijan, 0.30 times. This fact signifies for the Republic of Moldova considerable economic problems sourced by highly unfavorable business climate. So, it can be generally stated

that the results show that Moldovan authorities did not paid enough attention towards attracting FDI and did not tackle base problems of business, corruption and red-tape. Therefore, the citizens of Moldova out of domestic labour opportunities as well as confronting corruption and red-tape were motivated to choose the path of wandering.

Namely, by not solving the issues of corruption and red-tape the whole bureaucratic structure of the Republic of Moldova lobbied the mass migration of Moldovans. In the conditions of oligopoly-based import market, the mass migration became an important source of wealth.

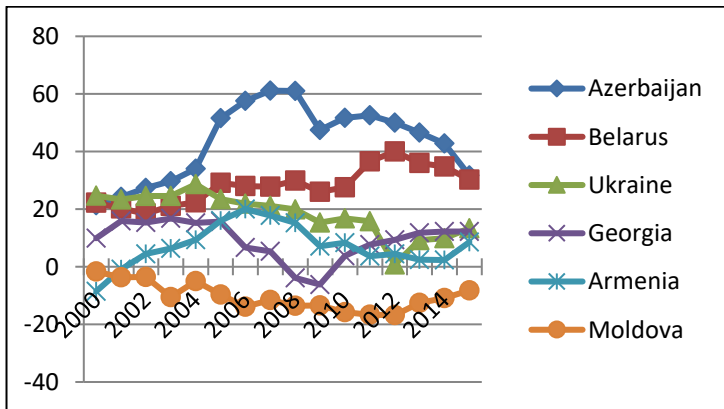

Figure 4: Ratio Remittance/FDI net inflows of Eastern Partnership countries, times

Source: Calculated by the authors based on data provided by the World Bank

5. Analysis of Gross domestic savings and gross capital formation from the perspective of remittances

Gross domestic savings show the GDP less final consumption. Namely savings are considered the main source of financing investment which at its turn guarantees economic development and growth. So, according to PAVELESCU (2009) if there is a favourable business environment expressed through relatively competitive markets completed by a corresponding level of developed credit infrastructure then, the propensity of population to transform savings into investments is higher. Therefore, it can be concluded that the sustainable economic development of a nation is based primary on the capacity of its population to save funds and to direct them through lucrative credit networks into investments.

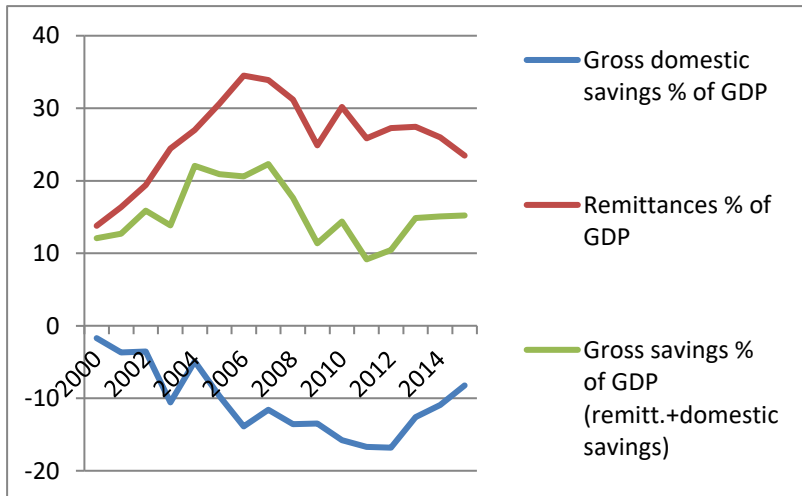
Figure 5: Gross domestic savings (% of GDP) of Eastern Partnership countries

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

As it can be underlined deriving from the figure number 5, the Republic of Moldova is the only EaP country which has

recorded during the period of y. 2000-2015 only negative gross domestic savings. The negative balance of domestic savings of the Republic of Moldova is compensated by the abundance of international monetary transfers, the remittances (figure 6).

So, it can be remarked that remittances cover the deficient domestic savings and assure a positive gross savings account of the Republic of Moldova.

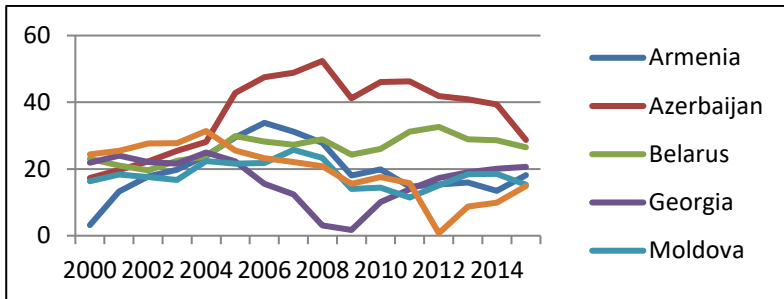

Figure 6: Compensatory effect of remittance upon the gross domestic savings deficit, Moldova

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

In such a way, by analysing the gross savings account of all researched countries (figure 7) it can be poorly determined the existing differences among Moldova and other EaP states.

From the perspective of gross savings the economic position of the Republic of Moldova as compared to other EaP nations seems to be promising as there is sufficient funding to propel the internal investment activity.

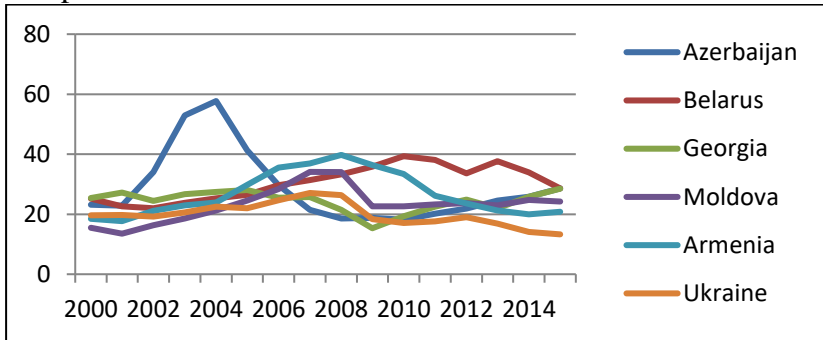
Figure 7: Gross savings (% of GDP) of Eastern Partnership countries, %

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

A key point of the present research is to analyse the evolution of gross fixed capital formation registered by the EaP states and the Republic of Moldova, namely gross fixed capital formation being, from the perspective of the present research, the indicator of relevance showing viability of business growth and favourable investment activity (fig. 8).

Based on the figure 8, it can be observed that all the EaP nations record positive levels of gross fixed capital formation which rationalize the economic growth recorded by these nations during the period of y. 2000-2015. Our task is to identify the degree of influence of migration (economically reflected through remittance transfers) upon

the economic development of the Republic of Moldova in comparison with other countries of EaP.

Figure 8: Gross fixed capital formation (% of GDP) registered by the EaP states

Source: Designed by the authors based on data provided by the World Bank

6. Findings

Table 1 shows the correlation between FDI, gross domestic savings and gross savings with the gross fixed capital formation. The first factors represent stimulating elements of investment activity as the increase of either of them leads to increase of overall level of capital spending which is an essential condition to promote economic development. For the Republic of Moldova, our main country of interest, FDI proves to have a strong correlation (0.87) with gross fixed capital formation, the highest level among EaP states. Gross savings, the main contribution to which is made through remittances, have also registered positive correlation of 0.53 with gross capital formation, yet lower in comparison with FDI.

Table 1.
Correlations between FDI, savings and gross fixed capital formation

	Correlation: FDI and Gross fixed capital formation	Correlation: Gross domestic savings and gross capital formation	Correlation: Gross savings and gross capital formation
Armenia	0,82	0,78	0,73
Azerbaijan	0,23	-0,38	-0,41
Belarus	0,82	0,75	0,67
Georgia	-0,06	0,80	0,82
Moldova	0,87	-0,60	0,53
Ukraine	0,50	0,52	0,50

Source: Designed by the authors based on own calculations

Gross savings, the main contribution to which is made through remittances, have also registered positive correlation of 0.53 with gross capital formation, yet lower in comparison with FDI. Thus, the experience of Armenia (0.73) and Georgia (0.82) in absorbing remittances and direct them to investments could be beneficial for the Republic of Moldova. At the same time Moldovan gross domestic savings have negative correlation index of -0.60, the fact explained by the high level of domestic, import based consumption. This fact is fact is not characteristic for other EaP states, except Azerbaijan.

Conclusion

Remittances, which make up the greatest part of gross national savings' account of the Republic of Moldova, contribute to the internal formation of capital, yet at lower extent than FDI. To maximize the remittances' economic effectiveness, it is necessary to develop policies to direct them to savings and towards investments and not on import based consumption. So, from the perspective of the present research, the influence of international economic migration upon the economic development of the Republic of Moldova could be assessed as generally moderate due to modest correlation of gross savings with gross fixed capital formation. So, if the Republic of Moldova aspires to develop its economy, it should focus firstly on attracting FDI and secondly on channelling more efficiently the net transfers from abroad (remittances).

References:

1. BOLGANSCHI (2011). "*Rural Out Migration and Land Use in Moldova*". Central European University, Policy Research Reports 2011. Available at: <http://pdc.ceu.hu/archive/00006465/01/cps-research-report-rural-out-migration-moldova-2011.pdf>
2. GÖRLICH et all (2008). "*Seasonal migration and networks: Evidence on Moldova's labour exodus*". Review of World Economics, ISSN 1610-2878, Springer, Heidelberg, Vol. 144, Iss. 1, pp. 107-133, <http://dx.doi.org/10.1007/s10290-008-0139-y>
3. HRISTEV et all (2009). "*The Effects of Migration and Remittances in Rural Moldova*". CASE Network Studies and Analyses 0389, CASE-Center for Social and

- Economic Research. Available at:
<https://ideas.repec.org/p/sec/cnstan/0389.html>
4. Moldovans living/working abroad. Ziarul National, 30.08.2016. Available at:
<http://www.ziarulnational.md/oficial-cati-cetateni-ai-r-moldova-se-afla-pestre-hotare-raspunsul-maeie/>
  5. NIKAS (2014). “*Emigrants’ remittances and economic growth in small transition economies: The cases of Moldova and Albania*”. EAST-WEST Journal of ECONOMICS AND BUSINESS. Vol. XVII – 2014, No 2. Available at: <https://www.u-picardie.fr/eastwest/fichiers/art186.pdf>
  6. PAVELESCU (2009). “*Savings-Investments Relationship in an Open Economy*”. Available at:
<http://www.revecon.ro/articles/2009-2/2009-2-5.pdf>
  7. PINGER (2009). “*Come Back or Stay? Spend Here or There? Return and Remittances: The Case of Moldova*”. International Migration 48(5):142 – 173, October 2010. Available at:
<https://www.researchgate.net/publication/227758878>
  8. STRATAN et all (2013). “*Development and side effects of remittances in the CIS countries: the case of Republic of Moldova*”. European University Institute, Robert Schuman Centre for Advanced Studies. CARIM-East Research Report 2013/2. Available at:
<http://www.carim-east.eu/media/CARIM-East-RR-2013-25.pdf>
  9. STEMMER (2011). “*The Republic of Moldova and the Migration. Migration and its Risks and Opportunities for the European Union*”. KAS International Reports 9/10|2011. Available at:
http://www.kas.de/wf/doc/kas_28724-544-2-30.pdf?110912113838

10. TAYLOR (1999). "*The New Economics of Labour Migration and the Role of Remittances in the Migration Process*". Blackwell Publishers Ltd, 1999. *International Migration* Vol. 37 (1) 1999. ISSN 0020-7985. p. 63-88.

**THE ROLE OF THE EU-MOLDOVA ASSOCIATION
AGREEMENT IN THE DEVELOPMENT OF
NATIONAL ECONOMY OF THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Svetlana COVAȘ,
International Economic Relations Faculty Student
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: svetlana.kovash@gmail.com

Maria GÎNU-CHIȘCĂ, univ. lecturer,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: ginumaria@yahoo.com

Abstract: *The national economy of the Republic of Moldova is passing through a solid improvement due to the Association Agreement signed with the European Union in 2014. In this article, the author represents the role of the agreement and its impact over trade and three key economy sectors as: agriculture, manufacturing industry and information and communication sector which registered growth in the last period.*

Key-words: *Association Agreement, DCFTA, liberalisation, market, FEZ, foreign direct investment, job places, financial support, development programs.*

In a complex process of linking national economies to global economic flows, external trade has a major role to play, which has become - especially in recent decades - one

of the determinants of economic growth and market economy. For an economic development, no country can evolve from its own production and resources. Thereupon, each state is forced to optimize its trade by creating external cooperation and partnerships with other states.

One of the most important agreements for economic cooperation with EU represents the Association Agreement and mainly the Deep and Comprehensive Free Trade Area, which is a part of AA and facilitates the external trade with EU market. The EU-Moldova Association Agreement was signed in June 2014 and represents the most important decision made for Moldova's national economy growth and country modernization. The biggest advantage of this agreement is that it follows to create a functional market by introducing regulations harmonized to community acquis, European standards, trade liberalisation and other aspects which attracts foreign direct investments and create a good business climate. [1]

The European Union acts to ensure that developing countries have the opportunity to participate as widely as possible in international exchanges and to assist them when they encounter difficulties. Moreover, the European Union is willing to offer concessions to developing countries by accepting asymmetric market opening.

The main role of the EU-Moldova Association Agreement is to intensify economic and political relations with Moldova and to follow the accomplishment of the adequate reforms in various key areas, to integrate the country in the "largest single market in the world – EU's

Internal Market” [2]. In order to make the economy of Moldova more competitive and able to integrate in the EU economy, the AA reveal at devising new possibilities for the stagnating economy. By means of the DCFTA, the AA is aiming at boosting the economic performance of Moldova and based on some researches it may increase exports to the EU by 16% and imports by 8%, while the GDP is expected to increase by 5.4% annully. [3]

In order to realize the AA’s directives, for the period 2014-2016, the National Action Plan for Implementation of the Association Agreement provided 1784 measures for implementation (pursuant to Titles II-VI of the Association Agreement). According to the *Government Progress Report* [4] on the NAPIAA implementation: 73.73% of the planned activities were implemented. The harmonization of the national legislation to the *community acquis* was accomplished at a rate of 34%.

Title V, named also DCFTA, had registered a rate of about 60% of the measures implemented. This result brought to many changes in trade, customs service activity and economy as a whole. Within the AA/DCFTA RM-EU, national economic agents benefit from annual tax exemptions for the tariff constraints on the export of goods, as set out in Annex XV of AA. Regarding the use of tariff quotas for fruit exports in the EU during the period 01.01.2016-31.12.2016, there were significant exports of table grapes: 10000 tons out of 10000 tons (100%), and plums: 7534 tons of 10000 tons (75%). At the same time, the quota for apple exports was modestly used: 74 tons of 40000 tons (0.1%).

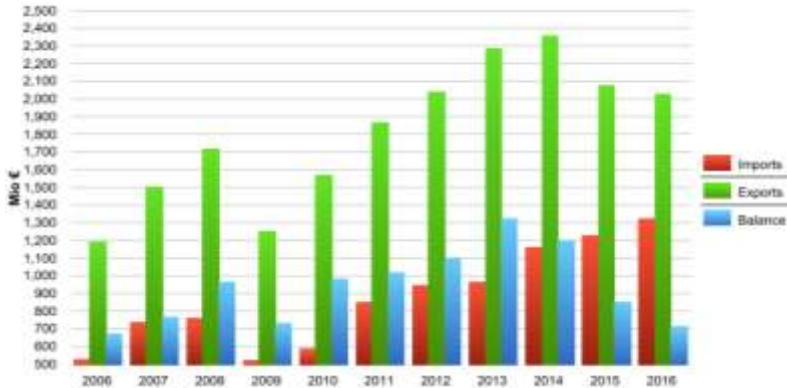
A number of Moldovan products have grown in trading on the EU market, which means that economic agents are making full use of the opportunities offered by DCFTA. Thus, as regards the export of cereals by the application of the circumvention prevention mechanism, there is a considerable increase in:

- wheat - 559 863 tons (746% of the total quota of 75 000 tons),
- maize - 200 088 tons (153% of the total of 130 000 tons),
- barley - 77 555 tons (110% of the total of 70 000 tons),
- sugar - 66 133 tons (176% of the total of 37 400 tons)
- processed cereals - 16 797 tons (671% of the total of 2500 tons),
- sweet corn - 944 tons (62% of the total 1500 tons).

Another measure implemented refers to European standards. Have been adopted 99% of harmonized European standards, the use of which provides presumption of conformity with the essential requirements of the technical regulations transposing Community harmonization legislation. Thus, were adopted 14,544 European/international standards, and have been cancelled about 3,625 conflicting Moldovan standards, but which also exceeded as a term. Furthermore, was implemented in all subdivisions of the Customs Service, the Quality Management System (ISO 9001:2008) which entails to meet

some requirements for local products in order to protect consumers and to export qualitative products.

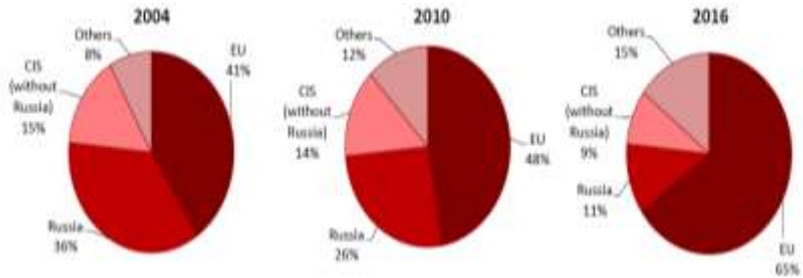

Figure 1. EU Trade flows and balance of total goods, 2006-2016, mil EUR

Source: Eurostat Comex

Since 2014, when the DCFTA started to be implemented, the national economy faced a collateral change in its trade structure and commercial flows. Exports play an important economic role in Moldova, as they account for 44% of GDP. Over the years, a significant reorientation of exports away from the CIS and towards the EU took place. Since 2004, exports to the EU increased (Figure 1) in average by more than 10% per year in USD-terms. As of today, due to DCFTA, almost $\frac{2}{3}$ of Moldovan exports are destined to the European market. In 2016, the EU-Moldova trade value for imports counts of 1,317 mil EUR, while trade value for

exports counts of 2,026 mil EUR, with a trade balance of +708 mil EUR. [5]

Figure 2. Regional trends

Source: NBS (only goods)

The geographical structure has changed by time, if in 2004 more of 50% of exports were oriented to CIS market (including Russia), then in 2016 as a consequence of AA and trade liberalization with EU, but also embargoes from Russia, took place a dramatic re-orientation (Figure 2). The European Union has become the main market for Moldovan products with a share of 65% of exports, while exports to CIS (including Russia) counts of only 20%, in 2016.

The EU is providing significant support for the *agricultural sector's development* in Moldova. According to the European Neighbouring Instrument for 2014-2020, 30% of the EU allocations are proposed for agricultural and rural development of Moldova (indicative allocation for the 2014-2020 period is 610,746 mil EUR; the indicative bilateral allocation for the programming period 2014-2017 is 335,410 mil EUR). This support is intended to:

- increase the competitiveness of the agri-food sector through modernization, market integration and alignment with international standards;
- support the diversification of economic activity in rural areas giving due attention to the creation of green and decent jobs, observing in particular agro-biodiversity conservation and the protection of valuable areas; and
- ensure the sustainable utilization of natural resources in rural areas and in the agri-food sector etc.

The manufacturing industry is contributing an increasing share to Moldova's GDP. In 2014, this contribution was 31%. At the same time, the automotive industry is a key growing sector for the Moldovan economy. In 2015 the manufacture of machinery and equipment had grown by 114,2 % in comparison with 2010. The Moldovan automotive industry provided 7000 direct jobs [6] and showed a positive growth during the last year. The EU is not only providing an export market for the Moldovan products of this industry, but also brings valuable investments for the sector. Until now, large direct investors preferred to locate themselves in Moldova's FEZ, which represent an excellent location for industrial development and production relocation oriented for exports. The automotive sector plays an important role especially in FEZ Balti and FEZ Ungheni Business. During the last decade, the volume of foreign and domestic investments in these zones increased several times. Large automotive companies, especially from the EU, such as Draexlmaier Automotive, Gebauer&Griller, Leoni and others established large production in these zones. These

investments, fueled by tax incentives and a friendly business climate within the FEZ, led to the latest growth in export and diversification. Until now, the overall automotive production concentrated on cables, wiring harnesses for cars, articles of furniture, metal processing, textile weaving, carpets, wool yarn, plastic molding injection, car seat covers, electronics and electronic components, and assembling.

Information and Communication Technology sector is stated as a strategic one for both for EU and Moldova, and as a sector that will be the main driver behind Moldova's economic growth, augmenting labour productivity and enhancing international competitiveness through the wider use of the ICT products and services in the economy and society. The entire ICT sector has registered a rapid growth in the last years, with the sector's contribution to GDP's formation accounting for about 8%.

The IT Center of Excellence was opened in 2016 with the initial support of 2 million dollars from the Swedish Embassy in Moldova. The Swedish Government will provide additional financial resources during 2016-2018. Another aspect of the IT sector, represents the Chapter 6 of DCFTA related to *e-commerce*. In 2015, a series of workshops on Electronic Commerce, Electronic Communication Services and Electronic Signatures were held in Moldova, organized by the EU-funded project "Support to the DCFTA process in the Republic of Moldova" (DCFTA project).

The European Union being the main trade partner for Moldova, according to the Moldovan Customs Service data, in 2016 were registered 1360 local companies exporting to

EU and only 720 companies to CIS. Local producers started to adapt to EU standards and to benefit of a more stable and large market. Another important aspect of the partnership with EU represents the Foreign Direct Investments, which in 2016 registered a rate of 53,4% of total FDI coming from EU. All 28 member states of EU had invested in the Republic of Moldova benefiting of cheap labour force, well developed IT infrastructure and internet connection etc. The 4 from TOP 5 countries which invest in Moldova are from EU: Netherlands, Cyprus, France and Spain.

Due to the programs financed by the EU as PARE 1+1, PNAET, FGC (2012-2016), were created over 4500 job places. Furthermore, with EU assistance were opened 9 business incubators and 2 incubators are in process to be opened in Calarasi and Cahul. These incubators also generated a number of over 650 job places. [7]

In conclusion, the EU-Moldova Association Agreement represents one of the most important international document that the Republic of Moldova has ever signed for the national economy development. The stake is very high – the rapid modernization of the country in the span of about 10-15 years. According to the Agreement, the development will be carried out according to the European standards by the assimilation in the proportion of ~ 70% of the *community acqius* and, respectively, through the implementation of its provisions.

The DCFTA carries a distinguished added value, that has to be gradually implemented in a transitional period of 10

years. The best achievement of the DCFTA is the elimination of customs duties, fees and other charges on imports and exports. The DCFTA also has a separate focus for the agriculture sector, which represents the core of Moldovan economy, and is foreseen to benefit from higher production standards, modern technologies, European funds and investments and improved labour conditions. Moldova should continue the harmonisation of regulations with the EU in the context of the DCFTA, since this implies improving the access of Moldovan companies to the large and reliable EU market. At the moment, it is recognized that there is no prospect of more viable development for the Republic of Moldova than the integration of the economy with the European Union.

References:

1. BOȚAN, I. *Prevederile Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană*. Chișinău: ADEPT, 2014. ISBN 978-9975-61-815-1.
2. CENUȘA, D., EMERSON, M., *Deepening EU-Moldova Relations. What, why and how?*. Brussels: Centre for European Policy Studies, 2016. ISBN 978-1-78660-174-2.
3. European Commission, *The EU's Association Agreements with Georgia, the Republic of Moldova and Ukraine*, Memo, Brussels, [online] 23 June 2014. Available at: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-430_en.htm

4. Report on AA implementation 2014-2016. Available at: http://www.mfa.gov.md/img/docs/Raport-privind-implementarea-AA-2014_2016.pdf
5. European Union trade in goods, 2017. Available at: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113419.pdf
6. Automotive Components and Industry Overview, 2016. Available at: <http://miepo.md/sites/default/files/reports/Automotive%20report.pdf>
7. ODIMM annual reports, PARE 1+1, 2016. Available at: <http://odimm.md//files/rapoarte/Raport%20PARE%202016.pdf>

**EUROPEAN UNION AFTER BREXIT: POSSIBLE
CONSEQUENCES FOR THE REPUBLIC OF
MOLDOVA**

Cătălina PLATON,

International Economic Relations Faculty student,
Academy of Economic Studies of Moldova,
E-mail: catalina.platon@yahoo.com

Rodica CRUDU, PhD, assoc. prof.,

Jean Monnet Professor,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: rodikakrudu@gmail.com

Abstract: *European Union is the most powerful integration block from the world. Since 1957, countries from the old continent understood that they will succeed in their further development only by working together, and this is when the story of the European Economic Community begins. But is looks like after 60 years, something has changed. Therefore, United Kingdom decided that it is no more convenient for them to be part of the EU, and, through a referendum, decided to exit from it. In the present article, the author tried to analyze the possible consequences of this event both UK and EU, and also, for the Republic of Moldova. Even if it is not yet part of the Union, this may affect the European course of our country. Therefore, the proposed aim of the research is to find out what may occur in the near future.*

Key words: *Brexit, Moldova, European Union, Association Agreement, economic development.*

Living in such a small country as the Republic of Moldova, we become the area of influence of 2 big powers: Europe on one side and Russia on the other. Due to this, every day we face a lot of problems that arise from the impossibility of our governors to fix a straight direction and to follow it. Inflation, unemployment, corruption, lack of money are just some of the issues we have to deal with.

Therefore, we are struck by the idea that everywhere else is better to live, except Moldova. But, if we look more attentively outside, we will see that even European Union, that seems to be a power in the world, has a lot of difficulties to deal with. The most recent event, that had shaken the entire course of Europe's economic development is the so-called Brexit.

Let's than have a look, and try to analyze what does this mean, and how this phenomenon may affect the European course of our country.

Starting with the basic notion of the word "Brexit" it is a word that has become used as a shorthand way of saying the UK leaving the EU - merging the words **Britain** and **exit** to get Brexit.

On Thursday 23 June 2016, a referendum was held to decide whether the UK should leave or remain in the European Union. Leave won by 51.9% to 48.1%. The referendum turnout was 71.8%, with more than 30 million people voting [1].

Let's switch now to the very begging of the story.

In such a way, everything began in 1957, when the Rome Treaty was signed, and the basis of EU, through the

creation of European Economic Community were put. At that moment UK was not very interested in this event. They thought that for them it is not so crucial to be part of this organization. Later on, they have changed their way of thinking.

- So, The United Kingdom made its first application to join in 1961.
- This application was vetoed (canceled) by the French Government in 1963;
- A second application was also vetoed by the French again in 1967.
- It was only in 1969 that the green light was given to negotiations for British membership.
- The United Kingdom joined the European Economic Community (as it was then) on 1 January 1973 with Denmark and Ireland. This proved controversial at the time. The Labor party initially sought (look for) renegotiation of membership. This was toned down to requiring a referendum on whether the United Kingdom should remain part of the Community.
- This referendum was duly held in 1975 with a 67% vote in favor of continued membership [2].

It seems that after 40 years, English people changed their way of thinking. So, after the population's decision to quit the Union, the procedure says that Article 50 should be used. Article 50 is a plan for any country that wishes to exit the EU. It was created as part of the Treaty of Lisbon. Before that treaty, there was no formal mechanism for a country to leave the EU.

It's pretty short - just five paragraphs - which spell out that any EU member state may decide to quit the EU, that it must notify the European Council and negotiate its withdrawal with the EU, that there are two years to reach an agreement - unless everyone agrees to extend it - and that the exiting state cannot take part in EU internal discussions about its departure. For the UK to leave the EU, Theresa May triggered this process on 29 March, meaning the UK is scheduled to leave on Friday, 29 March 2019. It can be extended if all 28 EU members agree.

There are several basic steps for UK, in order to quit the EU.

- 1) UK votes to leave
- 2) UK invokes article 50 – 2 years time limit begins. 29 of April, remaining 27 countries meet to discuss the withdrawal.
- 3) Negotiation between UK and EU begin. A draft deal is put to the European Council. At least 20 countries with more that 65% of population have to approve. European Parliament has to ratify.
- 4) UK introduces the Great Repeal Deal to revoke the 1972 European Communities Act. The historic proposal aims to end the European Union's legal supremacy in the UK by converting all EU requirements into British law as soon as Britain exits the bloc. The Great Repeal Bill will instantly annul the 1972 European Communities Act (ECA), which gives EU law instant effect in the UK, and give Parliament the power to absorb parts of EU legislation

into UK law and scrap elements it does not want to keep.

- 5) After 2 years, either the negotiations are extended, or EU treaties are not any more applied in the UK.
- 6) UK leaves the EU.

As in every country, when a big idea comes, there are as well as promoters, as people who are against. The author has tried to find out who were those interested in the UK to leave the EU and why.

So, first of all, the UK Independence Party, which received nearly four million votes in May's general election, has campaigned for many years for Britain's exit from the EU. They said Britain was being held back by the EU, which they said imposed too many rules on business and charged billions of pounds a year in membership fees for little in return. They also cited sovereignty and democracy, and they wanted Britain to take back full control of its borders and reduce the number of people coming here to live and/or work. One of the main principles of EU membership is "free movement", which means you don't need to get a visa to go and live in another EU country. The Leave campaign also objected to the idea of "ever closer union" between EU member states and what they see as moves towards the creation of a "United States of Europe".

As already mentioned, there were also promoters for the UK to stay in the EU. Namely, we can speak about the Prime Minister David Cameron of that time, which was the leading voice in the remain campaign, after reaching an agreement with other European Union leaders that would

have changed the terms of Britain's membership. He said the deal would give Britain "special" status and help sort out some of the things British people said they didn't like about the EU, like high levels of immigration. The Labour Party, Scottish National Party, Plaid Cymru, the Green Party and the Liberal Democrats were all in favour of staying in. US president Barack Obama also wanted Britain to remain in the EU, as did other EU nations such as France and Germany.

Those campaigning for Britain to stay in the EU said it got a big boost from membership - it makes selling things to other EU countries easier and, they argued, the flow of immigrants, most of whom are young and keen to work, fuels economic growth and helps pay for public services. They also said Britain's status in the world would be damaged by leaving and that they are more secure as part of the 28-nation club, rather than going it alone.

Trying to go deeper into the analyses of Brexit, the author has found, that in terms of money contribution, the UK is one of 10 member states who pay more into the EU budget than they get out, only France and Germany contribute more. In 2014/15, Poland was the largest beneficiary, followed by Hungary and Greece. Maybe, the British people got mad by this situation, and thought that it will be more benefic for them to keep all those money inside their country and to use for national purposes, rather than "making gifts" to the other European countries.

Moreover, we all know that the British pound was being a stronger currency than Euro. This is why, the British government refused to join the Eurozone because he didn't

want to abdicate the control of its own interest rate policy, which would occur under a euro system. The system would also remove the current level of comfort with the pound sterling exchange rate; for instance, a British firm or investor who is used to exchanging pounds to dollars or vice versa would be forced to adjust to a euro exchange rate. Additionally, the United Kingdom would be forced to meet the "euro convergence criteria" before adopting the euro, which includes maintaining a debt-to-GDP ratio that limits British fiscal policy. As of 2014, the United Kingdom only met 20% of convergence criteria.

But, right after the Brexit vote, people travelling overseas from the UK have found their pounds are buying fewer euros or dollars. The day-to-day spending impact is likely to be more significant. Even if the pound regains some of its value, currency experts expect it to remain at least 10% below where it was on 23 June, in the long term. This means imported goods will consequently get more expensive. The latest UK inflation figures, for February, showed the CPI inflation rate rising to 2.3%, its highest level for three and a half years.

Furthermore in this situation, there comes another question, also related to the money, and namely, what is going to happen to the EU budget?

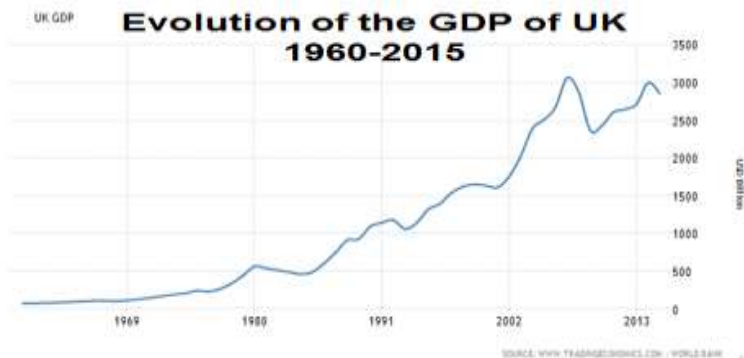
The budget is going to be a contentious early issue during the UK's negotiations over leaving the EU. It is crucial for both parties. The UK provides approximately 12% of the resources available to the EU budget, and is also a significant net contributor. The removal of the UK's payments into the

budget will require the other EU Member States to agree either to pay more into the budget, or draw less from it. Neither option is without difficulty, and those difficulties may color the wider Brexit negotiations.

Many figures have been suggested for the UK's 'exit bill', with the European Commission's chief negotiator, Michel Barnier, reportedly putting the bill at close to €60 billion. The UK's withdrawal from the EU will leave a hole of about 250 million pounds (\$304 million) per week in its budget, which seems to be pretty much [3].

As an important factor in the analysis of the evolution of the UK before and after joining the EU, the author has chosen to observe the fluctuations of the the GDP, so that, it was observed that in the '70, the situation was not so "flourishing". But, right after the integration in 1973 the positive evolution in GDP is substantially obvious. So, the years in the Union resulted to be not so bad, as they claim to be. The rate of increase of GPD is much higher during the years of membership. It means that the general level of standards of living increased. But, the absolute value of GDP in United Kingdom dropped \$143,912 million with respect to 2015 looking to Brexit. The GDP per capita of United Kingdom in 2016 was \$43,902, \$2,577 less than in 2015, when it was \$46,479. So, we can already notice that the situation starts worsening. It remains to us to monitor the

futures data and to conclude about the rational or irrational decision to quit EU.

Figure 1.1 The evolution of GDP, in USD billion 1960-2015

Source: <http://www.tradingeconomics.com/united-kingdom/gdp>

Furthermore, the author tried to analyze possible consequences of the Brexit for the Republic of Moldova. Our experts have already proposed some possible scenarios that may occur.

In the first case, Anti-EU forces from France, Netherlands and Germany will manipulate their electorate through the example of Brexit and persuade them to act in the same way. UE will face a crisis and the civil society will become weaker and skeptical concerning the future of the union. In such a way, the image of UE in Moldova will be affected and pro-Russian parties will take benefit to demonstrate that the union has no future and it is not reasonable for us to continue dealing with them.

In the second case, which is a more desired one, when Brexit starts– internal political crisis will begin in the UK, followed by an economic stagnation of UK, pound devalorization, and lowering the economic activity. Pro-UE forces will use the Anti-model of UK to show the lost opportunities by them and the negative consequences they will have to deal with. This model will be an example to promote European integration in MD, our citizens witnessing the negative effects of leaving EU.

In the third case, EU will allocate a lot of resources for a fair “divorce” with UK, but in the same time, will try to avoid this situation to be attractive for other members. Russia will try to benefit from a weak Union and to promote its policies in Europe. Consequently, Moldovan Association Agreement will be in danger due to the big influence of pro-Russian parties and the pro-Russian president that will actively try to show that it is more benefic for us to collaborate with the East, not with the West [4].

But, will one of these scenarios happen, or another is going to occur? We will see. Moldavian society has to remain strong and to face the possible difficulties that may arise and put in danger the Association Agreement.

The author believes that Brexit is more likely to become an anti-model after leaving the EU. As Victor Hugo proposed the idea of the United States of Europe, this may happen one day, and UK will regret its current decision. But all of this are suppositions and what will actually happen, we will just see.

References:

- 1) "Brexit: All you need to know about the UK leaving the EU" by Alex Hunt & Brian Wheeler BBC News Retrieved from: <http://www.bbc.com/news/uk-politics-32810887>
- 2) Wikipedia – online encyclopedia. Retrieved from: <https://en.wikipedia.org/wiki/Brexit>
- 3) Trading economics- economic indicators. GDP of UK 1960-2015 Retrieved from: <http://www.tradingeconomics.com/united-kingdom/gdp>
- 4) "După Brexit: 3 scenarii pentru UE și Moldova" by Dionis Cenușă. Retrieved from: <http://europunkt.ro/2016/06/27/dupa-brexit-3-scenarii-pentru-ue-si-moldova/>

**EMPLOYEE MOTIVATION AND ITS ROLE IN
INTERNATIONAL, EUROPEAN AND NATIONAL
BUSINESS COMPETITIVENESS**

Nicoleta TOFAN,
student at International Economic Relations Faculty,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: nicole.tofan171@gmail.com

Larisa DODU-GUGEA, PhD., Associate Professor
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: dodu_gugea@yahoo.com

Abstract: *Motivating the employees is vital to any business. A motivated workforce increases productivity and contributes significantly to the achievement of organizational goals. And this should be the main objective of a manager. In the present article, I intended to present the methods of motivation of employees used in international and national affairs. The purpose of this study is to highlight the importance of the improvement and development of the motivation system applied by the managers of national companies and provide them an informational support by recommending them ten most original motivation methods applied in competitive companies.*

Key-words: *Manager, employee, company, needs, motivation methods, business competitiveness.*

JEL Classification: J24, O15.

„Motivation is the art of getting people to do what you want them to do because they want to do it.”
Dwight Eisenhower

1. Motivation – general approach

The success or failure of a company is closely related to the way its employees work. Managers should motivate their employees, by instilling in them commitment and desire for action, and encouraging their creativity. [1]

The role of motivation is not limited to making people work, but aims to make them work well, determining them to make full use of their physical and intellectual resources. Where there is motivation, there is productivity and achievements, while employees are satisfied. [2] In other words, everyone is a winner. Motivation is crucial for success not only at the company level, but also at the level of any department, project or plan, and is undoubtedly one of the most important lines of responsibility of a manager.

The dictionary of the Romanian language defines *the motivation as a totality of motives (conscious or not) that determine people to perform a certain action or to move towards a certain goal*. We therefore conclude that human conduct is always based on a set of impulses that activate, guide and support human behavior. These components form the process of motivation, which starts from the emergence of an internal state of unmet need. An unmet need creates an internal tension that stimulates the person, and then engages the latter in a behavior that makes him/her seek meeting the need and reducing tension.

So, in order for an employee to be motivated at work, he/she must be sure that by carrying out a certain activity, it will also meet his/her own needs.

With a view to achieving this conclusion, managers should know which are the needs of the employees that are required to be met. To this end, we appeal to Abraham Maslow, who, in his book, „*Motivation and Personality*”, arranged the needs in a *5-level hierarchy*, according to their importance:

Physiological needs are those related to food, rest, etc. In the organizational environment, these are met by: minimum salary, optimal working conditions, breaks at work, free meals.

Security needs are those related to safety and protection. Health insurance, compensations, retirement plan, safe working conditions, protective equipment, safe job and decent salary can fall into this category.

Needs for affiliation and love can be met by the company through social and group activities, by fostering relationships between employees, professional friendships, by organizing company meetings.

Needs for appreciation and esteem. In the organizational environment: salary increment, praise, the name appearing in the company newspaper, own office, title and rank, prizes.

Needs for self-updating, tailored to the organizational environment: performance possibilities, encouraging creativity, responsibility, advancement, autonomy. [3; 4]

Maslow's hierarchy of needs is an effective method to analyze the employees' motivation, as well as an indispensable guide for managers who by meeting their employees' needs will achieve the company's goals and mission.

Motivation can also be analyzed as a process of meeting needs. Need is an internal state of necessity that makes certain goals attractive. As long as it is unfulfilled, it creates an internal tension which stimulates the individual, engaging him in a behavior by which he pursues the satisfaction of need and the reduction of tension. [5] The task of managers is to grasp these tensions and to direct the action of employees. [6]

Therefore, we conclude that an individual is motivated in the workplace if he is sure that doing a certain activity, it will also satisfy his or her own needs.

2. Employee motivation (international and european experience)

In Western Europe and US countries, with a rich experience in employee motivation and stimulation, several companies apply the „*Social Package*”. [6] The structure of the social package differs from one country to another in the number and diversity of facilities granted and in the taxation system.

More than 50% of the cost of the social package practiced in Germany and France belongs to health insurance, while in Eastern countries, such as Russia – the share of health insurance in the social package is estimated at 10-15%.

French and German rewards systems are long-lasting and cover: pension supplement, compensation for temporary or permanent loss of work capacity; employee's life insurance; accident insurance, etc.

German managers use a wide range of motivations. The basis for their granting is the level of qualification, experience and achievements. For achievements, merit bonuses are given, taking into account the results of the assessment, which is highly transparent in Germany. Employee councils are substantially involved in establishing and using assessment systems. Thus, in Germany the motivation system is mainly based on employees' achievements, starting with top managers and continuing to executors. It is a highly meritocratic system.

In France, as in Germany, top managers greatly appreciate intrinsic motivations, receiving substantial premiums, somewhat lower than in Germany in absolute terms, but with the same or even superior purchasing power. At the bottom level of hierarchy, France uses the most differentiated revenue system, with the differences between the revenues of qualified and unqualified employees being the highest. Appreciable attention is paid to loyalty and obedience, which are rewarded with considerable premiums and promotions to supervisory management positions. Free meals, free health and social insurance, loan support and flexible work schedule are the main motivations of employees in France. In conclusion, the motivation in French companies is based on large differences, being less meritocratic than in Germany – the motivations are mainly

applied at the managers' discretion, giving them ample scope to manipulate the employees.

The most important task for Scandinavian managers (Norway, Sweden and Denmark) is to motivate and stimulate employees to achieve the company's goals. They believe that the human factor is much more important than new technologies and are more society-oriented than American managers. Scandinavian culture plays an important role in terms of work – the residents of these countries enjoy life at work and outside of work. To this end, companies organize trainings, team-buildings, pay corporate parties, and the anniversaries of the best employees.

In Iceland all offices are equipped with modern technologies, and everything is being done for the employees' comfort at work. Employees are provided with personal notebooks, cars, high-end phones; the office has air conditioning, rest rooms, and fresh air.

Most American companies offer their employees free health insurance, lunches paid by the company and other non-material benefits. Large companies have playgrounds and kindergartens for employees' children, help schoolchildren and students to enter prestigious institutions. Oftentimes, Americans send their employees overseas to enhance their professional skills.

As for Japanese companies, they cover a part of expenses for healthcare services, provided to employees and their families. Main incentive is career prospects. No matter what position the employee holds, he/she has the opportunity to be promoted and become a manager.

In addition, Japan motivates its employees by providing free education for children, paying weddings and funerals, granting loans (almost all the time interest-free one loans). Dwelling houses are available to employees at a low price. If the number of these houses is insufficient, the company will strive to lease them at the usual price and rent them to its employees at a much lower price. If the employee needs to buy a house, he/she can take out a loan on the part the company. Since interest rates at commercial banks are high, the company itself seeks loan from the bank and makes it available to its employees at a lower interest rate (4% - 6%), at the same time guaranteeing repayment of the loan.

In international practice, the benefits granted by the employer are an instrument of recognition of the individual's status in the company. Granting these facilities benefits the employee and the employer in terms of taxation, so these costs are deductible. The structure of the Western reward system is, at the level of employment, a decisive element of the balance of the modern economy, while for economic operators it is an essential condition for their viability and the development of corporate culture. By way of example, the motivation system applied within "AT&T Inc." (the largest telecommunications company in the United States of America), "Masterfibre" (the world leader in the design and manufacturing of rubber mats in Australia) and "The Walt Disney Company" (one of the world's largest film production companies) has been analyzed. As a result of the analysis we can point out the most interesting motivation methods applied within them (see Table 1.).

Table 1.

**Motivation methods applied within “AT&T Inc.”,
“Masterfibre” and “The Walt Disney Company”**

No.	Name of the company	Motivation method
1.	<i>“AT&T Inc.”</i>	Has successfully developed and implemented the family program that covers: flexible work schedule; help in choosing nanny; corporate nurseries and kindergartens for children; joint festivities of employees with their children.
2.	<i>“Masterfibre”</i>	Has introduced a corporate currency – „kenga”. Each employee receives 10 kenga, which is equivalent to 10 USD, which are weekly put in the moneybox of the one who worked best during that week. The one who has accumulated the largest number of kenga– receives a gold coin. Accumulating 50 coins, an employee wins a trip around Australia, and simple coins can be exchanged for pool or gym membership.
3.	<i>“The Walt Disney Company”</i>	Has assigned the windows of the café on the main street of “Disneyland” Park to the most valuable employees.

Source: Elaborated by the author

3. Employee motivation (National analysis)

Motivation as a process has evolved in the Republic of Moldova in the light of labor cost. It is certain that salary is one of the main production costs for the employer and the safe source of income for the employee. Remuneration forms,

systems and amount are just some of the components that are the subject of negotiations between the employees' representatives and the employer. [7] The results of these negotiations are recorded in a legal act regulating employment relationships and other social relationships in the establishment referred to as the Collective Employment Agreement. Depending on the employer's economic and financial situation, the Collective Employment Agreement may provide for various benefits and advantages for employees, as well as more favourable working conditions than those established in the Labour Code.

In order to identify the motivation methods applied by managers of the Republic of Moldova, 7 companies have been selected: SRL "*German Diagnostic Center*" (provider of diagnostic and medical consulting services), SA "*Alfa-Nistru*" (producer of *canned fruits, vegetables and juices*), SA "*Soroca Cheese Factory*" (dairy producer), SA "*Orhei-Vit*" (producer of *juices, nectars and food for children*), "*Orbico Moldova*" (distributor of various products: *beauty, food and non-food, pharmaceuticals, textiles, technical and electrical appliances, toys, cigarettes and engine oils*), "*ADD Grup*" (manufacturer of *automatic systems for commercial accounting of power consumption*) and "*AquaTrade*" (drinking water distributor). The provisions of Collective Conventions at industry level (food and health industry) [8; 9] and of Collective Employment Agreements within these companies have been analyzed and a qualitative study has been conducted by interviewing 3 employees from each company.

The main conclusion that can be drawn is that the motivation methods used by these companies do not go significantly beyond the limits established by the Labour Code (e.g. salary, diplomas, holiday bonuses, disciplinary sanctions, additional paid family leaves, etc.), while salary or financial incentives play an important role in the motivation system applied in the companies covered by the study as they provide the subsistence needs and development opportunities for employees.

Table 2.

Non-financial methods of motivation applied within selected companies

No.	Name of the company	Motivation method
1.	<i>“Orbico Moldova”</i>	Lunch paid by the company, self-catering kitchen, two canteens and 2 furnished terraces, on each floor of the office there are coffee spaces, rest area, gym, corporate and functional trainings, outdoor parties, going out, children’s birthday set, trainings abroad, corporate telephony.
2.	<i>“ADD Grup”</i>	Kitchen and table tennis area, free lunches, corporate telephony and company vehicle, corporate events where travel vouchers are extracted for winter and summer holidays of employees.
3.	<i>“AquaTrade”</i>	Area furnished for kitchen, a library with more than a thousand books. „What? Where? When?” game, Olympics sports and

JEAN MONNET PUBLICATION

---

		trainings are periodically organized.
4.	<i>SRL “German Diagnostic Center”</i>	Corporate events of doctor’s day and Christmas, trainings abroad, buffet.
5.	<i>SA “Alfa-Nistru”</i>	New Year gifts for employees’ children, company vehicle, corporate event of the International Women’s Day, additional paid family leaves of up to 5 days. Parents who have children in classes from I to IV receive paid additional leave of 1 day at the beginning and 1 day at the end of the school year.
6.	<i>SA “Soroca Cheese Factory”</i>	New Year gifts for children, additional paid family leaves of up to 5 days, corporate event of the International Women’s Day. Parents who have children in classes from I to IV receive paid additional leave of 1 day at the beginning and 1 day at the end of the school year.
7.	<i>SA “Orhei-Vit”</i>	New Year gifts and matinees for children, area furnished for meals, additional paid family leaves of up to 5 days, corporate event of the International Women’s Day. Parents who have children in classes from I to IV receive paid additional leave of 1 day at the beginning and 1 day at the end of the school year.

Source: Elaborated by the author

Nevertheless, it is found that some non-financial methods of motivation are also applied within “*Orbico Moldova*”, “*ADD Grup*”, “*AquaTrade*”, SRL “*German Diagnostic Center*”, SA “*Alfa-Nistru*”, SA “*SorocaCheese Factory*” (see Table 2.).

Comparing the motivation systems used by the companies under study, we observe that the motivation methods used in SRL “*German Diagnostic Center*”, SA “*Alfa-Nistru*”, SA “*SorocaCheese Factory*” and SA “*Orhei-Vit*” do not differ substantially from the provisions of the Labor Code and are limited to those inherited from the Soviet period. Therefore, employee motivation is not a priority for the company managers. As for the motivation systems used by “*Orbico Moldova*”, “*ADD Grup*” and “*AquaTrade*”, here, managers, overcoming the Soviet stereotypes, have introduced new motivation methods, focusing on the employees’ health. This demonstrates the concern of managers to meet the needs of their employees to develop and maintain them in the company, while the latter ones, in turn, make every effort to achieve organizational goals.

It should be mentioned that the application of material methods of motivation does not always imply increasing employee motivation, especially in an inflationary environment. Therefore, only the use of combined (financial and non-financial) methods of motivation and linked to the needs of employees may increase their working capacity, resulting in a high efficiency of the company.

Based on the study conducted, we conclude that employee motivation in national affairs is a crucial issue

requiring a thorough improvement and continuous development. It is the duty of the manager to apply the appropriate methods of employee motivation.

In support of this conclusion, as well as with a view to providing informational support to managers of Moldovan companies who wish to improve their employee motivation techniques, ten of the most original motivation methods in the world used by the managers of some successful companies have been identified and are recommended as guidance (*see Table 3.*).

Table 3.
Ten of the most original motivation methods in the world

N.	Name of the company	Country	Methods of employee motivation
1.	<i>“Hime & Company”</i>	Japan	* Grants unpaid leave to employees if they break up with their loved ones as follows: female employees aged up to 24– 1 day, between 25-29 – 2 days, over 30– 3 days. In this case, one needs only to call the office and tell about the soul problem. * Provides free half-day time for employees to go shopping during the discount period.
2.	<i>“BBH”</i>	Czech Republic	Has developed and introduced the program <i>„Turtle Forever”</i> or <i>„Get the Sconce”</i> . The manager of the division with the worst result in activity is given for a month a live turtle or a picture of the sconce with the autograph of the company manager.

JEAN MONNET PUBLICATION

3.	<i>“Kyoritsu Seiyaku Corporation”</i>	Japan	Provides additional financial resources to the company employees, who have dogs or cats.
4.	<i>“MacDonald’s”</i>	USA	Organizes creative „Voice of McDonald’s” competitions.
5.	<i>“Japan General Estate Co”</i>	Japan	The department manager who establishes good relationships with employees will receive a 300000 yen (little more than 3000 USD) salary increment.
6.	<i>“Google”</i>	USA	Provides excellent working conditions: the „Googleplex” office in „Mountain View” (California) is equipped with a sports complex, a clinic, a laundry and a hairdressing saloon. Here the employee can slip from the 2nd down to the 1st floor on a toboggan, take a bicycle or scooter ride, indulge himself/herself in a massaging chair, have a meal at a great cafe and even come with his/her pet.
7.	<i>“The Walt Disney Company”</i>		<i>Walter Elias Disney</i> has renamed the laundries of amusement park hotels, less attractive to the employees, in textile services, which has equaled them, in terms of importance, with marketing or customer services.
	<i>“Apple Inc”</i>		<i>Steven Paul Jobs</i> has renamed the post of adviser of the New York’s office in the post of „genius”, so the percentage of resignations has decreased significantly.
8.	<i>“Nihon Shoken”</i>	Japan	Encourages marriages between the company employees and offers a monthly bonus of 1000 yen (which is approximately 10 USD) for each married person.

9.	<i>“Kayak”</i>	Japan	Gives annual salary increments with the help of dice: each employee rolls the dice and the number he/she gets may be the percentage of the increment (from 1 to 6).
10.	<i>“Yota”</i>	Russia	Has introduced the „Yota Air” project – working day outside the office. One day a month, employees work outdoors, in a café, etc. wherever Wi-Fi and space for the team to accommodate is available.

Source: Elaborated by the author

Conclusions

As a result of the studies conducted, we can conclude the following:

- Success and competitiveness of a company depends on the rational and efficient use of human resources, as well as on their adequate motivation.

- All forms of motivation have advantages and disadvantages. There are no motivations that may from scratch be preferable to others, and even less, there are no formulas to motivate employees.

- The methods are chosen depending on the company's situation and even on the interests and preferences of those involved.

- Each company has its own motivation system. It needs to be improved as the company evolves and changes its characteristics.

- The system of employee motivation in national companies needs to be improved and continually developed by managers, by adapting it to the needs of employees.

References:

1. A. Manolescu „Human Resource Management”, Economic Publishing House, Bucharest, 2001.
2. Marcis Monica, Petean Florin „Strategic Management of Human Resources”, CDM Publishing House, Cluj, 2000.
3. Abraham H. Maslow “Motivation and Personality”, Harper & Brothers, 1954.
4. A. H. Maslow “A Theory of Human Motivation”, Psychological Review, 1943; “Motivation and Personality”, 3rd Edition, Harper & Row, 1987.
5. MieluZlate „Psychology of Labor – Human Relations”, Didactic and Pedagogical Publishing House, Bucharest, 1981.
6. IoanPopa, RaduFilip, International Management, Economic Publishing House, Bucharest, 1999.
7. Labor Code of the Republic of Moldova, no. 154 of 28.03.2003.
8. Collective Agreement (industry level) for 2015-2017, no. 1 of 19.01.2007, concluded between the Ministry of Agriculture and Food Industry, the National Federation of Employers in Agriculture and Food Industry of the Republic of Moldova, „AGROINDSIND” National Federation of Trade Unions of Workers of Food and Agriculture of Moldova and Moldova-Vin Agroindustrial Agency.
9. Collective Agreement (industry level) for 2014-2017, concluded between the Ministry of Health, the National Health Insurance Company and the Health Trade Union of the Republic of Moldova.

**RELAȚIILE COMERCIALE DINTRE UNIUNEA
EUROPEANĂ ȘI MOLDOVA – REALIZĂRI ȘI
PERSPECTIVE**

Valeria GARABAGIU,

studentă, Facultatea Relații Economice Internaționale,
Academia de Studii Economice a Moldovei

E-mail: garabagiu96@mail.ru

Rodica CRUDU, Dr., conferențiar universitar,

Profesor Jean Monnet,

Academia de Studii Economice a Moldovei

E-mail: rodikakrudu@gmail.com

Abstract: *The commercial relations between European Union (EU) and Republic of Moldova represent an important factor in the process of consolidation of our economy. In the last years the trade between EU and Republic of Moldova has registered steady growth due to the decision of EU beginning with 2008 to open its market to the Republic of Moldova in the context of Autonomous Trade Preferences. The present research highlights the importance of the further development of trade between EU and Republic of Moldova. Moreover, the paper is aimed at presenting real data and concrete actions that were undertaken till now. The theoretical background and analyzed data show that sometimes, figures are not sufficient and appears the need to study the problem from different points of view. This observation is characteristic for the study of the effects of the DCFTA and its way of implementation.*

Key-words: import, export, DCFTA, taxes, economy.

1. Introducere

Începând cu 2008, Uniunea Europeană (UE) a devenit în mod progresiv cel mai important partener comercial al Republicii Moldova atât pentru import, cât și pentru export, și care astăzi acoperă aproape o jumătate din comerțul anual extern al Moldovei (46.6%). Această tendință va continua în special datorită recenteii semnări a Acordului de Asociere, care include Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) între UE și Republica Moldova. Acordul, care a consolidat relația politică și economică dintre UE și Republica Moldova, a intrat în vigoare din luna septembrie 2014. Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) este un accord între UE și Republica Moldova care urmărește o relație comercială preferențială, bazată pe condiții mutual avantajoase, acordând fiecărei din aceste părți un acces mai bun pe piață, decât ce este oferit altor parteneri de comerț. Astfel articolul prezent are drept obiectiv analiza conceptului de relații comerciale, cei mai importanți factori determinativi și efectele implementării DCFTA asupra comerțului extern și economiei locale.

2. Metodologie

Metodologia include aspecte teroretice și statistice care ilustreaza tema din diferite puncte de vedere. Datele în cifre sunt utilizate pentru a forma concluzii relevante bazate pe calcule și date statistice. Teoria este utilizata pentru a împuternici cifrele prezentate și pentru a oferi argumente pentru creșterea sau descreșterea anumitor indicatori. Astfel, acet articol va cuprinde 4 direcții, și anume 1) Ce este DCFTA, 2) Ce oferă DCFTA, 3) Care sunt efectele DCFTA

asupra Republicii Moldova, 4) Care sunt beneficiile semnării Acordului de Asociere. Cea mai importantă sursă de informare pentru acest articol este reprezentată de informația oferită de către Comisia Europeană și de calculele efectuate de compania Expert Grup.

3. Ce este DCFTA?

Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA) este un acord între UE și Republica Moldova care urmărește o relație comercială preferențială, bazată pe condiții mutual avantajoase, acordând fiecărei din aceste părți un acces mai bun pe piață, decât ce este oferit altor parteneri de comerț. Acordul de Liber Schimb urmărește eliminarea taxelor vamale de import (și export, dacă există) în comerțul produselor între aceste părți. DCFTA include o serie de prevederi care vizează reformarea comerțului și politicilor comerciale ale Republicii Moldova, în conformitate cu acquis-ul comunitar. Acestea vor viza modernizarea economiei, atragerea investițiilor UE în țară, pentru un mediu mai previzibil al politicilor.

4) Ce oferă DCFTA?

A. Regulile ‘Trade only’

1. Obligațiuni tarifare. Eliminarea completă a tuturor taxelor de import și interzicerea taxelor de export pentru toate produsele UE. Doar câteva din bunurile agricole (majoritatea de origine animală, zahăr și produse cereale), care sunt considerate sensibile în UE, vor fi obiectul monitorizării fluxurilor comerciale. Această monitorizare va viza asigurarea că importurile produselor clasificate ca fiind fabricate în Moldova corespund capacității de producție a

republicii și că nu are loc eludarea taxelor în cazul produselor originare din alte țări. În plus, o categorie limitată de fructe și legume, care sunt obiectul prețului de intrare în UE, va fi liberalizată (ad valorem free) în cadrul contingentelor tarifare acoperind fluxurile comerciale tradiționale. O etapă de liberalizare a procesului (între 3 și 10 ani, în funcție de produs) este prevăzută pentru Republica Moldova pentru anumite produse sensibile (majoritatea agricole, ca vinul, anumite produse agricole procesate, produse de carne, fructe/legume, la fel ca produse din industria textilă). Anumite produse rămân neliberalizate, gestionate în cadrul contingentelor tarifare (carne de pasăre și porc, anumite produse lactate, produse din carne procesate sau de zahăr și altele aferente). Contingentul tarifar acoperă însă fluxurile comerciale tradiționale dintre UE și Republica Moldova.

2. *Regulile de origine.* Republica Moldova va aplica regulile de origine care vor face posibilă aderarea la Convenția Pan-EuroMed (PEM), care favorizează pozitiv integrarea economică regională a comerțului cu bunuri.

3. *Servicii și dreptul de stabilire.* UE și Republica Moldova își oferă reciproc accesul pe piață pentru serviciile transfrontaliere într-o gamă largă de domenii, pe lângă alte angajamentele înscrise în Acordul General privind Comerțul cu Servicii (GATS). În plus, părțile au convenit la un acces larg ce ține de dreptul de stabilire într-o varietate largă de sectoare, care sunt acompaniate de așa-numitele prevederi „mode 4”, oferind dreptul personalului calificat la o muncă temporară în UE sau Republica Moldova, în sectoarele acoperite de prevederile ce țin de dreptul de stabilire.

B. Aspectul „Comprehensiv”

1. *Politici concurențiale.* Regulile sunt concentrate spre a asigura implementarea corectă a legislației interne în domeniul concurenței și prevenirea practicelor monopoliste sau a abuzului de poziție dominantă pe piață. Republica Moldova și UE urmăresc să asigure cooperarea în schimbul de informații și conformarea cu regulile concurențiale.

2. *Proprietatea intelectuală.* Părțile consolidează angajamentul de a proteja proprietatea intelectuală, acestea se referă la extinsa protecție a diferitor drepturi ale proprietății intelectuale (de exemplu mărci comerciale, brevete, design, soiuri de plante) cooperare îmbunătățită și o mai bună aplicare a proprietății intelectuale, inclusiv la frontieră.

3. *Dezvoltare durabilă și transparență.* Aceste două capitole vizează faptul că dezvoltarea economică în Republica Moldova e necesar să aibă loc în ceea ce privește legislația mediului, socială și cea de lucru, în particular acordurile internaționale relevante în cadrul cărora Moldova este membru, implicând transparența necesară în elaborarea politicilor.

C. Componenta „Aprofundată”

1. *Siguranța alimentară/măsuri sanitare și fitosanitare.* Aceste discipline prevăd condițiile comerciale pentru plante și produse din plante, precum și animale și produse de origine animală. Procesul reformelor este stabilit de DCFTA și graficul exact de implementare va fi fixat în decurs de o lună de la data intrării în vigoare al acordului. De îndată ce acest

lucru va fi finisat și evaluat pozitiv, Republica Moldova va beneficia de accesul ulterior pe piața UE.

2. *Achiziții publice.* UE și Republica Moldova vizează modernizarea continuă și graduală (pe parcursul a 8 ani) a sistemului de achiziții publice și alinierea legislației cu cea a UE.

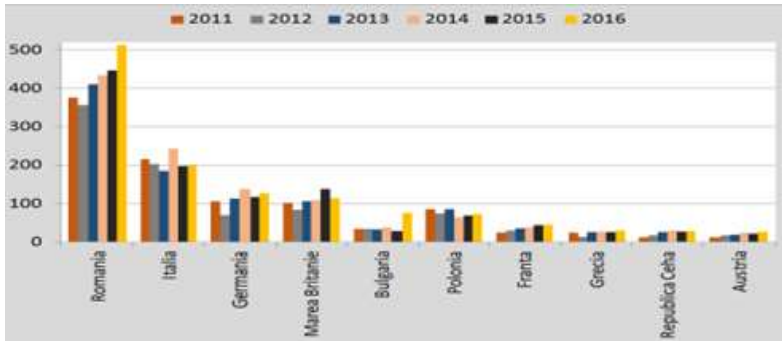
3. *Facilitări comerciale și vamale.* Republica Moldova va întreprinde discipline legate de gestionarea politicii vamale, a fraudelor vamale și cooperarea administrativă în acest sens, în conformitate cu legislația UE. DCFTA prevede armonizarea legislației selectate în acest sens, în termen de 3 ani de la intrarea în vigoare (cum ar fi Codul Vamal al UE sau aplicațiile vamale ale proprietății intelectuale).

5) Efecte ale DCFTA

Datele oficiale indică asupra unei evoluții descendente a exporturilor (-2,3%) pentru anul 2015, în lumina multiplelor șocuri (criza politică, măsuri restrictive impuse de Federația Rusă pentru produsele moldovenești, conflict armat în estul Ucrainei, sancțiuni și restricții reciproce impuse de UE și Federația Rusă, criza bancară, furtul miliardului, devalorizarea leului, aprecierea dolarului, condiții climaterice nefavorabile, scăderea prețurilor internaționale la unele produse, etc.) care au avut loc în această perioadă. Însă deja în anul 2016, după atenuarea constrângerilor din 2015,

exporturile Moldovei către UE au revenit la creștere, depășind cu 6,9% nivelul din anul 2014.

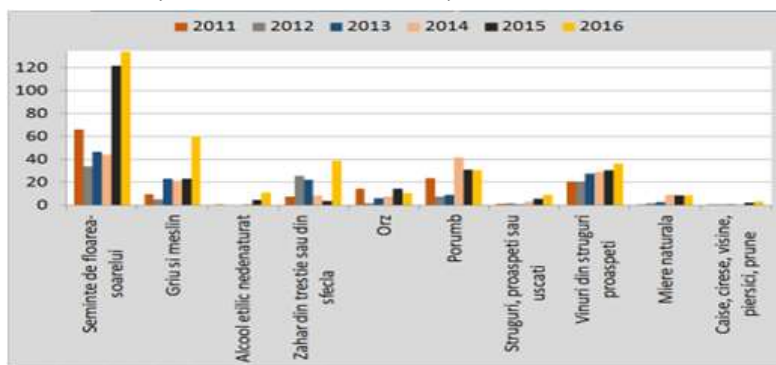
Figura 1. Principale destinații ale exporturilor Republicii Moldova în UE, mil USD

Sursa: Calcule Expert Group in baza datelor BNS

Totodată, analiza comparativă pe regiuni a exporturilor denotă o evoluție mult mai stabilă a acestora în direcția Uniunii Europene comparativ cu alte destinații. Astfel că, exporturile către UE au înregistrat un trend ascendent în termeni valorici pentru întreaga perioadă analizată.

În mod evident, cel mai important partener comercial din această regiune, dar și în general, rămâne a fi România cu o pondere de 25% în total export a țării (sau circa 39% în total export UE). Aceasta este urmată de Italia și Germania cu ponderi de 9,7% și respectiv 6,2%.

Printre principalele produse agroalimentare care au fost exportate către UE sunt semințele de floarea soarelui care dețin o pondere de 25% în exporturile agroalimentare în UE, acestea fiind exportate în proporție de 44% în România și 32% în Marea Britanie. Exporturile de nuci dețin o pondere de 15% în exporturile de produse agroalimentare în UE, iar principalele destinații fiind Franța (37%), urmată de Austria și Germania, fiecare cu câte 14%. Uleiul de floarea soarelui, la rândul său ocupă o pondere de 10% în exporturile de produse agroalimentare destinate UE, fiind livrate în mare parte pe piețele din Spania (45%) și Italia (40%).

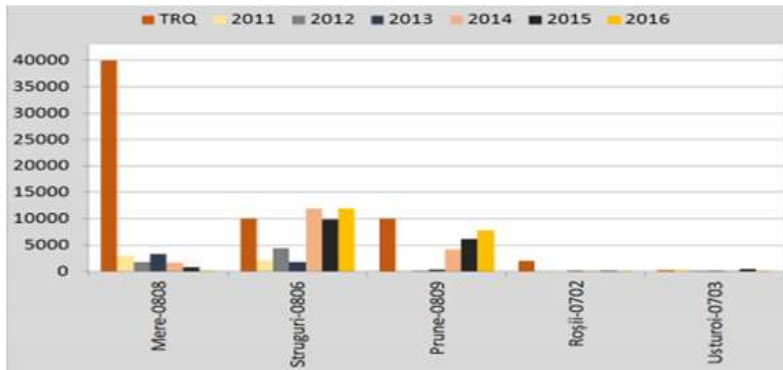

Figura 2. Principalele produse agroalimentare exportate în UE care au înregistrat creșteri, mil USD

Sursa: Calcule Expert Group in baza datelor BNS

Ținând cont de faptul că diferența majoră între regimul comerciale anterior și actualul regim din cadrul ZLSAC s-a reflectat asupra produselor agricole contingentate, este important de a analiza în special evoluția acestor exporturi. Reieșind din faptul că din motive obiective agenții economici din Republica Moldova nu pot exporta un șir de produse

contingentate (cum ar fi citricele sau produsele de origine animală, etc, astfel, din cele șase produse pentru care sunt prevăzute contingente tarifare (scutite de plata prețurilor de intrare), au fost utilizate într-o oarecare măsură doar două. Contingentul tarifar pentru struguri a fost utilizat în proporție de 94% în anul 2015 și de 100% în anul 2016, iar cel pentru prune în proporție de 62% în anul 2015 și de 75% în anul 2016. Din păcate celelalte contingente tarifare au rămas nevalorificate.

Figura 3. Evoluția exporturilor în UE de produse agricole contingentate scutite de plata prețurilor de intrare (la nivel de 4 cifre HS), mii tone

Sursa: Calcule Expert Group in baza datelor BNS

Totodată, evoluția exporturilor de mere a fost una nesatisfăcătoare, fiind caracterizată de o stagnare și chiar diminuare în timp (deși exporturile istorice la fel au fost neînsemnate). O astfel de evoluție ar putea fi explicată prin apariția unui surplus a acestora pe piața internă a UE odată cu impunerea restricțiilor de către Federația Rusă la importul

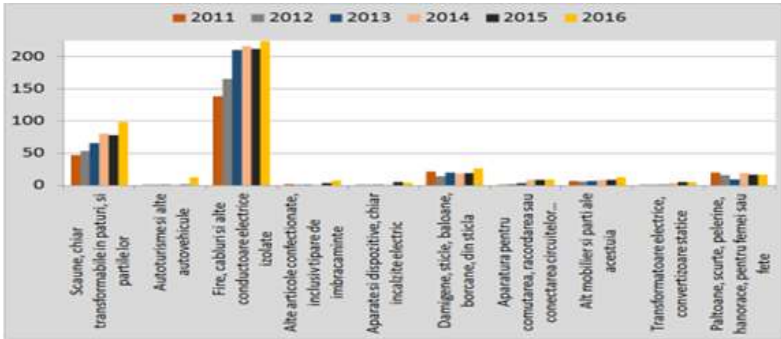
acestora din UE. Ce ține de exportul de tomate și usturoi, acestea nu se regăsesc printre produsele exportate masiv de către Republica Moldova, atât în direcția UE cât și către alte destinații.

Printre principalele produse non-agricole care au fost exportate către UE rămân a fi firele și cablurile care dețin o pondere de peste 28% în exporturile non-agricole în UE, fiind exportate în proporție de 92% în România.

Acestea fiind urmate de exporturile de scaune (tapițerii auto) care dețin o pondere de 12% în exporturile de produse non-agricole în UE, iar principala destinație a acestora fiind Olanda și România cu ponderi de 79% și respectiv 19%.)

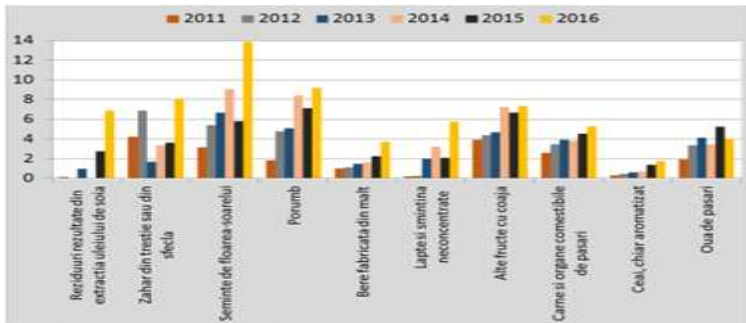
De cealaltă parte, topul categoriile de produse non-agricole care au înregistrat cele mai mari diminuări la export în UE sunt dominate de cele aferente industriei textile (îmbrăcăminte, încălțăminte și valize). Astfel, cele mai dinamice importuri au fost cele de reziduuri rezultate din extracția uleiului de soia care s-au majorat de 9,6 ori în perioada de referință, acestea fiind originare din România (deși anterior importurile acestor produse erau nesubstanțiale).

De asemenea, importul de zahăr a înregistrat o majorare de 2,3 ori în perioada de referință, urmare la majorările livrărilor din Polonia (ajungând astfel la nivelul importurilor din CSI). În ceea ce privește evoluțiile pozitive ale importurilor de semințe de floarea soarelui și porumb (25% și 21% respectiv) acestea au fost determinate de importurile de semințe destinate însămânțării în perspectiva îmbunătățirii sectorului fitotehnic.

Figura 4. Principalele produse non-agricole exportate în UE care au înregistrat creșteri, mil USD
Sursa: Calcule Expert Group in baza datelor BNS

Similar, majorările înregistrate pentru importurile de ouă de păsări (+23%) au fost constituite în exclusivitate din ouă fecundate pentru incubație, iar evoluția dată fiind datorată dinamizării sectorului avicol.

Figura 5. Importurile Republicii Moldova de produse agroalimentare din UE

Sursa: Calcule Expert Group în baza datelor BNS

6) Beneficiile DCFTA pentru Moldova

DCFTA oferă avantaje într-o varietate de moduri, atât pentru societatea din Moldova, cât și pentru întreprinderi.

1. DCFTA este benefic pentru Republica Moldova în ceea ce privește creșterea venitului național. Pe termen scurt, prin contribuția DCFTA, se preconizează o creștere a venitului național cu 75 milioane euro pentru Republica Moldova, pe termen lung, creșterea estimată a venitului național pentru Moldova ar fi de aproximativ două ori mai mare (142 milioane euro). Modificările relative ale venitului național al Moldovei ar trebui să ducă la o creștere a PIB-ului cu 5,4% pe termen lung.

2. DCFTA va stimula comerțul dintre UE și Republica Moldova. Se estimează o creștere a exporturilor cu 15% și 16% pe termen scurt și pe termen lung, importurile vor crește cu 6% și 8%. Prin urmare, este de așteptat faptul ca DCFTA să contribuie la o îmbunătățire relativă a balanței comerciale pentru Republica Moldova pe termen scurt. Pe termen lung, reducerea măsurilor netarifare ar trebui să rezulte în obținerea de beneficii pentru Republica Moldova în valoare de 283 milioane euro.

3. Înăsprirea normelor interne va duce la îmbunătățirea siguranței produselor de larg consum și, prin urmare, a consumatorilor în general. DCFTA, prin furnizarea unui regim comercial mai stabil și previzibil, bazat pe legislația UE, preconizează stimularea fluxului de ISD europene în țară, crearea mai multor întreprinderi și consolidarea competitivității economiei și sectoarelor în parte.

4. Salariile în Moldova vor crește cu 3,1% pe termen scurt și cu 4,8% pe termen lung. În același timp, se așteaptă o scădere a prețurilor de consum cu aproximativ 1% pe termen scurt și 1,3% pe termen lung, în principal datorită creșterii concurenței importurilor.

Concluzii

Primii 2 ani de implementare a ZLSAC au fost marcați de probleme economice și politice grave atât interne, cât și externe, care au afectat performanțele comerciale ale țării și au admis apariția unor speculații vizavi de caracterul benefic și oportunitățile create de acest acord. Însă chiar și în aceste condiții s-a reușit de a demonstra atât viabilitatea acordului în cauză, cât și potențialul pe care îl deține, iar analiza datelor statistice de mai sus probează sustenabilitatea acestor argumente:

- Totodată, evoluția exporturilor de produse agroalimentare în UE a fost determinată atât de condițiile climaterice, cât și de restricțiile comerciale impuse de către Federația Rusă odată cu semnarea Acordului de Asociere cu UE. La fel, un impact indirect negativ asupra evoluției exporturilor de produse agroalimentare l-au avut și tensiunile regionale, care au rezultat în sancțiuni economice și restricții comerciale aplicate reciproc de UE și Federația Rusă. Chiar și în aceste condiții exporturile date au înregistrat o majorare în termeni valorici de circa 25% în perioada de referință, reușind să compenseze într-o oarecare măsură pierderea piețelor din est.

- Din produsele agricole supuse contingentării care sunt scutite de aplicarea prețurilor de intrare, au fost utilizate practic în totalitate cotele pentru struguri și prune. Din păcate contingentul pentru mere rămâne nevalorificat.

- În pofida multipleror temeri și speculații în ceea ce privește invazia mărfurilor agroalimentare din UE, tabloul indică asupra unei evoluții contrare. Astfel că, importul de produse agroalimentare din UE a înregistrat un trend negativ

- Consolidarea eforturilor ce vizează includerea Republicii Moldova în grupul țărilor terțe care au dreptul de a exporta produse de origine animală pe piața UE.28

- Renegocierea volumelor contingentelor existente în sensul majorării acestora pentru acele categorii de produse care au demonstrat un potențial mai mare la export.

- Evaluarea permanentă a sectoarelor economiei care ar putea fi prejudiciate și eventuala aplicare a măsurilor de protecție comercială prevăzute de acord.

- Acordarea suportului necesar producătorilor autohtoni pentru a facilita penetrarea noilor piețe, sau de a face față concurenței pe piața internă.

Referințe bibliografice:

- 1) Delegația Uniunii Europene în Moldova. Moldova și UE. Comerț. 12.09.2016. Disponibil la: http://eeas.europa.eu/archives/delegations/moldova/eu_moldova_trade_relation/index_ro.htm
- 2) Oportunitățile standartelor europene și soarta GHOST-urilor.22.09.2014. Disponibil la :<http://www.budgetstories.md/oportunitatile-standardelor-ue/>

- 3) ZLSA. Beneficiile pentru Moldova. Disponibil la: <http://dcfta.md/beneficiile-pentru-moldova>
- 4) Primele rezultate palpabile ale Acordului de Asociere cu UE. Expert Grup 24 Noiembrie 2014. Disponibil la adresa: <http://expert-grup.org/ro/biblioteca/item/1045-rezultate-aa&category=183>
- 5) Extra-EU trade by partner. 28/03/17. Disponibil la: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/ext_lt_mainrawm
- 6) Ministerul de Economie. Comerț exterior. Disponibil la adresa: <http://www.mec.gov.md/ro/content/comert-exterior>
- 7) Exporturile Republicii Moldova și impactul ZLSAC. 03.03.2017. Disponibil la: <http://infoeuropa.md/politici-comerciale/exporturile-republicii-moldova-si-impactul-zlsac/>
- 8) Relațiile comerciale UE – Moldova: situația actuală și perspectivele de aprofundare. Expert-Grup. Disponibil la: <http://www.expert-grup.org/ro/proiecte/item/736-rela%C8%9Biile-comerciale-ue-%E2%80%93-moldova-situa%C8%9Bia-actual%C4%83-%C8%99i-perspectivele-de-aprofundare&category=6>
- 9) Relațiile comerciale dintre Republica Moldova și UE. DCFTA UE-Moldova. Disponibil la: <http://dcfta.md/relatiile-comerciale-dintre-republica-moldova-si-ue> și eeas.europa.eu
- 10) Relații RM-UE. Guvernul Republicii Moldova. Pagina informațională despre integrare, disponibil la: <http://gov.md/europa/ro/content/rela%C8%9Bii-rm-ue>

**PARTICULARITIES OF MIGRATION FLOWS OF
EU MEMBER STATES**

Veronica MÎRZÎNCU, student,
International Economic Relations Faculty,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: veronicamirzincu@gmail.com

Rodica CRUDU, PHD, assoc, prof.,
Jean Monnet Professor,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: rodikakrudu@gmail.com

Abstract: *Migration represents an objective, progressive and, at the same time, complex and discrepant process. It appears to be one of the main factors in shrinking all the barriers to communication and transportation. Migration phenomena in the European Union has evolved during hundred years due to many achievements, such as the Treaty of European Community, the Lisbon Treaty, Schengen Agreement, European Agenda etc. One of the main realization was the Schengen Agreement that allowed every EU citizen to travel, work and live in any European Union country without special formalities. The main aim of this paper is to identify the chief characteristics of European migration flows during the last decade. The theoretical background and analyzed data show that in spite of different problems, the European Union assures the same rights and priorities to migrants as same as local people.*

Key words: emigrants, immigrants, Schengen, refugee, policy

1) Introduction:

The research study brings much-needed clarity to the changing patterns of migration over time in the European Union. Moreover, the article has to represent various countries case studies, in order to explain many aspects of migration policies and provides numerous examples of the extent to which countries actively are engaged in this phenomenon. The present research is elaborated to highlight a variety of aspects of the socio-economic situation of migrants including labour market situation. More recently, certain migrant worker policies have focused on attracting highly skilled or educated migrants. The research approaches the different migration-related factors (reason for migration, consequences in the host and home countries).

2) Methodology:

The methodology includes theoretical background and data findings that outline the matter from all points of view. The quantitative data is used mainly to draw relevant conclusions based on calculations and present statistics. The qualitative data is used to empower the figures presented and in patches to give specific reasons for the decrease or increase in the indicators. The article comprises five main directions: 1) What are the main migration features in the EU? 2.)What refugee crisis in the EU represents? 3)What are the effects on home and host countries? 4) How European Union controls the migration phenomena? 5) How migration phenomena influences the Republic of Moldova?

3) What are main migration features in the EU?

As an area of 28 countries with more than 500 million inhabitants, the European Union is currently the world's best research laboratory on legal, transnational migration. Migration within European Union occurred some phases:

1) From the 1950s to 1974: Guest Worker Schemes and Decolonization: In the period after the Second World War, North-Western Europe was economically booming. Industrial production, for example, increased by 30 % between 1953 and 1958. Local workers could not fill the vacancies, as labor reservoirs were limited. As a result, North-Western European governments started to recruit labor in peripheral countries. The main destination countries were Belgium, France, Germany, Luxembourg, the Netherlands, Sweden, and Switzerland. At the end of this period, most migrants in North-Western Europe originated from Algeria, Greece, Italy, Morocco Portugal, Spain, Tunisia, Turkey, and Yugoslavia came to the European continent.

2) From 1974 to the End of the 1980s: The Oil Crisis and Migration Control

The oil crisis of 1973–1974 had considerable impact on the economic landscape of Europe. The crisis gave impetus to economic restructuring, sharply reducing the need for labour. Switzerland and Sweden were the first countries to invoke a migration stop, respectively, in 1970 and 1972. Others followed: Germany in 1973 and France in 1974. Policies aiming to control and reduce migration, however, transformed rather than stopped migration. This period was characterized by the dramatic increase in asylum applications from within Europe in the early 1990s, for example,

accompanied the disintegration of the Soviet Union and the Yugoslavian wars. Greece, Italy, Portugal, and Spain had long been emigration countries.

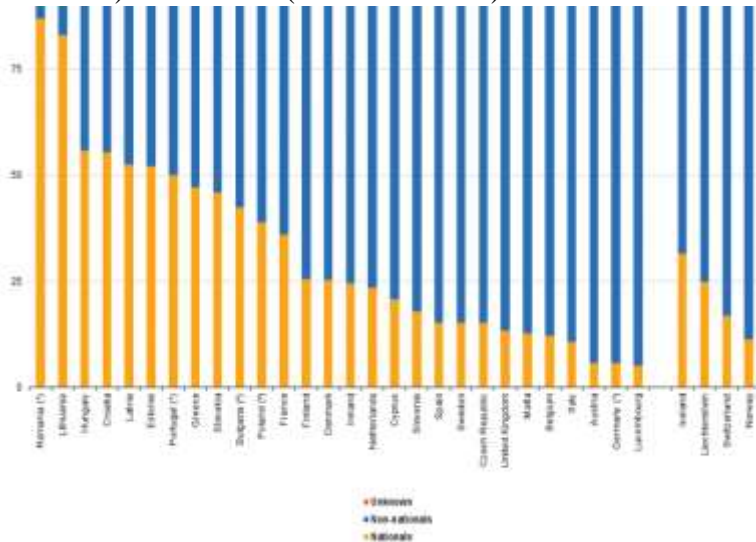
3) From the 1990s to 2014. Recent Trends in Migration within Europe.

Patterns of migration from, towards, and within Europe undertook significant changes and further diversification starting in 1990. The collapse of the Iron Curtain and the opening of the borders of Eastern Europe induced new migration flows across Europe. The main countries of origin during this period were the Federal Republic of Yugoslavia (836,000), Romania (400,000). The 1992 Maastricht Treaty's elimination of borders considerably eased intra-EU movements. At the same time, entrance into the EU became progressively restricted due to the unification of the European market, which imposed strict border controls and visa regulations. Many European countries stepped up attempts to attract highly skilled or educated migrants. This goal is still reflected in a number of national programmes today, for example, in Denmark, Germany, Sweden, and the UK. The EU Expansion of 2004 brought in 10 new members, while expansion of 2007 added Romania and Bulgaria. Many nationals of the new member-states moved to seek work, especially in the UK and Ireland. Total inflows into European OECD countries (that is, EU25 plus Switzerland and Norway) have been above 2 million for each year since 2000.

4) From 2015 - until now

A total of 4.7, million people immigrated to one of the EU-28 Member States during 2015, while at least 2.8 million

emigrants were reported to have left an EU Member State. Germany reported the largest total number of immigrants (513.2 thousand) in 2015, followed by the United Kingdom (295.3 thousand), France (133.4 thousand), Spain (119.4 thousand) and Poland (102.9 thousand).

Figure 1.1. Distribution of immigrants by citizenship, 2015 (% of all immigrants)

Source: http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

In 2015, the relative share of national immigrants, in other words immigrants with the citizenship of the EU Member State to which they were migrating, within the total number of immigrant was highest in Romania (87 % of all immigrants), Lithuania (83 %), Hungary (56 %), Croatia (55 %), Latvia (52 %), Estonia (52 %) and Portugal (50 %). A specific feature of contemporary migration is the increase of

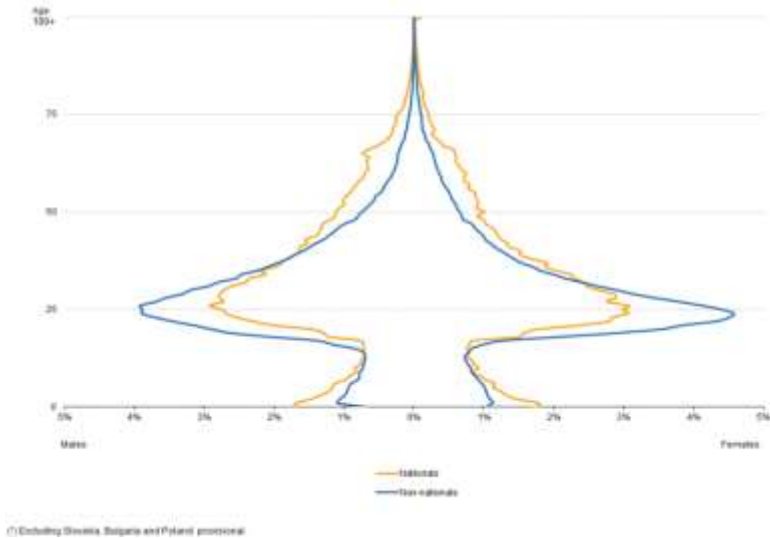
women's share in the global migration flows, the so-called feminization of migration. The highest proportion of women are Cyprus and Croatia (55% and 57% respectively), in Cyprus, this was mainly due to women with Filipino, Sri Lankan and Vietnamese citizenship, and the lowest proportion was in Slovenia and Romania (33% and 36%)

Regarding the gender distribution of immigrants to the EU Member States in 2015, there were slightly more men than women (56 % compared with 44 %). The Member State reporting the 23 highest share of male immigrants was Germany (63 %); by contrast, the highest share of female immigrants was reported in Cyprus (57 %).

Immigrants into EU Member States in 2015 were, on average, much younger than the total population already resident in their country of destination. On 1 January 2016, the median age of the total population of the EU-28 was 42.6 years. By contrast, the median age of immigrants to EU-28 in 2015 was 27.5 years.

3) What refugee crisis in the EU represents?

In the recent years, Europe has experienced the greatest mass movement of people since the Second World War. More than 1 million refugees and migrants have arrived in the European Union, the large majority of them fleeing from war and terror in Syria , Afghanistan, Iraq, Pakistan, etc. The migration flow is affecting transit countries, such as Turkey, Greece and Libya, sometimes-overwhelming national emergency response capacities.

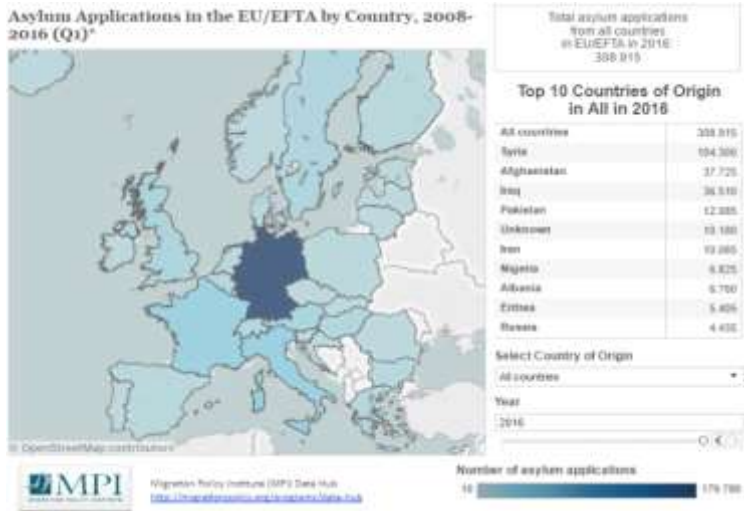

Figure 1.2. Age structure of immigrants by citizenship, EU, 2015

Source: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Age_structure_of_immigrants_by_citizenship,_EU-28,_2015\(%C2%B9\)_\(%25\).png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Age_structure_of_immigrants_by_citizenship,_EU-28,_2015(%C2%B9)_(%25).png)

According to Eurostat, EU member states received over 1.2 million first-time asylum applications in 2015, more than double that of the previous year. Four states (Germany, Hungary, Sweden, and Austria) received around two-thirds of the EU asylum applications in 2015, with Hungary, Sweden, and Austria being the top recipients of asylum applications per capita.

Figure 1.3. Top ten nationalities of Mediterranean Sea arrivals 2016

Source: <http://www.migrationpolicy.org/programs/datahub/charts/asylum-applications-euefta-country-2008-2016?q1?width=1000&height=850&iframe=true>

4) What are the effects on home and host countries?

CASE STUDY: The impact of migration in Romania as a origin country:

1. For the first time after 1968, the Romanian population has declined below 20 million. Nowadays, the Romanian immigrants are the biggest foreign community in Italy and Spain and, at the beginning of 2014, only within the EU there were residing more than 2.4 million Romanians, an increase of 12% compared to 2012 and 120% compared to 2007.

2. The main sociological impact of migration is linked to family separation and the abandonment of children and the

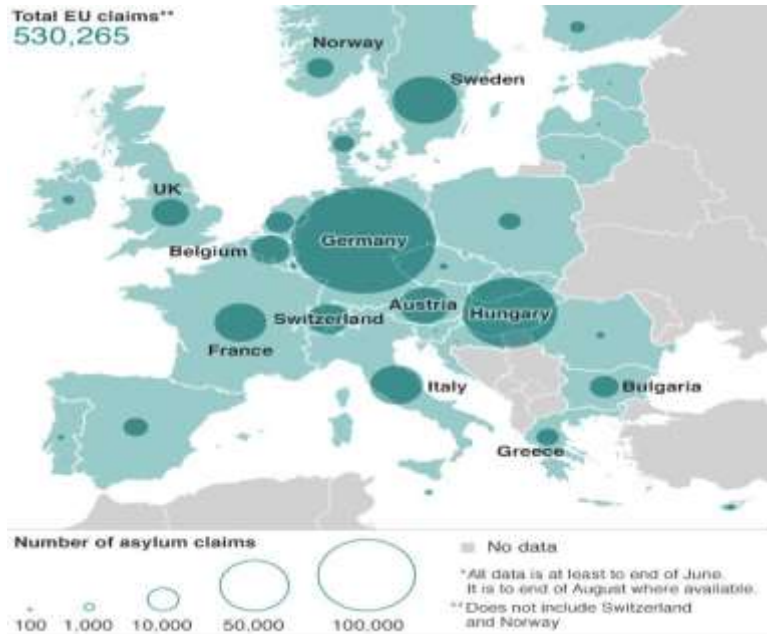
elderly. It is well known that the money remittances received by those left behind are reducing poverty and increasing consumption. However, the positive impact of money remittances cannot counteract the emotional effects of the children left behind.

3. Moreover, the healthcare workers migration is causing an acute workforce deficit within the healthcare system, aggravating the problems of the healthcare system in Romania. Every year, 2% of the medical staff is leaving the country and the wages gained abroad are sufficiently high in order to ensure family reunification.

CASE STUDY: The impact of migration in Great Britain as a destination country:

1. Increase in aggregate demand and Real GDP. Net inflows of people also lead to an increase in aggregate demand. As well as increasing the supply of labour, there will be an increase in the demand for labour, relating to the increased spending within the economy.

2. An important target of net migration is higher education. In 2010/11, there were 428,225 international students, studying in the UK. These students may not show up in long-term migration trends. But, the short term effects are quite important. The Russell Group of leading universities suggest foreign students contribute £2.5bn a year in fees, helping to finance higher education for domestic students.

Figure 1.4 Asylum claims in Europe, 2015

Source: <http://www.bbc.com/news/world-europe-34131911>

3. Social issues. The UK faces an acute housing shortage, but also an unwillingness to build on increasingly scarce green belt land. In many cities, it is difficult to build more roads because of limited space. Increased population could increase congestion and urban pollution. Therefore, the increase in real GDP has to be measured against these issues, which affect quality of life.

5) How European Union controls the migration phenomena?

DG Migration and Home Affairs policy portfolio comprises migration and asylum, internal security including cooperation

with industry and the Europe for Citizens programme. The first area includes issues related to legal and irregular migration, integration, readmission and return. The second encompasses the fight against organized crime and terrorism, police cooperation and the management of the EU’s external border. The EU also actively cooperates with non-EU countries to work together on migration- and security-related challenges.

6) How migration phenomena influence the Republic of Moldova?

According to the data of the Ministry of Foreign Affairs and European Integration (MFAEI), obtained from diplomatic missions and consulates, the estimated number of Moldovan citizens living abroad by the end of 2015, regardless of the length of stay, was about 805.5 thousand. The analysis of the distribution of the host countries shows that about 76% of Moldovan citizens living abroad are registered in the Russian Federation and Italy.

Figure 1.5. Top Remittance-Receiving Countries, 2014 percent of GDP

Source: <https://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/4549025-1450455807487/Factbookpart1.pdf>

The effects of migration process for the Republic of Moldova:

1) Remittances. The Republic of Moldova now has one of the highest proportions of money transfers from abroad relative to its GDP, currently at more than 25 % per cent. Republic of Moldova is one of the most dependent country in the world from the remittances.

2) The brain- drain process. Many highly qualified specialists settle abroad and either get a specialist job or become self-employed. This is a major drawback for Moldova, where there is a real need for highly educated specialists. The main destinations for high qualified that tend to migrate is in Europe (mostly to Germany, England or Romania) or the USA.

3) The impact of the intra-family relations. Life for young children and teenagers in particular is very difficult at the moment. Family life often revolves around alcohol abuse, violence and the absence of one or more parents. Around 38,000 girls and boys in Moldova are considered social orphans because their fathers or mothers work abroad and the children end up in homes. Divorce is common among Moldovan migrants. Left-behind children are also vulnerable to human trafficking and labor exploitation.

Conclusion

A total of 4.7 million people entered to one of the EU Member countries during 2015 while, at least 2.8 million emigrants were reported to have left an EU Member State.

The countries with the largest total number of immigrants in 2015 are Germany (513.2 thousand), United Kingdom (295.3 thousand), France (133.4 thousand), Spain (119.4 thousand) and Poland (102.9 thousand). The main source of immigrants is from Romania, (87 % of all immigrants), Lithuania (83 %), Hungary (56 %), Croatia (55 %). Globally, United Kingdom reported the highest share of emigrants, followed by Poland, Germany and Romania.

In recent years, Europe was subjected to many changes, especially the Refugee Crisis that more than 1 million refugees and migrants have arrived to the EU. The majority of them fleeing from terror and wars origin from Syria and other troubled countries. The largest share of immigrants are from Syria, Afghanistan and Iraq. The main destination countries are Germany, Hungary, Sweden and Austria, that received around two-thirds of the EU's asylum applications in 2015.

The main consequences in the source countries of the EU are rising in the volume of remittances, increasing in the unemployment rate, shrinking of the population. On the other side, the main effects in the destination countries represent migrants entrepreneurs contribute to job creation, increasing in the employment rate, illegal immigrants could become as victims of human trafficking, etc

The main destination countries of Moldovan migrants: Russia, Italy, Ukraine, Rumania, Portugal, Spain, Greece, Turkey, and Israel. A significant part of the country's population and remittances contribute to GDP growth, but, at the same time, depletes human potential, reducing labour

resources in the working-age population and its qualification level.

EU faced many problems and difficult situations during the years, adopting different policies, controlling the migration phenomena in all possible ways. That's why migration within European Union, in spite of refugee crisis, is obviously organized and managed. Migration from the economic point of view has a significant role, in order to cover the European market, to attract high qualified specialists and for sure, to solve the demographic problems. Hence, due to the EU policies, measures, programs, migration will constitute one of the main objectives in the near future. And moreover, EU will assure that every immigrant will have the same rights and priorities as same as local people, because migration has the potential for bringing people together culturally and ensure opportunities for people to mix and integrate.

References:

1. STEPHEN CASTLES & MARK J. MILLER. *The age of migration, international population movements in the modern world*. 4TH edition. Academia de studii economice, biblioteca științifică 314 c-28
2. MOLLE W. *Economia integrării europene, Teorie, practica, politici*. 9789975947633, Editura, Epigraf.
3. CHRISTOF VAN MOL.HELGA DE VALK.*Processes and Policies in Europe*.2016 978-3-319-21673-7
4. NADEJDA SISCAN. *Revista/ Journal Economica* nr.1(75) 2011 ASEM

5. NADEJDA SISCAN. *Revista/ Journal Economica* nr.1(71) 2010 ASEM
6. NADEJDA SISCAN. *Revista/ Journal Economica* nr.4(74) 2011 ASEM
7. EUROSTAT. Migration and migrant population statistic, 2017. Available at:
8. http://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics
9. IOM'S Global Migration Data Analysis Centre GMDAC, 2015. Available at: file:///C:/Users/utente/Downloads/global_migration_trends_2015_factsheet.pdf
10. EUROPEAN COMMISSION. *Delivering on migration.* Available at: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/2-years-on-migration_en.pdf
11. EUROSTAT Statistical books, *Migrants in Europe. A statistical portrait of the first and second generation*, 2011 Edition. Available at: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/5727749/KS-31-10-539-EN.PDF>
12. WORLD BANK GROUP [US]. *Migration and remittances factbook*, 2016 THIRD EDITION. Available at: <https://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/4549025-1450455807487/Factbookpart1.pdf>

**CULISELE ZONEI EURO
ÎN CONTEXTUAL ACTUAL AL UNIUNII
MONETARE EUROPENE**

Livia Țîbîrnă, student, Facultatea Relații Economice
Internaționale,
Academia de Studii Economice a Moldovei
E-mail: liviatibirna@gmail.com

Marina POPA, lector universitar,
Academia de Studii Economice a Moldovei
E-mail: socolovschi_marina@yahoo.fr

Abstract: *La création de l'Union Economique et Monétaire a été, pour ses adhérents, un processus naturel et nécessaire du point de vue économique, financier et politique. Après avoir suivi beaucoup d'Etats partageant, pour une période déjà assez longue, une monnaie unique, on a réussi à formuler des conclusions vis-à-vis de l'évolution de l'UEM. En meme temps, il est important de se questionner sur les grands sujets en debat en ce qui concerne la continuité de cette Union. Dans le contexte financier actuel, l'aspect le plus important pourrait etre l'identification d'une corrélation entre les divergences d'ordre politique entre les Etats-membres et les perspectives du projet de la Zone Euro dans un moyen et long terme.*

Cuvinte - cheie: Zona Euro, Uniune Economică și Monetară, rată de schimb, integrare regională.

JEL: N24; O16; O52

1. Introducere

A crea o monedă e un proces complex, iar a reuși adoptarea acesteia, într-un mod pașnic, de către națiuni și popoare diferite este, istoric vorbind, un fapt foarte rar. Aproape șase decenii au fost necesare ca statele care formează astăzi Uniunea Europeană să utilizeze aceeași monedă, care să îndeplinească un dublu rol: economic (ca și instrument de schimb) și politic. Un dicton medieval spune că „moneda face regele”, iar Euro a contribuit considerabil la accentuarea identității europene a cetățenilor Uniunii, funcțiile sale fiind însă în primul rând de ordin economic.

Creșterea rapidă a datoriei statelor occidentale a devenit un subiect de preocupare în cadrul Uniunii Europene. Această criză a datoriilor suverane este considerată a fi o urmare a crizei financiare internațională resimțite încă din 2007, cu o particularitate distinctă – se manifestă mai degrabă la nivelul statelor decât în activitatea instituțiilor financiare. În contextul crizei datoriilor suverane, zona euro traversează o gravă criză instituțională care a scos la suprafață fragilitățile proiectului Uniunii Economice și Monetare. În rândurile ce urmează, ne propunem să aprofundăm subiectul evoluției uniunii monetare și particularitățile crizei zonei euro, înainte de a evoca marile controverse vis-a-vis de viitorul unui asemenea proiect.

Pentru a compensa lipsa de devize a țărilor europene, Organizația Europeană de Cooperare Economică (OECE) pune în aplicare, în septembrie 1950, Uniunea Europeană de Plăți (UEP). Acest sistem multilateral a permis dinamizarea schimburilor în regiune (în baza unei rate estimate în raport

cu realitățile economice naționale de atunci). UEP a pregătit terenul pentru reintroducerea, în 1958, a convertibilității monedelor europene, fiind înlocuită la 27 decembrie 1958 cu Acordul Monetar European (AME). Reflecțiile asupra unei Uniuni Monetare propriu-zise au contiat într-o manieră aproape secretă. În 1960 Robert Triffin sugerează un plan de creare a Uniunii Economice și Monetare și de implementare a monedei unice. Cu toate acestea, scheme concrete de cooperare monetară au apărut doar peste un deceniu și au fost solid implementate 20 de ani mai tarziu, odată cu Sistemul Monetar European (SME).

2. Etapizarea formelor de integrare regională și evoluția UEM

În altă ordine de idei, Uniunea monetară apare ca fiind una din etapele integrării regionale. În 1961, economistul ungar Béla Balassa propune următoarea tipologie a formelor de integrare regională, de la cea mai simplă la cea mai complexă: zonă de liber schimb, uniune vamală, piață comună și piață unică, Uniune economică și monetară și, într-un final, uniune politică. Adoptarea unei monede unice pare a fi deci continuarea firească a procesului de integrare pe care l-a cunoscut Uniunea europeană (iar înaintea ei – CEE) începând cu anii 1950. Tot ea concretizează viziunea lui Victor Hugo exprimată în 1855: „En monnaie, comme en toute chose, circulation, c'est unité”. [1, pag.39]

Cu toate acestea, zona euro ar presupune, la momentul actual, mai multe costuri decât beneficii. Această abordare e întâlnită și în scrierile lui Milton Friedman, conform căruia

absența federalismului conduce la ajustări permanente care defavorizează și mai mult țările îndatorate. Mai mulți autori susțin astăzi că menținerea Uniunii monetare va necesita transformări instituționale importante, deci nesigure.

Referințele istorice ale uniunilor monetare demonstrează că UEM a Europei este un proiect inedit. Primele manifestări ale unei uniuni de acest gen au avut loc în Grecia Antică, orașele căreia se aliau pentru a bate o monedă comună. Un alt exemplu poate fi fondarea celui de-al doilea Reich german în 1871. Chiar dacă ambele reprezintă uniuni intra-statale, ele s-au dovedit a fi și cele mai durabile în timp. Una din explicații ar fi, potrivit economistului Wim Vanthoor, faptul că doar uniunile monetare bazate pe o uniune politică prealabilă pot reuși. [2, pag. 19] Este cazul Statelor Unite ale Americii, care a doptat dolarul ca monedă unică în momentul în care confederațiile și-au unificat datoria publică și s-au organizat într-o federație. Rămâne de văzut care va fi evoluția în timp a UEM Europene și în ce măsură se poate adeveri ipoteza: „Dacă crearea Uniunii Europene a putut să se înfăptuiască lăsând mult timp în umbră aspectul monetar, ea ar putea să se destrame tot din cauza propriei monede”. [Jacques Rueff, 1950]

De la crearea și până la abandonul său în favoarea monedei unice, SME a cunoscut două faze distincte :

1. În perioada 1979 – 1987 la SME s-au aliniat 11 țări și s-a reușit reducerea variabilității ratelor europene de schimb.

Anii 1987 - 1992-93 au marcat un SME care crea iluzia unei stabilități, până la marea sa criză de la începutul anilor

1990. Alte 3 țări (Spania, Portugalia și Marea Britanie) se alătură mecanismului european de schimb.

Un moment decisiv urmează în 1992 odată cu semnarea Tratatului Maastricht. Raportul „Delors”, având misiunea să propună măsuri concrete în vederea creării UEM, sugerează că o monedă unică este recomandată, dacă nu chiar necesară. Această ipoteză a stat la baza negocierilor de mai departe, iar tratatul din 1992 prevedea trecea la moneda unică în 3 faze :

1. Prima presupunea liberalizarea circulației capitalurilor (începută, de fapt, încă în 1990) pentru a ajunge la crearea pieței unice în 1993
2. A doua fază a impus statelor respectarea anumitor norme, inclusiv a cauzei „no bailing-out”, adică nici un stat nu este responsabil pentru datoriile altor state
3. Cea de-a treia era fixarea irevocabilă a ratelor de conversie a monedelor și trecerea la moneda unică, având ca termen de aplicare perioada 1 ianuarie 1997 – 1 ianuarie 1999.

În plus, fiecare stat candidat trebuie să respecte numeroase criterii pentru a se putea alătura uniunii, or aceste criterii au multe lacune de ordin juridic, statistic, și mai ales economic. Dificultatea de a le aplica în practică (în 2011, doar 3 țări corespundeau cerințelor stipulate în tratat) a condus la simplificarea lor semnificativă.

Institutul Monetar European urma să pregătească crearea unui Sistem European al Băncilor Centrale, care să reunească Banca Centrală Europeană (BCE) nou-creată cu Băncile Centrale ale statelor membre. BCE a fost însărcinată cu un obiectiv unic: menținerea stabilității prețurilor în zona

euro. Beneficiile urmau să fie multiple: transparența prețurilor relative, reducerea primelor de risc, limitarea distorsiunilor fiscale, favorizarea coeziunii sociale și politice, menținerea competitivității prețurilor produselor europene pe piețele internaționare ș.a. Denumirea definitivă „euro” a fost fixată în decembrie 1995, iar în mai 1998, în cadrul Consiliului European Extraordinar întrunit la Bruxelles, șefii de stat decid emiterea euro începând cu 1 ianuarie 1999 la ora locală zero (în Frankfurt, unde era sediul BCE). De la forma inițială de monedă scripturală și financiară, în iulie 2002 euro devine și unica monedă fiduciară recunoscută în zona euro. În același timp, există un Mecanism European al Ratelor de Schimb care reglementează relațiile monetare ale țărilor aderente la UEM și cu statele din afara zonei euro.

- Introducerea monedei unice urmărea numeroase avantaje micro și macroeconomice :
- Suprimarea costurilor tranzacționale, respectiv favorizarea schimburilor intracomunitare
- Favorizarea transparenței prețurilor și costurilor
- Ameliorare condițiilor de concurență
- Partajarea puterii monetare în cadrul UEM (în 1980, sistemul monetar devenise asimetric în favoarea Germaniei)

Multiple au fost însă și costurile ce urmau să însoțească crearea UEM. În contextul globalizării financiare și a mobilității capitalurilor, fixarea ratei de schimb a fost greu de suportat pentru țările cu o monedă slabă, acestea fiind condamnate să mențină o rată înaltă pentru a împiedica ieșirile de capital. Transferul suveranității monetare către BCE a mai

provocat și pierderea, într-o anumită măsură, a autonomiei statelor asupra propriilor politici economice.

Criza financiară mondială care a debutat în 2007 s-a metamorfozat subtil în „criza euro” a anului 2010. Zona euro, această regiune a lumii unde au avut loc revoluții ce au schimbat pentru totdeauna nivelul de viață al popoarelor, se află astăzi într-o perioadă de quasi-stagnare. Realitățile economice au astăzi grave repercusiuni politice. Se observă ascensiunea partidelor de extremă-dreapta, extremă-stânga, ajungând să se interogheze chiar asupra viitorului marii realizări de după cel de-al doilea RM – Uniunea Europeană.

3. Zona Euro - un spațiu unic în procesul de integrare economică

Astăzi zona euro reprezintă un spațiu geografic alcătuit din cele 19 țări ce au aderat la UEM și care au adoptat euro ca și monedă națională. Specialiștii continuă să dezbată subiectul viabilității proiectului UEM, aducând numeroase argumente atât pentru, cât și împotriva acestuia. În acest context, iată care sunt 6 din cele mai discutate tematici :

1. Performanțele macroeconomice ale zonei euro. Se pare că crearea zonei euro nu a accelerat creșterea economică : rata anuală medie de creștere a PIB-ului era de 2,3% în perioada 1980-1989 și de doar 2,2% între 1999-2007. Începând cu 2007, criza a agravat și mai mult situația, iar creșterea economică în cadrul zonei a rămas sistematic inferioară celei din Statele Unite ale Americii.

2. Viabilitatea zonei euro. Aceasta traversează o gravă criză instituțională care i-ar putea pune în pericol integritatea, odată cu aprofundarea divergențelor macroeconomice între țările nordice și cele din SUD. Potrivit unor specialiști, actuala politică monetară a BCE ar fi în mod evident favorabilă Germaniei, Austriei, Olandei, Belgiei, Finlandei, și altor țări nordice, în special fiindcă rata de schimb ar fi adaptată specializării economice a respectivelor țări.
3. Riscul destrămării UEM. Criza euro a scos la suprafață scăpările admise încă la începutul proiectului: politica monetară este dictată de Banca Centrală Europeană – o instituție cu ambiții federaliste ce funcționează într-o Europă departe de a fi federală. Conform susținătorii ieșirii din zona euro, statele s-ar bucura de o serie de avantaje: restaurarea autonomiei asupra politicilor monetare în vederea reducerii îndatorării, reducerea deficitului comercial prin echilibrarea exporturilor și importurilor, posibilitatea de a ieși din cercul vicios al concurenței fiscale și de a-și recăpăta autonomia asupra politicii bugetare. Costurile, însă, ar fi enorme: costuri tehnice și de sistem legate de introducerea unei noi monede și de modificarea sistemelor informatice, riscul unui „război comercial” între partenerii europeni prin manipularea ratei de schimb („războiul monedelor”), riscul crizelor bancare dacă agenții

anticipează devalorizarea monedei odată cu părăsirea zonei euro, pierderi semnificative de capital pentru statele-partenere deținătoare de creanțe.

4. Este Germania modelul demn de urmat în cadrul zonei euro? Începând cu 2013, Germania a devenit exemplară pe plan macroeconomic și mulți specialiști consideră că menținerea UEM presupune convergența tuturor statelor către un sistem economic similar celui german. Însă anume aceste performanțe ar putea fi, potrivit altora, factorul destabilizator în cadrul uniunii. Tendința țărilor mai puternice din punct de vedere economic de a se îndepărta de codașele de la periferia eurozonei anunță, de fapt, o perioadă de slăbiciune economică pentru întreaga regiune.
5. Este euro o monedă suficient de puternică ? Crearea monedei unice a avut obiectivul implicit de a face față concurenței dolarului în cadrul sistemului monetar internațional, europenii sesizând oportunitatea de a juca un rol mai important pe scena internațională. Rata de schimb a euro în raport cu dolarul a variat de la 1,18 în 1999 până la 1,6 în 2008, aceasta fiind și valoarea maximă de până acum. Dar chiar și o monedă foarte puternică prezintă inconvenientul de a frâna exporturilor, întrucât produsele naționale, exprimate în devize, au un preț mai mare. Pe de altă parte, prețul produselor

de import exprimate în moneda națională se reduc, reducând astfel și competitivitatea statului respectiv.

6. Zona euro în calea ei spre federalizare. Criza zonei euro a accentuat necesitatea reformării sistemului politic în cadrul acesteia. Discrepanțele de ordin economic în interiorul UEM sunt din ce în ce mai evidente, iar unii specialiști consideră că actuala criză a datoriilor suverane nu poate fi depășită decât prin mutualizarea datoriilor publice (prin transfer din partea țărilor solvabile către cele aflate în dificultate), deci prin federalizare.

Remarcăm unele măsuri adoptate de curând, precum introducerea Semestrului european, adoptarea legislației Six Pack și Two Pack, reforma Pactului de Stabilitate și Creștere, care au contribuit la consolidarea supravegherii bugetare la nivelul întregii Uniuni și la gestionarea mult mai eficientă a situațiilor de instabilitate financiară în unele dintre statele membre.

Totodată, realizarea unei UEM mai profunde și mai echitabile este una dintre cele 10 priorități ale președintelui Comisiei Europene, Jean-Claude Juncker, enunțate în orientările sale politice, iar baza pentru atingerea acestui obiectiv (până în 2025) o reprezintă Raportul celor cinci președinți privind „Finalizarea Uniunii Economice și Monetare” prezentat la 22 iunie 2015.

Raportul celor cinci președinți propune o foaie de parcurs în vederea finalizării UEM prin realizarea de progrese pe patru fronturi în paralel:

1. în direcția unei veritabile *Uniuni economice* care să garanteze că fiecare economie dispune de caracteristicile structurale necesare pentru a prospera în cadrul Uniunii monetare;
2. în direcția unei *Uniuni financiare* care să garanteze integritatea monedei unice la nivelul întregii Uniuni monetare prin limitarea riscurilor la adresa stabilității financiare și prin sporirea gradului de partajare a riscurilor cu sectorul privat;
3. în direcția unei *Uniuni fiscale* care să ofere atât sustenabilitate, cât și stabilizare fiscală ;
4. în direcția unei *Uniuni politice*, care să se afle la baza componentelor enunțate anterior, prin intermediul unei răspunderi democratice veritabile, a legitimității și a consolidării instituționale.

Concluzii

Crearea monedei unice a fost benefică pentru un număr mare de state, având însă și anumite inconveniente. Drept dovadă servesc statele care au considerat necesar să ocolească această etapă în procesul lor de integrare regională. Analiza contextului macroeconomic și a progreselor statelor membre demonstrează, însă, că până acum beneficiile creării Uniunii Economice și Monetare au fost net superioare dezavantajelor tangente acesteia. Moneda unică și zona euro care îi este complementară a reușit să facă față numeroaselor crize cu care s-a confruntat până acum. Rămâne de urmărit îndeaproape evoluția lucrurilor, sau de găsit din timp un răspuns la

întrebarea: ce cale va urma de acum încolo UEM, în contextul unor constrângeri, dar și al unor critici din interior și din exterior tot mai dure?

Referințe bibliografice :

1. BIASUTTI J.-P., BRAQUET L. 50 fiches pour comprendre la zone euro. Bréal 2013 ISBN : 978 2 7495 3245 5
2. ANGEL B. L'Union économique et monétaire. Ellipses 2000, ISBN : 2-7298-2723-4
3. STIGLITZ J.E. L'Euro. Comment la monnaie unique menace l'avenir de l'Europe. Les Liens qui Libèrent 2016, ISBN : 979-10-209-0406-5
4. GRAUWE P. Economics of monetary union. Oxford New York Oxford University Press 2003, ISBN: 0-19-925651-9
5. Tratatul Maastricht. Disponibil: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=URISERV%3Axy0026> (citat 11.05.2017)
6. Comisia Europeană "How Economic and Monetary Union works". Disponibil: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/economic-and-monetary-union/how-economic-and-monetary-union-works_en (citat 11.05.2017)

**WOMEN ECONOMIC EMPOWERMENT WITHIN
THE EUROPEAN UNION**

Diana PERJU, student,
International Economic Relations Faculty,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: dianaperju25@gmail.com

Irina USATÎL, student,
International Economic Relations Faculty,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: irina.usaty@gmail.com

Maria CHIȘCĂ, univ. lect.,
Academy of Economic Studies of Moldova
E-mail: ginumaria@yahoo.com

***Abstract:** The essence of this article is to highlight the economic empowerment of women within the borders of European Union. Investing in women's economic empowerment sets a direct path towards gender equality, poverty eradication and inclusive economic growth. Women make enormous contributions to economies, whether in businesses, on farms, as entrepreneurs or employees, or by doing unpaid care work at home.*

Key Words: Women, gender inequality, economic empowerment, skills, development, discrimination.

Introduction

Economic empowerment is the capacity of women and men to participate in, contribute to and benefit from growth

processes in ways that recognize the value of their contributions, respect their dignity and make it possible to negotiate a fairer distribution of the benefits of growth. Economic empowerment increases women's access to economic resources and opportunities including jobs, financial services, property and other productive assets, skills development and market information. [2]

Gender equality is achieved when women and men, girls and boys, have equal rights, life prospects and opportunities, and the power to shape their own lives and contribute to society. [4]

The gender inequality have always been an important topic and women have always been unequal treated, namely regards to economic involvement. This difference between men and women manifest itself trough interesting facts: [5]

- Across EU companies, women account for just 15.8% of board members;
- Across EU companies, women account for just 15.8% of board members;
- In Ireland, only 9% of publicly traded companies have a woman on their board; [5]

Globally 24% of management positions are held by women, still, there are differences between men's and women's wages. We can observe in the figure 1.1 the differences in wages in Europe.

Figure 1.1. Gender Equality in Europe

Source: <http://genderstats.org/wpcontent/uploads/2016/05/gender-equality-europe-1024x593.jpg>

Women’s economic empowerment is one of the most important factor contributing to equality between women and men. A specific focus on women is necessary given that women are a majority among economically disadvantaged groups. A stronger focus on gender equality and women’s economic empowerment is essential to reduce poverty. [1]

The World Bank argues that addressing gender inequalities with women’s economic empowerment is ‘smart economics’. They argue that greater gender equality enhances productivity, improves development outcomes for the next generation, and makes institutions more representative. Women represent 40 % of the global labor force, 43 % of the

world's agricultural labor force and more than half the world's university students. [1]

Also, the World Bank states that empowering women as *economic, political* and *social* actors can change policy choices and ensure more representative decision-making. [1]

Above all, researches show that women are even better than men at dealing with people and managing things, because:

- *They are better multi-taskers.* Women can do many things simultaneously like prepare the food, look after children, clean the house and so on. [7]
- *Women are more motivated.* We now have generations of women in business motivated by the outdated misconception that it's a 'man's world'. [7]
- *Women Are Less Egocentric.* This is important when it comes to facing an enemy that is bigger and stronger than themselves. But it can alienate people that aren't a threat.
- *Women Are Better Communicators.* It's a well-established fact that women are better at communicating than men. To run a successful business, you need a team that works together with cohesion and purpose. [7]
- *Women Have Women's Intuition.* Research has shown that women are better at reading facial expressions than men. Also, it's shown that women are more likely to pick up on subtle emotional messages being sent out by others. This means we instinctively know if someone's

trying to hide something. And that's a very handy tool to have when you're running a successful business. [7]

In order to make women's empowerment effective, there should be removed barriers to female entrepreneurship and promote inclusive financial services and trade policies, developed gender-aware youth economic empowerment programs as well as increased women's access to and control over land and property rights. [1]

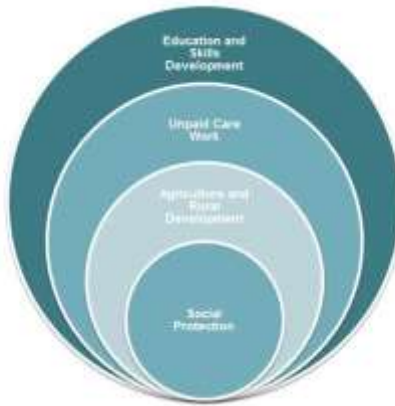
Addressing women's economic empowerment requires a combination of interventions aimed directly at increasing women's access and control over economic resources. This has to be combined with commitments to facilitate equal sharing of family responsibilities and unpaid care work between women and men, as well as the gradual development of options for childcare solutions. [1]

Nowadays, the main areas where women are operating are agriculture and rural development, unpaid care work, education and skills development as well as social protection. [1]

Fortunately, we also have exceptional examples of women that succeeds in big businesses and represent an instance of courage, intelligence, motivation and perseverance.

One of these, is *Mary Erdoes* who is considered one of the most influential woman in finance. She is CEO of J.P. Morgan's asset management business, which had a record year in 2015, reporting \$12.1 billion in revenue. Erdoes has also introduced programs aimed at professional women. One helps women who have taken career breaks return to work,

while another sends senior female executives around the world to share advice with lower-level employees. [3]

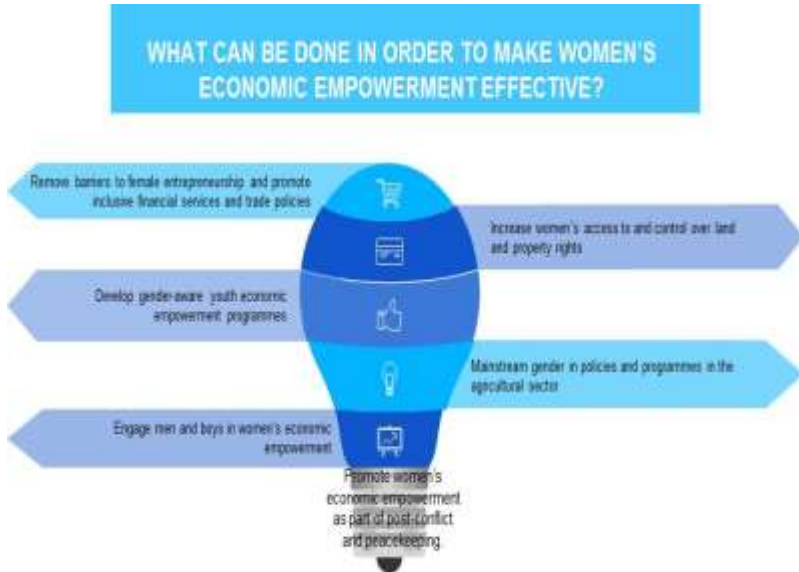
Figure 1.2. Main areas where women operate.

Source: Elaborated by the authors

Another inspiration for us is *Amy Hood* who is CFO since 2013 and the first woman to hold the job at Microsoft. Hood played a key part in the negotiations for the company's \$26.2 billion acquisition of LinkedIn in June. After Microsoft's COO left this year, Hood took on responsibility for worldwide licensing and pricing. [3]

Other successful woman is *Sheryl Sandberg* - the chief operating officer (COO) of Facebook and founder of Leanin.org. Facebook's impressive growth continues with her still in the COO slot. The \$17.9-billion-in-sales social network's mobile-ad revenue jumped 80% in the most recent quarter and now makes up 84% of total ad sales. Next up: further monetizing video and Facebook Live, the

company's live-streaming initiative. Then there's Instagram, expected to bring in \$3 billion in ad revenue in 2016 alone. [3]

Figure 1.3. Factors of determining the women's economic empowerment

Source: elaborated by the author

Margaret Keane - the CEO of Synchrony, who thirty-six years ago, began her career working as a collector at a call center. Today she is the CEO of Synchrony, a major consumer financial services company that is the largest provider of private-label credit cards in the U.S. If you're not familiar with Synchrony, that's because it fully split off from former parent GE only in November 2015—a process that Keane oversaw. As of the end of 2015 the company had

almost \$84 billion in assets, including \$29.7 billion in direct deposits, an increase of 50.8% over 2014. [3]

Conclusion

In conclusion, it is necessary to say that women's contributions are essential for economic growth, enhancing families and communities. Economic empowerment SHOULD be a human right for all since it is fundamental to empowering individuals, families and societies. MORE must be done to expand the range of economic opportunities available to women, not only to enter the world of work but also to reach the highest positions in their fields and positions of leadership. Women's empowerment in the world of work should result in women being equally represented across all sectors and in all positions.

References:

1. Economic empowerment. UN Women. Retrieved from: <http://www.unwomen.org/en/what-we-do/economic-empowerment#sthash.dgVGJd5T.dpuf>
2. Francesca Coleman Carr, 8 Reasons Why Women Are Better Than Men at Business; August, 2015. Retrieved from: <https://www.dumblittleman.com/women-in-business/>
3. Gender Equality. Mainstreaming gender equality and women's rights. Sida, Portfolio Overview, 2015. Retrieved from: <http://www.sida.se/contentassets/ae5c60f47a9b4f62b9>

- dc5ad8ac613a35/d335efda-7e1c-410c-b55c-01000e60dcda.pdf
4. Just the Facts – Women’s Economic Engagement in Europe. Comms Team; June 13, 2013. Retrieved from: <http://www.europeanmovement.ie/just-the-facts-women-in-europe/>
  5. Most powerful women. Fortune magazine. Found at: <http://fortune.com/most-powerful-women/>
  6. Supporting Women’s Economic Empowerment: Scope for Sida’s Engagement. International Organisations and Policy Support; Sida, 2015. Retrieved from: <http://www.sida.se/contentassets/3a820dbd152f4fca98bacde8a8101e15/supporting-womens-economic-empowerment.pdf>
  7. Women’s Economic Empowerment. DAC Network on Gender Equality GENDERNET. Issues paper, April, 2011. Retrieved from: <http://www.oecd.org/dac/gender-development/47561694.pdf>

**OPORTUNITĂȚILE STUDENȚILOR MOLDOVENI
PRIN PRISMA PROGRAMELOR DE MOBILITATE
ACADEMICĂ**

Gheorghe VULPE, student, Facultatea Relatii
Economice Internationale,
Academia de Studii Economice din Moldova
E-mail: gicu_vulpe@mail.ru

Marina POPA, lector superior universitar
Academia de Studii Economice din Moldova
E-mail: socolovschi_marina@yahoo.fr

Abstract: *En 2005, la Moldavie a adhéré au processus de Bologne. L'objectif principal du processus était de créer un espace européen pour l'enseignement supérieur fondé sur la coopération internationale et les échanges universitaires, voilà pourquoi la Moldavie est ouverte à participer à des programmes de coopération européenne en matière d'éducation. Les étudiants de différents niveaux d'enseignement ainsi que les enseignants ont la possibilité de participer à divers projets au sein de l'UE qui fournissent aux participants des connaissances et de bonnes pratiques dans divers domaines. La Moldavie bénéficie chaque année des mobilités académiques Erasmus +. Ce programme européen pour l'éducation, la formation, la jeunesse et du sport pour la période 2014-2020 vise à renforcer l'enseignement supérieur dans l'Union Européenne et à l'extérieur. Dans les années 2014-2016, plus de 1000 étudiants moldaves ont bénéficié de la mobilité grâce à ce programme. Un autre programme de mobilité qu'on peut citer est UGRAD – il vise le continent Américain et permet aux étudiants de se familiariser avec le*

système éducatif, la société et la culture américaines, imposant quelques conditions obligatoires à respecter.

Cuvinte cheie: *mobilitate; oportunități; cunoștințe; studenți; ERASMUS; UGRAD; UE.*

JEL: O52; J6; I22.

1. Introducere

Cu ocazia Summitului de la Bergen, în mai 2005 Republica Moldova a aderat la Procesul Bologna, numit după Declarația de la Bologna semnată în orașul italian cu același nume, la 19 iunie 1999, de către miniștrii responsabili de învățământul superior din 29 de țări europene. În prezent, 48 de state sunt membre ale Procesului Bologna. Prin semnarea acestui document, a fost inițiat procesul de creare a Spațiului European al Învățământului Superior care ar facilita convergența diverselor sisteme de învățământ superior spre sisteme mai transparente, comparabile și compatibile bazate pe trei cicluri: licență, masterat, doctorat.

Scopul major al Procesului Bologna este crearea unui *Spațiu European al Învățământului Superior (European Higher Education Area)* bazat pe cooperare internațională și schimb academic pentru facilitarea mobilității studenților, profesorilor și cercetătorilor și pregătirea tinerilor pentru carierele viitoare și pentru calitatea de cetățeni activi în societățile democratice europene.

Pentru o implementare calitativă și eficace a Procesului de la Bologna, în Moldova a fost creată „Strategia învățământului superior din Republica Moldova în contextul procesului de la Bologna”. Conform Strategiei, Moldova este

deschisă să participe la programele de cooperare europeană în domeniul educației. În acest context, învățământul superior va trebui să se integreze în spațiul educațional european prin dezvoltarea curriculară (programe de studii integrate), cooperarea internațională, programe de mobilitate.

2. Avantaje și oportunități oferite de programele de mobilitate academică

Astfel, studenții din diferite cicluri de învățământ au posibilitatea de a participa la diverse proiecte în cadrul UE, întrucât sistemul învățământului în RM este aproape la nivelul celui european, drept urmare tinerii plecați în programe de mobilitate au suficiente cunoștințe pentru a învăța cot la cot cu semenii lor și nu întâlnesc dificultăți în a studia. Pe lângă cunoștințele oferite de instituția gazdă și formarea practică a tinerilor într-un domeniu respectiv, mobilitatea are și alte avantaje :

- oferă studenților o experiență educațională, culturală utilă, ca rezultat al perioadei de mobilitate în străinătate;
- promovează cooperarea între instituții și îmbogățirea mediului educațional al instituțiilor gazdă;
- contribuie la dezvoltarea unei categorii de tineri calificați, cu deschidere și cu experiență internațională, ca viitori specialiști;
- oferă posibilitatea de perfecționare și exersare a limbilor străine în contexte reale;
- promovează coerența la nivel european și îmbogățirea orizontului științific ;

- facilitează transferul de credite și recunoasterea perioadelor de mobilitate petrecute în străinătate, utilizând ECTS sau un sistem de credite compatibil.

Republica Moldova beneficiază de oportunități pentru promovarea mobilității academice în baza protocoalelor de colaborare bilaterală semnate de Ministerul Educației cu Ministere omoloage din alte țări în cadrul programelor Consiliului Europei, UE, Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, Guvernele unor state, cum ar fi România, Franța, Germania, Italia, Cehia, Polonia, SUA, precum și organizații neguvernamentale din alte țări.

3. Tipologia programelor de mobilitate

Cel mai cunoscut program de mobilitate academică în rândul tinerilor din Moldova este ERASMUS+ (*European Region Action Scheme for the Mobility of University Students*). Din 2015 instituțiile de învățământ superior din Moldova sunt încurajate să identifice parteneriate de mobilitate pentru studenți și cadre didactice în cadrul Programului Erasmus+ al UE. Odată cu lansarea noului Program al UE pentru Educație, Formare, Tineret și Sport, Republica Moldova, alături de celelalte țări ale Parteneriatului Estic (PaE), a obținut acces la mai multe programe în cadrul Erasmus+, care deschide studenților moldoveni noi oportunități de a studia în țările europene, de a face schimb de practici și cunoștințe și de a aduce acasă experiența europeană în domeniul studiilor de calitate.

Erasmus+ este noul program al UE pentru Educație, Formare, Tineret și Sport pentru 2014-2020 și își propune

drept scop să consolideze învățământul superior din țările UE cât și din afară . Acesta reprezintă succesul proiectelor Tempus și Erasmus Mundus. “Mobilitate” este una dintre cele trei acțiuni-cheie ale Erasmus+. Programul oferă oportunități de studii, de formare profesională, de obținere a experienței de muncă sau de voluntariat în străinătate. Erasmus+ include proiectele Mobilitate de Credite (de scurtă și lungă durată, destinat studenților la toate ciclurile - Licență, Masterat, Doctorat și personalului universitar) și Programe Comune de Master.

Programul, finanțat de Comisia Europeană, implică oportunități nu doar pentru studenți, dar și pentru cadre didactice, stimulând totodată și cooperarea între instituții. Din acest an instituțiile de învățământ superior din Moldova pot face parte din proiecte și sunt încurajate chiar să identifice parteneriate de mobilitate pentru studenți și cadre didactice. « Datorită Erasmus+, studenții din țara noastră pot beneficia gratuit de studii de scurtă sau lungă durată în multe dintre universitățile din spațiul UE. Participarea la Programul Erasmus+ este gratuită și oferă numeroase avantaje, precum studii de calitate, bursă lunară pentru acoperirea costurilor de ședere în străinătate, acces la tehnologii de ultimă generație, mediu internațional și multicultural, posibilitatea de a călători, lărgirea orizonturilor, experiență de viață, perspective mai bune de angajare la întoarcerea acasă », afirmă Virginia Revenco, coordonator al Oficiului Național Erasmus+ (NEO) în Moldova.

În linii mari Erasmus a fost bine primit în rândurile tinerilor care au văzut o posibilitate enormă de dezvoltare

educațională și personală într-o altă țară decât a lor. Îmbinarea studiilor de o mai bună calitate peste hotare și perspectiva călătoriei în orașe noi prin explorarea multiculturalismului s-a dovedit a câștiga, cel puțin aparent, o popularitate imensă. Cele mai populare destinații pentru studenți s-au dovedit a fi Spania, Franța, Regatul Unit al Marii Britanii, Germania și Italia, iar țările care trimit cei mai mulți studenți în străinătate sunt aceleași- Spania, Franța, Germania, Italia, dar și Polonia și Republica Cehă.

Din 2014, de când Comisia Europeană a lansat programul Erasmus + in Republica Moldova, și până în 2016 mai mult de 1.000 de studenți și cadre didactice universitare din țară au beneficiat de o mobilitate prin intermediul programului dat.

Comisia Europeană a anunțat că, până în 2020, Erasmus+ va sprijini peste două milioane de studenți din toate universitățile statelor care fac parte din program. Pentru a putea configura planurile Erasmus post-2020, Comisia Europeană a publicat rezultatele studiilor de impact, dar și comparații la nivel regional. Cum influențează, așadar, Erasmus carierele celor care experimentează programele sale? Una dintre cele mai importante concluzii este că ratele de angajare sunt influențate pozitiv de mobilitate. Pentru studenții din Europa de Est participarea la programele Erasmus reduce riscul șomajului pe termen lung cu 83%, arată una din cele mai recente analize de impact la nivel regional a programului.

În Moldova, Programul este reprezentat de Oficiul Național Erasmus+, care asistă instituțiile de învățământ

superior interesate sau implicate în proiecte și informează publicul țintă despre posibilitățile oferite de programul Erasmus+. Oficiul are și misiunea de a monitoriza proiectele în derulare și de a difuza rezultatele celor desfășurate.

Un alt program, la fel de interesant ca ERASMUS+ care urmărește obiective asemănătoare doar că vizează continentul american este UGRAD (The Global Undergraduate Exchange Program). Destinat elevilor din Asia Centrală și Eurasia, UGRAD le oferă tinerilor posibilitatea să-și dezvolte capacitățile de lider, de spirit civic și de implicare în viața comunitară. Timp de un an academic ei studiază în universități sau colegii, consolidând relații frumoase între tinerii din SUA și cei veniți prin intermediul programului. Cunoștințele obținute în urma UGRAD sunt împărtășite în țara de origine a studenților, pentru a inspira semenii lor să se implice în diverse proiecte comunitare.

UGRAD oferă în fiecare an aproximativ 250 de burse de studii pentru tinerii din toată lumea. Bursa acordată acoperă integral cheltuielile de întreținere, taxele de școlarizare, asigurarea medicală cât și biletul de călătorie. Global UGRAD este un program de schimb substanțial conceput pentru a familiariza studenții cu sistemul educațional, societatea și cultura din S.U.A. Studenții au posibilitatea să aleagă diverse domenii, de la arhitectura la inginerie, biochimie, literatura și educație. Un număr mic de studenți vor primi, de asemenea, cursuri suplimentare de limba engleză în SUA înainte de începerea programului lor academic. Elevii vor locui în săli de reședință universitare și vor avea oportunitatea de a participa la activitățile

campusului, servicii comunitare de voluntariat, de dezvoltare profesională ca parte a programului. Interacționarea cu societatea civilă din S.U.A., precum și diversitatea culturală și etnică a Statelor Unite oferă participanților un exemplu solid de toleranță într-o societate democratică.

Global UGRAD este deschis tuturor domeniilor academice de studiu și nu face discriminări pe criterii de rasă, culoare, sex, orientare sexuală, religie, etnie sau handicap. Concurența pentru program este extrem de competitivă și bazată pe merit. Finalistii vor fi selectați pe baza excelenței academice, a potențialului de conducere și a pregătirii lor pentru studii în Statele Unite.

Participanții la program trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

- Vârsta mai mare de 18 ani;
- Un cetățean al unei țări participante la Global UGRAD, care are în prezent domiciliul în această țară;
- Înscriși la studii de licență în bune condiții la orice universitate acreditată, publică sau privată, și are cel puțin un semestru la universitatea de origine la încheierea programului Global UGRAD;
- Studii finalizate în învățământul secundar în țara de origine;
- Cunoașterea limbii engleze (în unele cazuri, studenții beneficiază și de cursuri);
- Eligibili pentru primirea vizei SUA (J-1) necesară pentru program;
- Angajați să se întoarcă în țara după finalizarea programului.

Obiectivul programului este să promoveze comunicarea și schimbul de experiență între oamenii din Statele Unite și alte țări.

Concluzie

Tinerii din Republica Moldova au posibilități mari de dezvoltare intelectuală și afirmare la nivel internațional prin intermediul programelor, menționate mai sus și nu doar, finanțate de UE, SUA..Pentru Moldova, un stat mic cu resurse puține, investirea în tineri poate reprezinta, cu sigutanță, o șansă spre un viitor mai promițător, important ca tinerii sa revină în țară materializând experiența și cunoștințele acumulate în străinătate. Totodată prin aceste proiecte se urmărește scopul de a crea legături importante între state implicând astfel tinerii, care fiind în mobilități construiesc relații durabile cu studenți din alte țări, care în timp comunicând dau naștere unor cooperări frumoase între state.

Referințe bibliografice:

1. Ministerul Educatiei al Republicii Moldovei. *Procesul Bologna*, MD-2033, mun. Chisinau. Disponibil la: <http://www.edu.gov.md/ro/content/procesul-bologna>
2. Ministerul Afacerilor Externe si Integrarii Europene al Republicii Moldova. *Studii in UE*. (Procesul de la Bologna) MD-2012 Republica Moldova, Chișinău. Disponibil la: <http://www.mfa.gov.md/studii-statele-ue/>

3. Centrul International Europass. *Oportunitati studii in strainatate*. Romania, Bucuresti 2011
[http://www.europass-ro.ro/pagina/oportunitati studiu in strainatate](http://www.europass-ro.ro/pagina/oportunitati_studiu_in_strainatate)
4. Saran Vladislav, *Mobilitatea tinerilor din Republica Moldova prin prisma programelor de studii europene*, Chisinau. Disponibil la:
[http://www.academia.edu/8559749/MOBILITATEA TINERILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA PRIN PRISMA PROGRAMELOR DE STUDII EUROPENE](http://www.academia.edu/8559749/MOBILITATEA_TINERILOR_DIN_REPUBLICA_MOLDOVA_PRIN_PRISMA_PROGRAMELOR_DE_STUDII_EUROPENE)
5. Virginia Revenco, Coordonator al Oficiului National Erasmus+ in Moldova, relatare pentru portalul infoeuropa.md. *Moldova poate accesa proiecte de mobilitate in cadrul programului ERASMUS+*. Chisinau-2015. Disponibil la: <http://infoeuropa.md/de-educatie/moldova-poate-accesa-proiecte-de-mobilitate-in-cadrul-programului-erasmus/>
6. World Learning “Global UGRAD” Washington, DC 20005-2065 USA Disponibil la: <http://www.worldlearning.org/projects/global-ugrad/>

